

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS

2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2020 03 02

Vilnius

VADOVO ŽODIS

Praėjusiais metais buvo tęsta 2018 metais sumodeliuota ir pradėta įgyvendinti struktūrinė švietimo reforma. Svarbiausi švietimo struktūrinės reformos darbai: ugdymo turinio ir mokinių vertinimo sistemos atnaujinimas; saugios mokyklos kiekvienam kūrimas; neformaliojo švietimo paslaugų plėtra; švietimo ir mokslo finansavimo pertvarka; valstybinių universitetų ir profesinio mokymo įstaigų tinklų optimizavimas; mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtra.

Švietimo struktūrinei reformai „Ugdymas ateičiai“ didžiausias iššūkis mokinių pasiekimai. Bent 3 (iš 6) Tarptautinio penkiolikmečių PISA¹ tyrimo pasiekimų lygmenį Lietuvoje pasiekia pusė 15-mečių (2018 m. tyrimo rezultatai), panašiai kaip vidutiniškai ES šalyse, tačiau skirtumas tarp miesto (Vilniaus) ir kaimo mokinių pasiekimų Lietuvoje toliau didėja (nuo 2012 m. iki 2015 m. miesto ir kaimo mokinių pasiekimų skirtumas padidėjo 13 taškų, o nuo 2015 m. iki 2018 m. dar 5 taškais): 2018 m. atotrūkis skaitymo gebėjimų srityje siekė 77 taškus, gamtamokslinio raštingumo srityje – 72 taškus, matematinio – 75. Siekiant, kad Lietuvos mokinių pasiekimai tolygiai gerėtų, 2019 m. pradėti ugdymo turinio atnaujinimo darbai – patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Prie pasiekimų gerinimo taip pat, tikimasi, prisidės 2019 m. pradėta kurti į skirtingų ugdymosi poreikių asmenis orientuota mokinių pasiekimų vertinimo sistema.

Kuriant saugią mokyklą kiekvienam, visose Lietuvos savivaldybėse koordinuotai teikiamos švietimo, socialinės ir sveikatos priežiūros paslaugos, įskaitant psichologinę pagalbą vaikams ir tėvams. 2018–2019 m. 35-ių savivaldybių mokyklose įsteigta 100 papildomų psichologo pareigybių. Mokyklose taip pat vykdomos smurto, patyčių ir kitos prevencijos programos, jas vykdančių mokyklų daugėja: 2016 m. bent vieną programą vykdė 54 proc. mokyklų, 2017 m. – 72 proc., 2018 m. – 85 proc.

2019 m. neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis mokykloje ar kitur pasinaudojančių mokinių buvo daugiau kaip trys penktadaliai ir per metus jų padaugėjo maždaug 3 proc. punktais (2017 m. – 55 proc., 2018 m. – 59,7 proc., 2019 m. – 62,6 proc.). Užtikrinant neformaliojo vaikų švietimo programų plėtrą (prioritetai – STEAM krypties programos ir tų krypties programos, kurių nėra savivaldybėje ar jų yra santykinai mažai) ir mažinant švietimo netolygumus regionuose, numatytas pirmumas gauti NVS lėšas mažiau galimybių turintiems vaikams (specialiųjų ugdymosi poreikių ir socialinę paramą gaunantiems)². Taip pat 2019 m. su partneriais – Alytaus kolegija, Marijampolės kolegija, Šiaulių universitetu, Panevėžio m. savivaldybe ir Panevėžio švietimo centru, Tauragės r. savivaldybe ir Tauragės pagalbos mokytojui ir mokiniui centru, Telšių r. savivaldybe ir Telšių švietimo centru, Utenos r. savivaldybe ir Utenos švietimo centru – pasirašytos finansavimo sutartys dėl 7 regioninių STEAM³ atviros prieigos centrų kūrimo. Taip pat pasirašytos finansavimo sutartys su Vilniaus ir Klaipėdos universitetais dėl metodinių STEAM centrų steigimo.

2020 m. bus baigtas mokytojų darbo apmokėjimo pertvarkos įgyvendinimas. Etatinis mokytojų darbo apmokėjimas buvo diegiamas dviem etapais: nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. ir nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. pridodant po 3 papildomai apmokamas nekontaktines valandas (iš viso 6 valandas) ir taip formuojant mokytojo etatą su 36 valandų darbo krūvio norma per savaitę. Atitinkamai pakeisti ir mokytojų darbo apmokėjimą reglamentuojantys teisės aktai, kurie yra tobulinami, siekiant geriau atliepti švietimo bendruomenės poreikius. Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. etatinis mokytojų darbo apmokėjimas įgyvendinamas visa apimtimi. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, mokytojų *neto* VDU 2019 m. III ketv. buvo 928 Eur; 2018 m. III ketv. *neto* VDU – 739,1 Eur; padidėjimas *neto* VDU – 188,9 Eur arba 25,6 proc.

Siekiant gerinti mokytojų darbo sąlygas, 2020 m. mokytojų darbo užmokestį numatoma dar padidinti. Planuojama, kad mokytojų (bendrojo ugdymo, neformaliojo švietimo ir profesinio mokymo)

¹ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme for International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

² Pakeitimai įtvirtinti atnaujintoje neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo redakcijoje, patvirtintoje 2019-11-18 įsakmu Nr. V-1316.

³ STEAM yra paradinis anglišku žodžių *science, technologies, engineering, arts* ir *mathematics* trumpinys, apjungiantis keletą disciplinų: gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką.

pareiginė alga nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. bus vidutiniškai 10 proc. didesnė nei 2019 m., o ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų pareiginė alga nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. susilygins su bendrojo ugdymo mokytojų alga ir bus daugiau kaip 30 proc. didesnė nei 2019 metais.

Nuo 2018 m. vykdant švietimo ir mokslo sistemos struktūrinę reformą, siekiama dėstytojams ir mokslininkams sudaryti palankias darbo sąlygas – užtikrinti stabilų jų darbo užmokesčio augimą. Tai vykdoma palaipsniui, atlyginimus didinant etapais: 2018 m. dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokestis padidintas vidutiniškai 20 proc. (skirta 23 mln. Eur), 2019 m. – dar 16 proc. (papildomai skirta dar 23,1 mln. Eur). Darbo užmokesčio didinimas tęsiamas ir 2020 metais. Planuojama, kad nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokestis bus vidutiniškai 10 proc. didesnis, palyginti su nustatytu 2019 metais (papildomai skirta 4,6 mln. Eur). Bendras vidutinis dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokesčio padidinimas per trejus metus (palyginti su 2017 m.) sudarys apie 50 procentų.

Siekiant padidinti mokslininko karjeros patrauklumą, nuo 2019 m. sausio 1 d. 83 proc. padidinta teikiama parama doktorantams.

Siekiant pertvarkyti studijų bazinį finansavimą, Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo projektas, pagal kurį numatyta išplėtoti galimybes aukštąjį išsilavinimą (bakaluro laipsnį) įgyti valstybės lėšomis, įtvirtinti valstybinių aukštųjų mokyklų finansavimą, skirtą veiklos pažangai skatinti, pertvarkyti lėšų skyrimą studijoms finansuoti, numatant leistiną studentų „nubyrėjimo“ ribą, kuomet finansavimas nebūtų mažinamas. Numatoma, kad galimybės studijuoti valstybės lėšomis bus padidintos jau 2020 metais. Planuojama, kad priimtųjų į valstybės finansuojamas vietas skaičius 2020 m. padidės 20 procentų.

Vykdomas valstybinių universitetų ir profesinių mokymo įstaigų tinklų optimizavimas. 2019 m. reorganizuoti Lietuvos edukologijos ir Aleksandro Stulginskio universitetai prijungimo prie Vytauto Didžiojo universiteto būdu. 2020 m. vykdomas pasirengimas reorganizuoti Šiaulių universitetą prijungimo prie Vilniaus universiteto būdu. Optimizuojant profesinių mokyklų tinklą, jungiamos panašaus profilio įstaigos, skatinamas profesinio mokymo ir bendrojo ugdymo bendradarbiavimas. 2019 m. įgyvendinti 6 profesinio mokymo įstaigų sujungimai. 2020 metais bus parengtas profesinių mokyklų tinklo pertvarkos planas, taip pat planuojami 4 profesinio mokymo įstaigų sujungimai ir kiti pertvarkymai.

Siekiami sudaryti veiksmingas sąlygas ir paskatas mokytis visą gyvenimą. 2017–2018 metais mokymosi visą gyvenimą padėtis šalyje kiek pagerėjo (2017 m. – 5,9 proc., 2018 m. – 6,6 proc.), tačiau, lyginant su ES šalių vidurkiu, beveik nekito: 2018 m., kaip ir 2017 m., vidutiniškai ES mokėsi beveik dvigubai daugiau 25–64 metų gyventojų nei Lietuvoje. Mokymuisi visą gyvenimą skatinti parengtas pirminis atnaujinamos suaugusiųjų švietimo sistemos modelio projektas. Siekiama, kad naujai kuriama sistema sudarytų sąlygas kiekvienam asmeniui gauti mokymosi pasiūlymą pagal jo specifinę situaciją darbo rinkoje, taip pat atspindint kitus specifinius poreikius – pagal „individual learning accounts“ modelį. 2020 m. bus rengiama sistemos struktūra ir priimami su jos įgyvendinimu susiję sprendimai. Taip pat 2020 m. pradedamas įgyvendinti ESF lėšomis finansuojamas projektas, kuris skatins savivaldybių įsitraukimą į suaugusiųjų švietimo sistemos plėtojimo, koordinavimo ir finansavimo veiklas.

Tikimės, kad 2020 m. mūsų nusiteikimas veikti ir politinės, ekonominės, socialinės, kultūrinės aplinkybės leis pasiekti Vyriausybės išskeltus prioritetus.

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Svarbiausias 2019 metų aplinkos pokytis – ekologinis: praėjusieji metai paskelbti šilčiausiais per visą meteorologinių stebėjimų laikotarpį šalyje. Vidutinė metinė oro temperatūra buvo net 1,9 laipsnio didesnė nei vidutinė daugiametė oro temperatūra (1981–2010 m.). Tai pajuto visos Lietuvos mokyklos ir mokiniai, kuriems praėjusieji mokslo metai buvo prailginti, ir išryškėjo mokyklų pastatų nepritaikymo karščiams problema. Dėl šios priežasties buvo tikslinami bendrieji ugdymo planai⁴, apibrėžiant šaltos ir šiltos temperatūros ribas: kada galima keisti ar laikinai stabdyti ugdymo procesą. Ministerija taip pat, peržvelgusi kitų šalių praktikas, parengė rekomendacijas pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendriesiems ugdymo planams įgyvendinti. Jose aptariamos ugdymo proceso intensyvinimo galimybės ir organizavimas šiltuoju metų laiku⁵.

Lietuvos mokiniai ir studentai taip pat palaiko pasaulyje itin veiksmingą švedų mokinės Gretos Thunberg suburtą jaunimo ekologinį judėjimą „Penktadieniai ateičiai“ (angl. *Fridays for Future*), kuriuo siekiama nuolat priminti politikams, kad daug kas kovoje prieš klimato atšilimą priklauso nuo jų noro priimti aplinkai draugiškus sprendimus.

1988 m. mūsų didžioji švietimo atnaujintoja habil. dr. Meilė Lukšienė (1913–2009 m.) Lietuvos švietimo reformą pradėjo grįsti mintimis apie kultūros ekologiją – tautos išlikimą⁶. Šiuo metu, kai po truputį vis mažėja Lietuvos gyventojų, kartu ir bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (per 4 pastaruosius metus, 2016–2019 m., mokinių sumažėjo 2,3 procentais, daugiau nei 7 tūkstančiais), šis klausimas vis labiau aktualėja (mažai mokinių turinčias mokyklas tenka uždaryti: 2019 m. mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, skaičius, lyginant su 2016–2017 m., sumažėjo beveik ketvirtadaliu). M. Lukšienė dar prieš Lietuvos valstybės atkūrimą kalbėjo, kad mažai tautai svarbus kiekvienas visuomenės narys – jo kultūrinė savimonė, kurią padeda kurti mokykla. Pasak Daktarės, švietimas – tai jungtis tarp šiandien ir vakar, tai tradicijos, dabarties ir ateities santykio vientisumas žmonių sąmonėje. Šio santykio irimas reikštų asmenybės, o kartu ir bendruomenės palaipsnį žuvimą. Todėl tautos, o kartu ir valstybės, materialinio ir dvasinio išlikimo klausimas – esminis mokytojo rūpestis.

Pasaulyje pripažintas lietuvių kilmės filosofas, švietėjas Algis Mickūnas pabrėžia mokytojo ir mokinio santykį ugdymo procese, kuris yra esminis ir lemiantis užaugusiančio ir Lietuvą kursiančio žmogaus atsakomybę apie savo srities įnašą į žmonijos gyvenimą⁷. Be šio ryšio, pasak mokslininko, žmogus netaps žmogumi. Mokytojas mokiniui suprantama kalba perduoda savo dėstomo dalyko žinias, plėsdamas jau turimą akiratį: „Kuo platesni pasaulio akiračiai, kuo daugiau atvirų galimybių, tuo daugiau žmogus patiria ir tuo daugiau randa galimybių tapti akylesnis, sumanesnis ir pasaulietiškesnis“⁸. Kitaip tariant, mokytojas padeda atsakingai kurti savo ir pasaulio ateitį (*Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos pagrindinis tikslas*).

Nors, pasak filosofo A. Mickūno, būtų perdėta teigti, kad dauguma mokytojų, ir net geriausių, renkasi mokyti ir dirba turėdami viltį praturtėti, alga, garantuojanti padorų pragyvenimą, leidžia jiems tęsti savo karjerą. Pastaraisiais metais padidinti mokytojų atlyginimai (padidėjimas *neto* VDU – 188,9 Eur, arba 25,6 proc.: mokytojų *neto* VDU 2019 m. III ketv. buvo 928 Eur; 2018 m. III ketv. *neto* VDU –

⁴ Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymai dėl bendrųjų ugdymo planų pakeitimo: 2019 m. rugpjūčio 29 d. įsakymai Nr. V-957 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. V-413 „Dėl 2019–2020 ir 2020–2021 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrojo ugdymo plano patvirtinimo“ pakeitimo“ ir Nr. V-958 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. V-417 „Dėl 2019–2020 ir 2020–2021 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁵ Prieiga internete https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/pradinis/Rekomendacijos_jungtinis.pdf

⁶ 1988 m. straipsnis „Po mūsų nebebus mūsų?“ iš *Mokslas ir gyvenimas*, spausdinamas 2013 m. perleistoje Meilės Lukšienės knygoje *Jungtys*, Alma littera.

⁷ Algis Mickūnas, *Mokykla, mokytojai, mokiniai*, 2014, Versus aureus.

⁸ *Ibid*, 43 psl.

739,1 Eur⁹). Tačiau Lietuva atsilieka nuo savo pačios išpareigojimų didinti BVP išlaidas švietimui, prisiimtų 2013 m., tvirtinant *Valstybinę švietimo 2013–2022 metų strategiją*. Nuo joje numatyto siekinio 2017-iems metams (5,8 proc.) atsilieka jau beveik visu procentu. Net pasaulio ekonomikos krizės metu 2009 m. Lietuva skyrė daug didesnę dalį BVP švietimui (2008 m. – 6,1 proc., 2009 m. – 7,2 proc.). Nuo 2009 m. nuolat mažėjanti švietimui skirta BVP dalis 2017 m. pasiekė rekordines žemumas – švietimui skirta tik 4,9 proc. BVP. Tai yra pirmas kartas, kai Lietuva švietimui skyrė mažiau nei 5 proc. BVP. Lietuva pagal šį rodiklį gana smarkiai atsilieka nuo artimiausių kaimynių – Estijos (skiria 5,8 proc. BVP), Latvijos (5,8 proc.), Suomijos (5,7 proc.)¹⁰.

Valstybės išlaidų didinimas yra reikalingas dėl kylančių didelių iššūkių: demografiniai pokyčiai ir skirtinga socialinė gyventojų padėtis tiesiogiai veikia Lietuvos švietimo sistemą. Lietuvos regionuose nuolat ir netolygiai mažėjant mokyklinio amžiaus vaikų, tenka spręsti mokyklų tinklo optimizavimo, mokyklų aprūpinimo, darbo vietų mokytojams racionalaus paskirstymo problemas. Tarptautinio penkiolikmečių pasiekimų tyrimo PISA¹¹ 2018 metų duomenimis, Lietuvoje itin dideli miesto ir kaimo mokyklų mokinių, berniukų ir mergaičių, mokinių iš skirtingos socialinės, ekonominės, kultūrinės (SEK) aplinkos pasiekimų skirtumai (skirtumas tarp žemiausiam ir aukščiausiam SEK statusui priklausančių mokinių rezultatų – 90 taškų; Lietuvos kaimo ir miestelių mokinių rezultatai daugiausiai antro, miestų ir sostinės mokinių – trečio pasiekimų lygmens iš šešių; Lietuvos merginų skaitymo gebėjimai aukštesni už vaikinų net 39 taškais).

Iššūkius taip pat kelia tai, kad kasmet daugėja autizmo spektro sutrikimą, kitus kompleksinius sutrikimus turinčių vaikų, kuriems reikalinga specifinė švietimo pagalba. Paskutiniaisiais duomenimis, 12,5 proc. besimokančiųjų bendrojo ugdymo mokyklose Lietuvoje yra nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai¹², taip pat daugėja imigrantų, sugrįžtančių iš užsienio vaikų (2018 m., lyginant su 2017 m., sugrįžusių Lietuvos Respublikos piliečių iki 19 metų padaugėjo beveik 39 proc.¹³), prie kurių poreikių taip pat turi prisitaikyti mokyklos.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: *Paversti Lietuvos švietimą veiklios, solidarios ir besimokančios visuomenės tvariu pagrindu*

Šis strateginis tikslas įgyvendinamas per programas „Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas“ ir „Švietimo ir mokslo administravimas“, skirtas Valstybinei švietimo 2013–2022 metų strategijai, struktūrinėms reformoms švietimo srityje įgyvendinti ir prisidėti prie Vyriausybės programos vykdymo.

⁹ Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

¹⁰ Eurostat duomenimis, naujesni duomenys laukiami 2020 m. rudenį.

¹¹ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme For International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation For Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

¹² 2018 m. Lietuvos statistikos departamento duomenys.

¹³ Lietuvos statistikos departamento duomenimis, nuo 10 155 iki 16 592 padaugėjo sugrįžusių Lietuvos Respublikos piliečių, kurių amžius nuo 0 iki 19 metų.

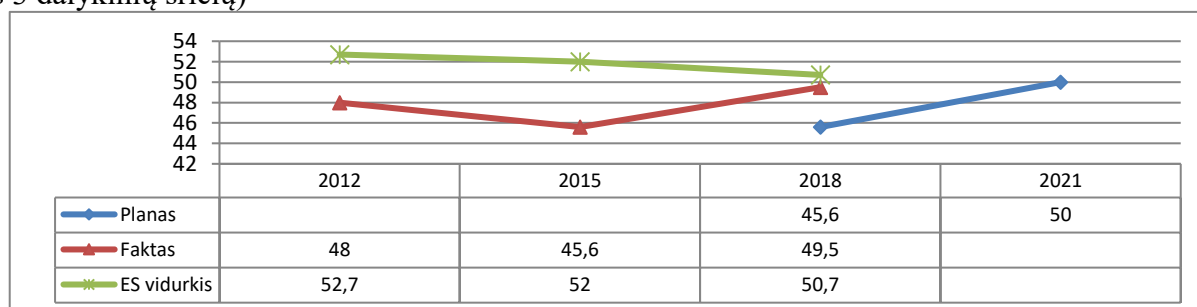
1 lentelė. Strateginių tikslų įgyvendinančių programų 2019 metų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
11.01	Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas	146283,0	140387,0	95586,2	68
<i>Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas) ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		128419,0	122513,0	78382,80	64*
11.02	Švietimo ir mokslo administravimas	908097,0	918590,8	904603,5	99
<i>Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas) ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		2970,0	3064,0	2906,3	94

* Nebuvo panaudota visa numatyta ES finansinė parama dėl užtrukusių viešųjų pirkimų: nepavyksta projektų vykdytojams planuotų prekių ir darbų įsigyti vykdant pirkimus iš pirmo karto, todėl pirkimai vykdomi po kelis kartus, o tai nukelia vėlesniam laikui išlaidų patyrimą ir deklaravimą mokėjimo prašymuose. Dėl šios priežasties taip pat nebuvo panaudotos, kaip numatyta, „Valstybinės švietimo strategijos“ programos lėšos, kuriomis planuota prisidėti prie ES finansuojamų darbų.

Strateginio tikslo pagrindiniai rodikliai ir jų siekio analizė

1 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA¹⁴, dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių PISA tyrimas

Bent 3 (iš 6) PISA tyrimo pasiekimų lygmenį 2018 m. Lietuvoje pasiekė pusė 15-mečių: matematinio raštingumo srityje – 50,2, skaitymo gebėjimų ir gamtamokslinio raštingumo – 49,5 proc. Nuo ankstesnio (2015 m.) tyrimo ciklo padaryta pažanga buvo didesnė nei numatyta ir 2018 m. rezultatu pasiektas Vyriausybės 2020 m. siekis, kad visose tiriamų gebėjimų srityse bent 3 pasiekimų lygmenį pasiektų ne mažiau kaip 49 proc. mokinių. Nuo 2015 m. bent 3 pasiekimų lygmenį pasiekiančių mokinių padaugėjo visose tiriamose pasiekimų srityse, bet labiausiai – gamtamokslinio raštingumo srityje. 2018 m. mūsų šalies rezultatai artimi PISA tyrime dalyvavusių ES šalių vidurkiui, tačiau skirtumas tarp miesto (Vilniaus) ir kaimo mokinių pasiekimų pas mus toliau didėja (nuo 2012 m. iki 2015 m. miesto ir kaimo mokinių pasiekimų skirtumas padidėjo 13 taškų, o nuo 2015 m. iki 2018 m. dar 5 taškais): 2018 m. atotrūkis skaitymo gebėjimų srityje siekė net 77 taškus, gamtamokslinio raštingumo srityje – 72 taškus, matematinio – 75.

Taip pat pagal šį tyrimą iki 2018 m. nepasiekta planuotos pažangos mažinant žemų pasiekimų mokinių dalies. PISA tyrime 2 pasiekimų lygmuo laikomas baziniu lygmeniu, kad būtų galima

¹⁴ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme for International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

produktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime. 2018 m. 2 pasiekimų lygmens mūsų šalyje nepasiekė skaitymo gebėjimų srityje – 24,3 proc. 15-mečių, matematinio raštingumo – 25,7 proc., gamtamokslinio raštingumo – 22,2 proc.; lyginant su 2015 m., padėtis labiausiai pagerėjo gamtamokslinio raštingumo srityje. ES šalyse 2 lygmens nepasiekiančių mokinių buvo šiek tiek mažiau nei Lietuvoje, tačiau, lyginant su ankstesniais metais, padėtis taip pat negerėja.

PISA tyrimas matuoja baigiančių privalomąjį ugdymą mokinių gebėjimus taikyti sukauptas žinias. Siekiant, kad Lietuvos mokinių pasiekimai stabiliai gerėtų, 2019 m. pradėti ugdymo turinio atnaujinimo darbai: į ugdymą bus integruotos darnaus vystymosi, kūrybingumo, emocinio intelekto, bendradarbiavimo, sveikos gyvensenos nuostatos, taip pat verslumo, finansinio raštingumo, modernaus skaitymo ir rašymo samprata. 2019 m. patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Jose nustatytos Bendrųjų programų pokyčių sritys: tikslai, ugdymosi rezultatai (kompetencijos), mokymosi turinys ir mokinių pasiekimų vertinimo kaita. Šiuo metu yra sudarytos Ugdymo turinio stebėsenos ir Ugdymo turinio atnaujinimo veiklų koordinavimo grupės, vyksta darbų planavimas, rengiami reikalavimai kompetencijų aprašų rengėjams, planuojami susitikimai su dalykininkų bendruomenėmis. Atnaujintas ugdymo turinys labiau atlieps mokinių poreikius ir galimybes sukauptomis žiniomis naudotis gyvenime. Prie pasiekimų gerinimo, tikimasi, prisidės 2019 m. pradėta kurti į skirtingų ugdymosi poreikių asmenis orientuota mokinių pasiekimų vertinimo sistema. Individualios pažangos vertinimas geriau atlieps mokymosi poreikius. 2019 m. sukurtas kaupiamojo vertinimo modelis. Svarbiausias naujos vertinimo sampratos uždavinys – tarpusavyje suderinti ugdymo tikslus, uždavinius, mokymosi turinį, ugdomąją veiklą ir rezultatų vertinimą. Be to, bus atsisakoma pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų programų. Vertinant mokinių pasiekimus, bus vadovaujama Bendrosiomis programomis. 2019 m. taip pat parengtos pedagogų 4 kvalifikacijos tobulinimo programos, skirtos mokinių individualiai pažangai vertinti. Artimiausiu metu bus tariama su pedagogų rengimo centrais ir švietimo centrais dėl kvalifikacijos tobulinimo programų įgyvendinimo.

Taip pat siekiama, kad nuo pat ugdymo pradžios ikimokyklinėse įstaigose vaikai būtų mokomi pažangiais metodais. 2019 m. parengtos metodinės medžiagos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams koncepcijos, kaip įtraukti darnaus vystymosi, kūrybingumo, informacinių technologijų ir STEAM ugdymo elementus į ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą. 2020 m. bus parengti metodinių priemonių rinkiniai ikimokyklinio amžiaus (nuo gimimo iki 6 m.) ir priešmokyklinio amžiaus (vaikams nuo 5 iki 7 m.) vaikų ugdymui, o 2021 m. rekomendacijos bus diegiamos praktikoje.

PISA tyrimo rezultatus didele dalimi lemia mokinių patirtis dirbant gamtos mokslų laboratorijose, taip pat skaitmeniniai įgūdžiai (tyrime dalyvaujama naudojantis kompiuteriu). 2019 m. pradinio ir pagrindinio ugdymo programos I dalį įgyvendinančios mokyklos pagal planą aprūpintos reikiamomis informacinių technologijų ir kitomis mokymosi priemonėmis, gamtos mokslų laboratorijomis ir galimybėmis saugiai jungtis prie interneto tinklų. Gamtos ir technologinių mokslų priemonės 2017–2019 m. laikotarpiu jau gavo 62 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų: 672 mokyklos, vykdančios pradinio ugdymo programą 1–4 klasėse, gavo visas planuotas mokymo priemones; 533 mokykloms, vykdančioms pagrindinio ugdymo programą 5–8 klasėse, nupirktos numatytos priemonės. Organizuota ir metodinė pagalba mokytojams, naudojantiems gautas gamtos ir technologinių mokslų priemones. Ji pasiekama ir internetu, interneto puslapis www.vedlys.smm.lt. Taip pat sukurta ir testuojama Tapatybių valdymo sistema autorizuotam prisijungimo prie belaidžio tinklo ir Belaidžio tinklo stebėsenos sistema, taip pat prieigos prie interneto turinio valdymo sistema. Įrenginama 2 000 belaidžio interneto zonų mokyklose.

Taip pat 2019 m. siekiant įgalinti ir motyvuoti mokytojus, psichologus atpažinti mokinių gebėjimus ir atpažinus juos tinkamai ugdyti, vykdytas projektas „Mokinių akademinį gebėjimų atpažinimo ir jų ugdymo kokybės plėtra“¹⁵. Jo metu sukurti ir išbandyti specialieji moduliai aukštesniųjų gebėjimų turintiems vaikams – 3–4 ir 5–8 klasių mokiniams. Jie pasiekiami Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro internetinės svetainės www.sppc.lt išteklių banke: [Mokytojo](#) ir

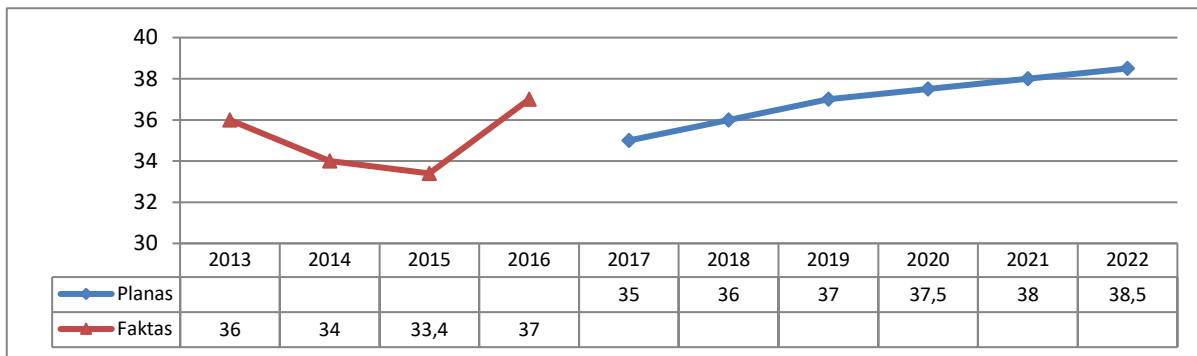
¹⁵ Nr. 09.2.2-ESFA-V-707-01-0001.

Mokinio modulių aplankai. Sukurti moduliai yra orientuoti į vaikų analitinio ir kūrybinio mąstymo ugdymą pateikiant sudėtingesnę medžiagą ir užduotis.

2018 metais Tarptautiniame penkiolikmečių pasiekimų tyrime PISA buvo tiriamas ir mokinių finansinis raštingumas (rezultatai bus skelbiami 2019 m. gegužės mėnesį). Siekiant gerinti šios srities pasiekimus, Švietimo mokslo ir sporto ministerija kartu su VŠĮ Lietuvos *Junior Achievement* nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. vykdo pilotinį finansiniam raštingumui pradiniam ugdyme stiprinti skirtą projektą. Iš visos Lietuvos atrinktos 10 pradinio ugdymo programą vykdančių mokyklų išbando *Junior Achievement* finansiniam raštingumui stiprinti skirtą programą „Mano bendruomenė“: mokiniai mokomi planuoti savo finansus, klasės bendruomenės, atsižvelgdamos į savo konkrečius poreikius, kuria savo verslo prototipus. Projekto pirmas etapas bus baigiamas bendra dalyvių komandų muge. Planuojama, kad finansinio raštingumo stiprinimo veiklos bus įtraukiamos į atnaujinamą ugdymo turinį.

2019 m. paskelbus Pagrindinio ugdymo patikrinimo ir Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo rezultatus (NMPP), paaiškėjo, kad 57 proc. mokyklų, 2017 m. dalyvavusių kokybės gerinimo paramos konkurse (pirmajame jo etape)¹⁶, rezultatus pagerino (iš viso pirmajame etape dalyvavo 179 mokyklos, 28,5 proc. kol kas rezultatų nepagerino, 14,5 proc. mokyklų rezultatai bus žinomi po 2020 m. NMPP). Tikimasi, kad 2023 metais bent 70 proc. pažangos konkursuose dalyvavusių mokyklų, gavusių paramą pasirinkto dalyko ugdymo kokybei gerinti, bus pagerinusios rezultatus.

2 pav. Pilietinės galios indeksas

Duomenų šaltinis Pilietinės visuomenės institutas

Dvejus metus pilietinės galios tyrimai nebuvo vykdomi (kilo nesklandumų perkant iš vienintelio patentą turinčio šaltinio).

Lietuvos visuomenės pilietinės galios indekso apskaičiavimo rezultatai, paskutinio 2016 m. tyrimo duomenimis, rodo, kad, lyginant su 2013 m., visuomenės pilietinė galia nebuvo paaugusi. Tačiau lyginant su 2015 m., 2016 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas paaugo 3,6 punkto ir siekė 37,0 balus (indekso vidutinė reikšmė 2015 m. – 33,4). Labiausiai šį pokytį lėmė vienos iš sudedamųjų indekso dalių – pilietinės įtakos suvokimo visuomenėje – augimas: pilietinės įtakos suvokimo indeksas paaugo 10,5 punkto ir siekė 55,2 balų (vidutinė šio indekso reikšmė 2015 m. – 44,7).

Nors 2016 m. pilietinės įtakos suvokimo indekso vidurkiai paaugo visose amžiaus grupėse, tarp jaunesnių gyventojų įtakos suvokimas augo dar labiau nei tarp vyresnių: įtakos indeksas 60–75 m. amžiaus grupėje paaugo 8,1 punkto, 50–59 m. amžiaus grupėje – 7,7, 40–49 m. – 7,0, 30–39 m. – 10,5, o 15–29 m. amžiaus grupėje – jau pusantrą karto daugiau nei tarp vyriausiųjų – 13,6 punkto. Dėl padidintos 15–29 m. respondentų imties tyrime apskaičiuota jaunimo 2016 m. pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė – 42,5 – buvo 5,5 punkto didesnė nei visos visuomenės. Lyginant su visa visuomene, jaunimas labiausiai išsiskyrė savo pilietinės įtakos vertinimu (jaunimo pilietinės įtakos suvokimo

¹⁶ Pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.2.1-ESFA-K-728 priemonės „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ projektus.

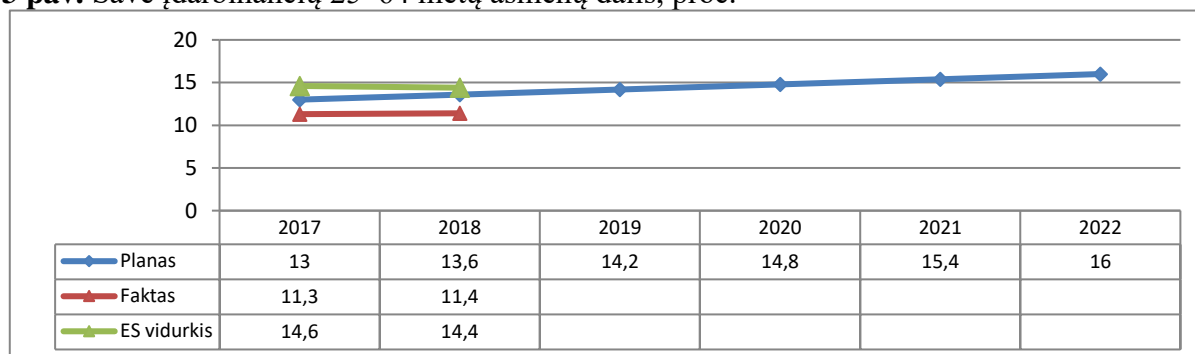

indeksas dar 11,1 punkto didesnis nei visos visuomenės), taip pat buvo kiek labiau nusiteikę veikti visuomenėje kylant įvairioms problemoms (ypač politinės problemos atveju – 11 proc. mažiau jaunimo nei visos visuomenės tokios problemos atveju liktų nuošalyje, 8 proc. daugiau jaunimo sutiktų prisidėti prie problemos sprendimo, 6 proc. daugiau – patys inicijuotų veiksmus problemai spręsti), jaunimas aktyviau nei visa visuomenė dalyvavo pilietinėse ir politinėse veiklose.

Siekiant asmens ir visuomenės gerovės svarbu ugdyti stiprų, savo galiomis pasitikintį žmogų, kuriantį darnius tarpasmeninius santykius. 2019 m. pradėti ugdymo turinio atnaujinimo darbai. Patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės (toliau – Gairės), kuriose pabrėžta, kad ugdymo(si) rezultatai – nuosekliai įgyjamos dvasinė, intelektinė ir fizinė asmens brandą rodančios kompetencijos. Vienos svarbiausių siektinų kompetencijų – pilietinė ir kultūrinė. Todėl pradedamos atnaujinti visų mokomųjų dalykų bendrosios programos turės atskleisti, kaip šios kompetencijos bus auginamos.

Gairėse apibrėžta pilietinė kompetencija – tai tautinė ir pilietinė savimonė, patriotiškumas, veikla siekiant tautos, visuomenės, valstybės ir pasaulio gerovės. Pilietinė kompetencija atveria tapatumo jausmą suvokiant save kaip tautinės ir pilietinės bendruomenės narį, suteikia galimybių aktyviai dalyvauti valstybės, ES gyvenime ir jį tobulinti, puoselėti etnokultūrinės, nacionalinės, Europos vertybes, demokratiją, savo šalies ir viso pasaulio gamtinę aplinką. Įgijęs pilietinę kompetenciją, mokinys: supranta, kad darnus Lietuvos valstybės gyvenimas remiasi solidarumo, pasitikėjimo, įsipareigojimo savo pilietinei visuomenei principais; turi pilietinę savimonę ir savivertę; pažįsta, perima Lietuvos, Europos istorinį ir kultūrinį palikimą; pažįsta ir supranta visuomenės raidos tendencijas, demokratinės visuomenės prigimtį, jos gyvenimo principus, normas ir taisykles; naudojami savo teisėmis ir atsakingai atlieka pareigas, laikosi įstatymų, dalyvauja pilietinės visuomenės gyvenime; suvokia šalies ir pasaulio globalias problemas ir pagal išgales prisideda prie jų sprendimo, savo veiklą grindžia darnaus vystymosi principais.

3 pav. Save įdarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc.

Duomenų šaltinis *Eurostat*

2018 m. Lietuvoje daugiau save įdarbinusių 25–64 metų asmenų buvo vyrų. Jų dalis nuo visų šio amžiaus dirbančių vyrų sudarė 14,3 proc., tuo tarpu moterų – 8,5 proc. (ES vidurkis – atitinkamai 18 proc. ir 10,2 proc.).

Save įdarbinusių 25–64 metų asmenų dalys Latvijoje ir Estijoje labai panašios kaip ir Lietuvoje – atitinkamai 11,3 proc. ir 11,1 proc., tuo tarpu Lenkijoje šių asmenų dalis (18,3 proc.) buvo ženkliai didesnė nei Lietuvoje, Estijoje, Latvijoje ir už ES vidurkį.

Dauguma jaunų žmonių šalyje jei nestudijuoja, tai dirba. Nebesimokančių, o dirbančių 20–34 metų asmenų dalis Lietuvoje – 84,7 proc., tai yra šiek tiek daugiau nei vidutiniškai Europos Sąjungos šalyse (81,7 proc.). Pagal šį rodiklį Lietuva net lenkia Baltijos šalis ir kaimyninę Lenkiją¹⁷.

Gerinant aukštojo mokslo kokybę, įgyvendinat Europos Sąjungos investicijų 2014–2020 m. veiksmų programą, 2019 m. pabaigti ES fondų lėšomis finansuoti studentų verslumo ugdymo ir praktikų darbo vietose projektai (vykdytojai: asociacijos ir aukštosios mokyklos). Svarbiausi pasiekti šie rezultatai: pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 2 310 studentų; 3 035 studentai atliko

¹⁷ *Eurostat* duomenimis.

praktiką įmonėse ir organizacijose; 438 dėstytojai dalyvavo ESF veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas. Šiuose projektuose buvo taikyti nauji verslumo ir kūrybiškumo metodai, ugdytos studentų ir dėstytojų verslumo ir kūrybiškumo kompetencijos tarpdisciplininėse komandose, bendradarbiaujant su verslo įmonėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Taip pat atliktos studentų praktikos, studentai įgijo pačių naujausių praktinių žinių ir gebėjimų, padedančių pereiti iš švietimo į darbo rinką bei taip prisidedant prie aukštojo mokslo kokybės gerinimo.

Strateginio tikslo programa „Švietimo, mokslo ir sporto administravimas“ didžiąja dalimi skirta nuolatinėms ŠMSM ir pavaldžių įstaigų, mokyklų veikloms finansuoti, skaidriai remti sporto projektus, be to, prisideda įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano prioritetų darbus (labiausiai prie užsienio lietuvių ir užsieniečių integravimo į Lietuvos švietimo sistemą modelio parengimo ir švietimo ir mokslo finansavimo pertvarkos – informacija apie tai LRV programos ataskaitoje žemiau).

Įgyvendinant ŠMSM strateginio veiklos plano programą „Švietimo, mokslo ir sporto administravimas“, 2019 m. taip pat užtikrintas veiksmingas dalyvavimas tarptautinių organizacijų švietimo mainų programose (*Erasmus Plus, Nordplus* ir kt.). Iš *Erasmus+* programos 2019 m. finansuota daugiau nei 9 tūkst. asmenų (3,6 tūkst. studentų, 2,6 tūkst. dėstytojų, 1,8 tūkst. mokinių, 1,3 tūkst. mokytojų, 0,2 tūkst. suaugusiųjų švietimo dalyvių) mobilumą; 33 strateginių partnerysčių projektai; 29 mokyklų mainų partnerysčių projektai. Užtikrintas Lietuvos institucijų dalyvavimas Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo švietimo srityje programoje *Nordplus* – 2019 m. penkiose *Nordplus* paprogramėse (*Junior, Adult, Higher Education, Horizontal, Nordic Languages*) dalyvavo 154 Lietuvos institucijos (bendrojo ugdymo, profesinės, aukštosios mokyklos, suaugusiųjų švietimo institucijos, NVO ir pan.), iš jų 42 buvo projektų koordinatorės.

Dalyvauta tarptautinėje švietimo, mokslo ir studijų veikloje ir vykdyti tarptautiniai susitarimai. Lietuva 2019 m. tapo viena iš trijų sėkmingiausiai Europos universitetų iniciatyvoje (EUI) pasirodžiusių Europos Sąjungos valstybių narių. Net 3 Lietuvos universitetai (Vilniaus universitetas, Kauno technologijos universitetas ir Klaipėdos universitetas) yra 3-uose iš 17 patvirtintų Europos universitetų tinklų.

Suorganizuota regioninė Baltijos šalių vasaros akademija (2019 m. birželio 28 d. – liepos 2 d. Vilniuje), kurioje dalyvavo 12 mokyklų komandų iš visų trijų Baltijos šalių. Buvo mokoma demokratinės kultūros stiprinimo mokykloje, plačiau supažindinta su demokratinio pilietiškumo ir žmogaus teisių švietimo koncepcijomis, pradėti rengti mokyklų projektai. Mokyklų komandos, mokymų vadovai, Norvegijos Wergelando centro atstovai Akademiją įvertino itin palankiai.

Stiprinant Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumą, buvo užbaigtos procedūros visose trijose Baltijos šalyse Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Latvijos Respublikos Vyriausybės ir Estijos Respublikos Vyriausybės susitarimui dėl automatiško akademinio kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo įsigaliojti; parengta ir už aukštąjį mokslą atsakingų ministrų pasirašyta Baltijos ir Beniliukso šalių Ketinimų deklaracija dėl bendro daugiašalio susitarimo automatiško aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo srityje; parengti ir patvirtinti naujo laikotarpio (2019–2020 m.) aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetai valstybės paramai mobilumui skirti.

Sukurta skaidresnė, efektyvesnė ir aiškesnė Sporto rėmimo fondo lėšomis finansuojamų sporto projektų administravimo sistema. Finansuoti sporto projektai pagal sritis: sporto inventoriaus ir įrangos įsigijimo – 126; sporto renginių organizavimo – 53; kvalifikacijos tobulinimo – 25; fizinio aktyvumo veiklos, skatinančios fizinio aktyvumo plėtrą – 148; esamų sporto bazių plėtrai, priežiūrai ir remontui – 10 (iš viso – 362 sporto projektai).

2019 m. kovo–gegužės mėn. atlikto visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ duomenimis, lyginant sportavimo ar mankštšinimosi dažnumą su 2017 m. atlikto tyrimo rezultatais, 3 proc. punktais padaugėjo bent kartą per savaitę sportuojančių žmonių – nuo 39 proc. iki 42 proc. Nesportuojančiųjų ar nesimankštinančiųjų dalis, palyginti su 2017 m., sumažėjo 5 proc. punktais (nuo 39 proc. iki 34 proc.).

2 strateginis tikslas: Skatinti darnią žmogaus ir visuomenės raidą, stiprinančią šalies konkurencingumą ir sudarančią sąlygas inovacijoms, plėtojant studijas ir MTEP

Šis strateginis tikslas įgyvendinamas per programą „Studijų ir mokslo plėtra“, skirtą Valstybinės studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 m. plėtros programai ir struktūrinėms reformoms studijų ir mokslinių tyrimų srityje įgyvendinti. Įgyvendinant programą, prisidedama prie LRV programos vykdymo.

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos 2019 metų asignavimų panaudojimas

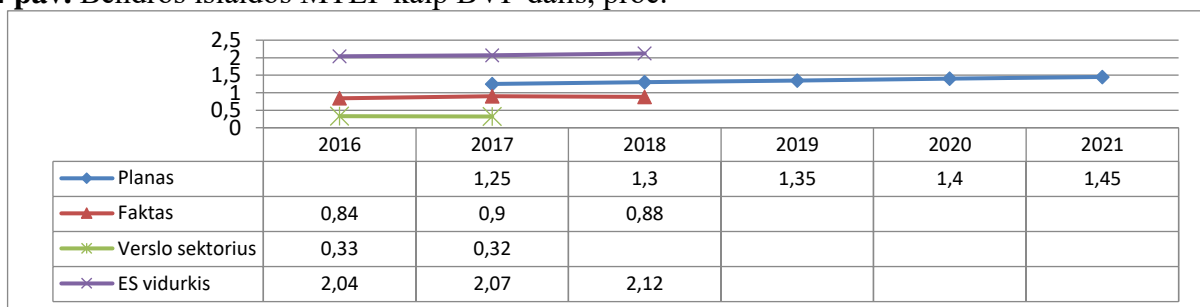
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
12.01	Studijų ir mokslo plėtra	182736,0	145771,6*	126770,9	87
Iš jų ES (apimant bendrojo finansavimo lėšas) ir kita tarptautinė finansinė parama		94261,0	91032,0	72407,2	80**

* Asignavimų planas buvo patikslintas: 20 022 tūkst. Eur valstybės biudžeto asignavimų perskirstant per VBAMS (Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimo sistemą) skirta valstybinėms mokslinių tyrimų institutams ir valstybinėms universitetams 2019 metų dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokesčiui padidinti; 13 905,4 tūkst. Eur valstybės biudžeto asignavimų perskirstant per VBAMS skirta valstybinėms universitetams 2019 metais priimtų pirmakursių 4 mėn. studijoms finansuoti.

** Nebuvo panaudota visa numatyta ES finansinė parama dėl užtrukusių viešųjų pirkimų: nepavyksta projektų vykdytojams planuotų prekių ir darbų įsigyti vykdant pirkimus iš pirmo karto, todėl pirkimai vykdomi po kelis kartus, o tai nukelia vėlesniam laikui išlaidų patyrimą ir deklaravimą mokėjimo prašymuose. Dėl šios priežasties taip pat nebuvo panaudotos, kaip numatyta, „Studijų ir mokslo plėtra“ programos lėšos, kuriomis planuota prisidėti prie ES finansuojamų darbų.

Strateginio tikslo pagrindiniai rodikliai ir jų siekio analizė

4 pav. Bendros išlaidos MTEP kaip BVP dalis, proc.

Duomenų šaltinis Eurostat

Lietuvos statistikos departamento ir Eurostat duomenimis, bendros išlaidos MTEP Lietuvoje 2018 m. sudarė 0,88 proc. nuo BVP (arba 397 mln. Eur), kai dar 2015 m. buvo lygios 1,04 proc. nuo BVP. Pažymėtina, kad ES vidurkis, priešingai, augo – 2,12 proc. nuo BVP 2018 m. – ir išliko dukart didesnis nei Lietuvos išlaidos MTEP.

Pagal finansavimo šaltinius (angl. *source of funds*) išlaidos MTEP 2018 m. pasiskirstė taip: valstybės biudžeto lėšos – 0,31 proc. nuo BVP, privatus sektorius kaip finansavimo šaltinis – 0,29 proc. nuo BVP, užsienio lėšos (įskaitant ir ES struktūrinių fondų lėšas) – 0,25 proc. nuo BVP, aukštojo mokslo sektorius – 0,03 proc. nuo BVP.

Pastebėtina, kad nuo 2015 m. mažėja Lietuvos valstybės biudžeto skiriamas finansavimas

MTEP: 2015 m. valstybės biudžeto lėšos MTEP sudarė 0,37 proc. nuo BVP, 2017 m. – 0,33 proc. nuo BVP, o 2018 m. dar mažiau – jau tik 0,31 proc. nuo BVP. Tai yra bene dvigubai mažiau nei vidutiniškai MTEP veikloms finansuoti vidutiniškai skiriama kitose ES valstybėse narėse – 0,61 proc. nuo BVP. Itin žema (lyginant su ES vidurkiu) ir nuosekliai mažėjanti Lietuvos valstybės biudžeto dalis skiriama MTEP lemia, kad šalies konkurencingumui ir ekonomikos augimui svarbiai sričiai neužtikrinamas tvarus finansavimas, o tai tampa protų nutekėjimo priežastimi; sritis išlieka priklausoma nuo ES struktūrinių fondų lėšų.

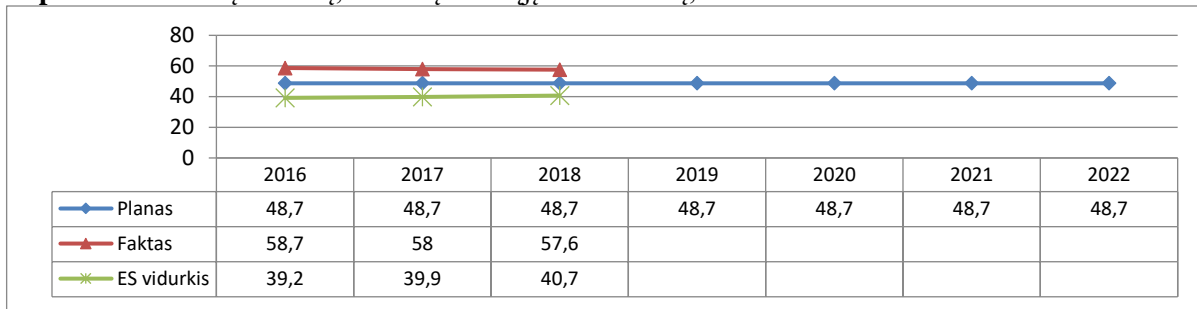
Kita kertinė problema – itin mažas mokslui imlaus verslo sektorius. Verslo sektoriaus kaip finansavimo šaltinio išlaidos MTEP Lietuvoje išlieka menkos (2015 m. – 0,3 proc. nuo BVP, 2017 m. – 0,32 proc. nuo BVP, o 2018 m. – 0,29 proc. nuo BVP) ir pagal šį rodiklį Lietuva nuo ES vidurkio vis dar atsilieka keturiais kartais (ES vidurkis – 1,2 proc. nuo BVP).

Siekiant nustatyti verslo poreikius ir rinkai pristatyti aktualų jau turimą mokslo potencialą, 2020 m. toliau bus plečiami inovacijų ir technologijų perdavimo centrai. Tam nuo 2017 m. sklandžiai įgyvendinami 9 mokslo ir studijų institucijų projektai (priemonė Nr. 01.2.2-CPVA-K-703 „Kompetencijos centrų ir inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veiklos skatinimas“), kurių metu stiprinami mokslo ir studijų institucijų inovacijų ir technologijų perdavimo centrai (mokslo ir studijų institucijų padaliniai, veikiantys vieno langelio principu, skirti žinių perdavimo, intelektinės nuosavybės ir MTEP rezultatų komercinimo funkcijoms atlikti). Projektams iš viso skirta 5,7 mln. Eur, jų trukmė – iki 2021 metų. Tikimasi, kad įgyvendinus projektus bus sustiprintas mokslo ir studijų institucijų potencialas komercinti MTEP rezultatus, sudarytos prielaidos antreprenerystei¹⁸ vystyti. Sustiprėjus potencialui ir padidėjus MTEP rezultatų perdavimo apimtims rinkai, gerės sąlygos verslo subjektams investuoti į jiems reikalingus MTEP darbus. Taip pat tikimasi, kad inovacijų ir technologijų padalinių paslaugomis aktyviau naudosis viešasis sektorius.

Siekiant stiprinti didžiausią pridėtinę vertę kuriančio verslo segmentą – žiniomis grįstas įmones, vadinamas atžalinėmis (angl. *spin-off*), 2019 m. paskelbtas kvietimas teikti paraiškas finansuoti jų veiklos projektus (priemonė Nr. 01.2.2-MITA-K-702 „MTEP rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimas“). Pasirašytos 5 sutartys (su mokslo ir studijų institucijomis ir su MVI (labai mažomis, mažomis ir vidutinėmis įmonėmis)). Skirtas finansavimas – 111 578,27 Eur). Projektų trukmė – ne ilgesnė nei 12 mėnesių. 2019 m. pabaigoje paskelbtas kvietimas teikti paraiškas pagal atnaujintą priemonės projektų finansavimo sąlygų aprašą. Taip pat numatoma skelbti dar vieną kvietimą. Tikimasi, kad dėl priemonės didesnio patrauklumo atnaujinus projektų finansavimo sąlygų aprašą, žymiai išaugs paraiškų skaičius, tokiu būdu išaugs ir investicijos į MTEP, kursis žinioms imlus verslas.

Kuriamas Mokslo ir inovacijų sklaidos centras, kuris svariai prisidės prie mokslo ir inovacijų sklaidos Lietuvoje gerinimo ir netiesiogiai – prie investicijų į MTEP didinimo. Centras jungs mokslininkų, inžinierių, tyrėjų bendruomenę su plačiąja visuomene, suteikdamas patrauklią ir interaktyvią platformą vykdyti šalies ir pasaulio mokslo pasiekimų populiarinimą. Patvirtintas šio centro projektų finansavimo sąlygų aprašas, iš esmės pritarta investiciniam projektui. Taip pat šiuo metu keičiamu Mokslo ir studijų įstatymu būsimam Mokslo ir inovacijų sklaidos centrui bus suteiktos teisės vykdyti mokslo ir inovacijų sklaidos bei populiarinimo funkciją. 2019 m. Mokslo ir inovacijų sklaidos centro projektas įtrauktas į valstybės projektų sąrašą. 2020 m. bus pradedamas įgyvendinti.

¹⁸ Antreprenerystę specialistai apibrėžia kaip verslo idėjų kūrimą, naujų įmonių steigimą, ėmimąsi rizikingų verslo sumanymų, socialinę ir ekonominę atsakomybę.

5 pav. 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalisDuomenų šaltinis *Eurostat*

Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių 30–34 metų asmenų dalis iki 2016 m. kasmet augo, 2017 m. šiek tiek sumažėjo, 2018 sudarė 57,6 proc. Lietuva pagal šį rodiklį pirmauja ES, gerokai lenkdama ES šalių vidurkį (40,7 proc.). Tačiau Lietuvoje 30–34 metų amžiaus moterų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis yra beveik pusantro karto didesnė nei vyrų. Taip pat, nors išsilavinusių asmenų dalis yra viena didžiausių ES, jo kokybė yra gana vidutinė. Remiantis Suaugusiųjų gebėjimų tarptautinio vertinimo programos (PIAAC) rezultatais, Lietuvos suaugusiųjų matematiniai gebėjimai, lyginant su kitų šalių, yra kiek aukštesni už vidutinius, skaitymo gebėjimai yra vidutinio lygio, o problemų sprendimo gebėjimai naudojantis IT gerokai žemesni nei vidutiniai (tyrime aukščiausius lygmenis pasiekė tik 18 proc. žmonių, ES šalyse vidutiniškai – 31 proc.).

Studijų finansavimo pertvarkymas, vykdomas įgyvendinant Švietimo struktūrinę reformą, tikimasi, prisidės prie aukštojo mokslo prieinamumo ir kokybės didinimo. Siekiant pertvarkyti studijų bazinį finansavimą, Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo projektas, pagal kurį numatyta išplėtoti galimybes aukštąjį išsilavinimą (bakalauro laipsnį) įgyti valstybės lėšomis, įtvirtinti valstybinių aukštųjų mokyklų finansavimą, skirtą veiklos pažangai skatinti, pertvarkyti lėšų skyrimą studijoms finansuoti, numatant leistiną studentų „nubyrėjimo“ ribą, kuomet finansavimas nebūtų mažinamas. Pritarus šiems pakeitimams, būtų išplėtos asmenų galimybės studijuoti valstybės lėšomis, studijų laikotarpiu pastangos būtų sutelktos ne studentų skaičiui išsaugoti, bet studijų kokybei, neliktų paskatų iškreipti vidinių aukštųjų mokyklų studijų kokybės užtikrinimo sistemų, stabilusis studijų finansavimas sudarytų prielaidas nuosekliau organizuoti studijų veiklą, būtų sukurta papildoma motyvacija didinti studijų kokybę ir stiprinti mokslinę kompetenciją. Numatoma, kad galimybės studijuoti valstybės lėšomis bus padidintos jau 2020 metais. Planuojama, kad priimtųjų į valstybės finansuojamas vietas skaičius 2020 m. padidės 20 procentų. Kiti studijų finansavimo pakeitimai, jei jiems pritarų Seimas, būtų pradėti įgyvendinti nuo 2021 metų.

Vykdomas valstybinių universitetų ir profesinių mokymo įstaigų tinklų optimizavimas. 2019 m. reorganizuoti Lietuvos edukologijos ir Aleksandro Stulginskio universitetai prijungimo prie Vytauto Didžiojo universiteto būdu. Trys universitetai oficialiai tapo konsoliduotu Vytauto Didžiojo universitetu, kuris yra plačios aprėpties ir vykdo mokslinius tyrimus bei studijas humanitarinių, socialinių, fizinių, menų, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse. 2020 m. vykdomas pasirengimas reorganizuoti Šiaulių universitetą prijungimo prie Vilniaus universiteto būdu.

Siekiant, kad aukštojo išsilavinimo siektų mažiau finansinių galimybių turintys, atnaujinama studentų socialinės paramos sistema. Seimas netrukus priims Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo pataisas, kurių tikslai: užtikrinti, kad socialines stipendijas gautų visų studijų pakopų studentai, ir studentai, studijuojantys pagal profesinių studijų programas, taip pat įstatyme nustatyti socialinių stipendijų skyrimo pagrindus, didesnę dydį, kurį siūloma padidinti nuo 3,25 (126,75 Eur) iki 3,5 bazinės socialinės išmokos dydžio per mėnesį (136,5 Eur); projekte keičiama formuluotė iš „socialines stipendijas gali gauti studentai“ į formuluotę „socialinės stipendijos skiriamos studentams“, įtvirtinant imperatyvaus pobūdžio normą, nustatančią pareigą viešojo administravimo subjektui skirti ir mokėti stipendiją studentams, kurie atitinka būtinąsias įstatyme nustatytas sąlygas. Taip pat siūloma keičiamame įstatyme nustatyti, kad socialinės

stipendijos neturi teisės gauti studentai aukštosios mokyklos nustatyta tvarka turinys daugiau kaip 3 akademines skolas.

Taip pat įgyvendinat Europos Sąjungos investicijų 2014–2020 m. veiksmų programą, 2019 m. neįgaliesiems ir nepalankias sąlygas turintiems asmenims padidintos galimybės siekti aukštojo mokslo: 623 spec. poreikių studentams paskirta tikslinė išmoka, 2 982 studentams – socialinė stipendija.

II SKYRIUS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

NR. 1 PRIORITETAS: *DARNI, ATSAKINGA IR SVEIKA VISUOMENĖ*

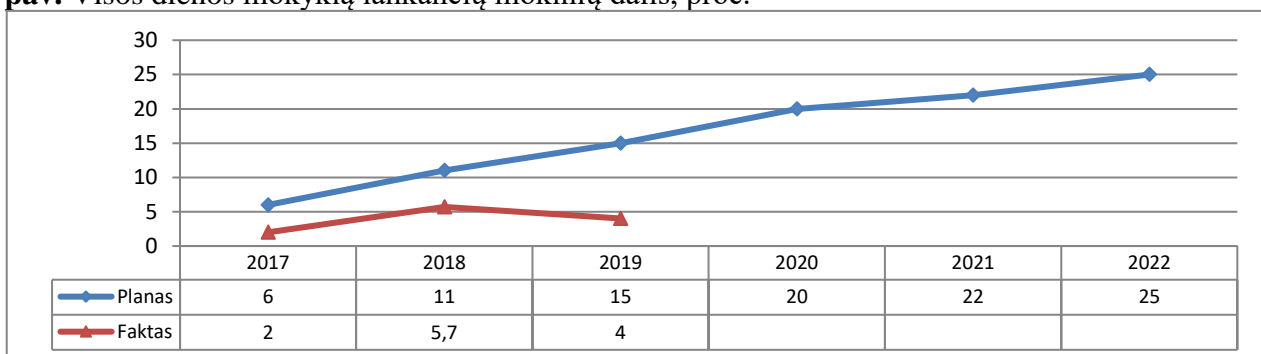
Socialinė atskirtis yra viena didžiausių valstybės problemų, kurią siekiama mažinti ir švietimo priemonėmis. 2019 metais savivaldybės skatintos didinti vaikų užimtumą po pamokų mokykloje visą dieną: gerinti mokymosi rezultatus, suteikiant papildomą pagalbą, ir atliepti ypač pirmųjų klasių tėvų poreikius dirbti. Nors visos dienos mokyklų poreikis kol kas taip sparčiai, kaip tikėtasi, neišaugo, šios galimybės plėtojimo skatinimas išlieka Vyriausybės prioritetu.

Mokyklose taip pat siekta kurti palankesnę emocinį foną, kuris stipriai veikia mokymosi rezultatus. Pagal planą įgyvendintos patyčių prevencinės programos, patyčių žalos informacinės kampanijos. Tai lemia stabilų patyčių masto paplitimo mokyklose mažėjimą. Ateityje dar labiau turėtų didėti prevencijos programų poveikis mažinant patyčių paplitimą. Taip pat patvirtinus Bendrųjų programų atnaujinimo gaires, šiuo metu pradedamas atnaujinti ugdymo turinys, kuriame numatyta ugdyti socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos kompetencijas.

Nr. 1.1. *Kryptis. Skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas, užimtumo skatinimas*

Siekiant suteikti daugiau galimybių naudotis švietimo paslaugomis, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2019 m. toliau, atsižvelgdama į tėvų poreikį, skatino savivaldybes plėtoti visos dienos mokyklos paslaugas¹⁹. Šiose mokyklose mokiniai praleidžia daugiau laiko nei įprastai praleidžiama mokykloje, derinamas formalusis ugdymas ir neformalusis vaikų švietimas, teikiama individuali mokymosi ir kitokia pagalba, organizuojamas maitinimas visą dieną.

6 pav. Visos dienos mokyklą lankančių mokinių dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

¹⁹ Visos dienos mokyklos paslaugos pradėtos skatinti 2018 m., pateiktus savivaldybėms jų organizavimo rekomendacijas ir inicijavus pilotinį bandymą.

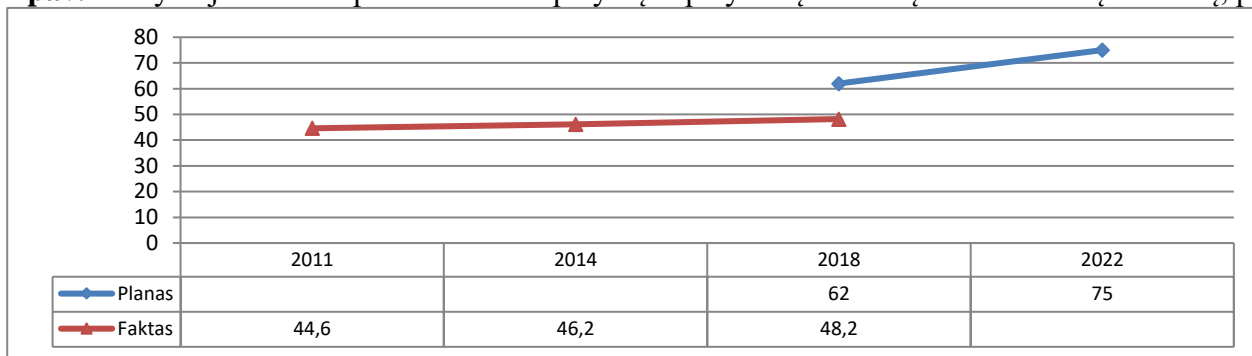
2019 m. visos dienos mokyklą lankė 4 proc. mokinių. Tai mažiau nei buvo planuota ir mažiau nei lankė ankstesniais metais (2018 m. – 5,7 proc.). Lankomumas šiek tiek sumažėjo dėl to, kad baigėsi 2018–2019 m. m. ŠMSM inicijuotas visos dienos mokyklos išbandymas, o visos dienos mokyklos veikla tęsiama savivaldybių iniciatyva. Savivaldybėse visos dienos mokyklos grupės steigiamos esant tėvų poreikiui, kuris, kaip tikėtasi, sparčiai neišaugo.

Visos dienos mokyklos netiesiogiai daro įtaką 2019–2020 m. Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano rezultatams. Tai yra galimybė didinti švietimo sistemos efektyvumą (2 plano rekomendacija, 3 tikslas) gerinant mokymosi rezultatus.

Nr. 1.2. Kryptis. Šeimai palankios aplinkos kūrimas, bendruomenių stiprinimas ir smurto visose gyvenimo srityse mažinimas

Siekiant mažinti psichologinį smurtą mokyklose, 2018–2019 m. finansuotas patyčių ir kitų prevencijos programų įdiegimas. Šiuo metu Lietuvoje pradedamas atnaujinti ugdymo turinys, kuriame numatyta ugdyti socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos kompetencijas. Taip pat praėjusiais metais vykdytos informavimo apie patyčių žalą kampanijos.

7 pav. Mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis nuo visų mokinių, proc.

Duomenų šaltiniai Švietimo valdymo informacinė sistema, Sveikatos ir gyvensenos tyrimas HBSC

Iki 2018 m. šalies mokyklose patyčių mastas stabiliai mažėjo. Paskutiniiais 2018 m. Sveikatos ir gyvensenos tyrimo duomenimis²⁰, mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis sudaro 48,2 proc. Lyginant su 2014 m., patyčios sumažėjo 2 proc. (tyrimas vykdomas kas 4 metus, nauja rodiklio reikšmė bus 2022 m.), tačiau smarkiai atsiliekama nuo Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2020 m. ir *Valstybinės švietimo 2013–2022 m. strategijos* 2022 m. siekinio – 70 proc. patyčių nepatiriančių mokinių. Patyčių paplitimas tarp Lietuvos mokinių yra vienas aukščiausių visoje Europoje.

Šią problemą turėtų padėti spręsti mokyklose vykdomos prevencinės programos, jas vykdančių mokyklų daugėja: 2016 m. bent vieną programą vykdė 54 proc. mokyklų, 2017 m. – 72 proc., 2018 m. – 85 proc. Įgyvendinant švietimo struktūrinės reformos projektą „Saugi mokykla kiekvienam“, 2019 m. tęsta prevencinių programų įgyvendinimo plėtra: programos šiuo metu įdiegtos iš viso 1058 bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ir 432 ikimokyklinio ugdymo įstaigose, vykdančiose priešmokyklinio ugdymo programas. 2020 m. vyks paskutinis programų plėtros įgyvendinimo etapas, programos bus įdiegtos: 1181 bendrojo ugdymo mokykloje ir profesinio mokymo įstaigoje ir 522 ikimokyklinio ugdymo įstaigose, vykdančiose priešmokyklinio ugdymo programas.

Parengta socialinių emocinių ir sveikatos kompetencijų modelio metodinė medžiaga ir įrankiai, kurie 2018–2019 m. m. išbandyti 20-tyje Lietuvos mokyklų. Taip pat atliekamas tyrimas, kaip

²⁰ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Sveikatos tyrimų institutas nuo 1994 m. kas ketverius metus atlieka 5–9 klasių Lietuvos mokinių Sveikatos ir gyvensenos tyrimą (angl. *Health Behaviour in School-aged Children*, santr. HBSC), kurį koordinuoja Pasaulio sveikatos organizacija.

vyksta parengtų įrankių išbandymas mokyklose (tyrime dalyvauja 5 ES šalys). Ryškėja tendencijos, kad šių kompetencijų ugdymas ypatingai svarbus pradinio ugdymo pakopoje, nes po intervencijos galima stebėti statistiškai reikšmingus mokinių raidos pokyčius. Šiuo metu Lietuvoje pradedamas atnaujinti ugdymo turinys, kuriame numatyta ugdyti socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos kompetencijas.

2019 m. siekiant informuoti visuomenę apie patyčių žalą, per Lietuvos nacionalinę televiziją ir „Lietuvos ryto TV“ transliuotas tėvams skirtas edukacinis vaizdo klipas apie emocinio klimato svarbą, patyčių prevenciją, daromą žalą; parengtas ir mokykloms, mokytojams, tėvams per elektroninius dienynus išplatintas elektorinis patarimų leidinys „Kaip išgyvendinti patyčias“²¹; vykdyta mokyklų informavimo kampanija apie elektroninę platformą „Patyčių dėžutė“, kuri leidžia anonimiškai ir greitai pranešti apie įtariamą arba įvykusias patyčias bei reaguoti į jas²²; parengta ir visoms mokykloms išplatinta reagavimo į patyčias atmintinė; sukurti ir mokykloms pristatyti patyčių prevencijos mokymų kursai REAGUOK.LT.

Ateityje turėtų didėti ir šių programų poveikis mažinant patyčių paplitimą.

Patyčių mažinimas ir emocinių, socialinių kompetencijų didinimas daro netiesioginę įtaką 2019–2020 m. ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano rezultatams. Tai yra galimybė didinti švietimo sistemos efektyvumą (2 plano rekomendacija, 3 tikslas), nes mokinių patiriamos emocijos stipriai veikia mokymosi rezultatus. Tai rodo ir 2018 m. Tarptautinis penkiolikmečių pasiekimų tyrimas PISA²³: mokyklų, kurių mokiniai patiria patyčias, rezultatai žemesni (Lietuvos mokyklų, kurių mokiniai dažniau patiria patyčias, rezultatai žemesni net 75 taškais. Lietuvos mokyklos, kuriose patyčių indeksas išauga 1 vienetu, rezultatas krenta 33 taškais). Šis tyrimas taip pat rodo, kad didelę teigiamą įtaką daro bendras emocinis fonas: mokyklų, kurių mokiniai pasižymi mažesne nesėkmės baime ir aukštesniu pasitikėjimu veikti, rezultatai aukštesni.

2 PRIORITETAS: ŠVIETIMO, KULTŪROS IR MOKSLO PASLAUGŲ KOKYBĖS BEI EFEKTYVUMO DIDINIMAS

Švietimas yra pagrindas augti darniai ir kūrybingai asmenybei, kuriančiai savo ir pasaulio ateitį. 2019 m. pradėti reikšmingi darbai siekiant atnaujinti ugdymo turinį. Siekiama, kad nuo pat ugdymo pradžios ikimokyklinėse įstaigose vaikai būtų mokomi pažangiais metodais. Patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Pradėta kurti į skirtingų ugdymosi poreikių asmenis orientuota mokinių pasiekimų vertinimo sistema. 2019 m. taip pat pradėta atnaujinti profesinio orientavimo sistema, siekiant subalansuoti ir užtikrinti profesinio orientavimo paslaugų teikimą visoms suinteresuotoms grupėms.

Didinta neformaliojo vaikų švietimo įvairovė, prieinamumas ir gerinta jo kokybė. 2019 m. neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis mokykloje ar kitur pasinaudojančių mokinių buvo daugiau kaip trys penktadaliai (t. y. 3 proc. punktais daugiau nei 2018 m.). Užtikrinant neformaliojo vaikų švietimo programų plėtrą, išskeltas STEAM krypties programų prioritetą. Mažinant švietimo netolygumus regionuose, teisės aktuose siekta numatyti pirmumą gauti NVŠ lėšas mažiau galimybių turintiems vaikams (specialiųjų ugdymosi poreikių ir socialinę paramą gaunantiems). Taip pat 2019 m. su partneriais – Alytaus kolegija, Marijampolės kolegija, Šiaulių universitetu, Panevėžio m. savivaldybe ir Panevėžio švietimo centru, Tauragės r. savivaldybe ir Tauragės pagalbos mokytojui ir mokiniui centru, Telšių r. savivaldybe ir Telšių švietimo centru, Utenos r. savivaldybe ir Utenos švietimo centru – pasirašytos

²¹ Prieiga internete <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/patycioms-ne-20.pdf>.

²² Platformą sudaro tinklalapis, mobilioji programėlė ir administravimo sistema, kurią nemokamai atsisiųsti ir įsdiegti gali visos šalies mokyklos. Ją visos mokyklos gali atsisiųsti iš <https://www.smm.lt/web/lt/patyciu-dezute>.

²³ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme For International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation For Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

finansavimo sutartys dėl 7 regioninių STEAM²⁴ atviros prieigos centrų kūrimo. Taip pat pasirašytos finansavimo sutartys su Vilniaus ir Klaipėdos universitetais dėl metodinių STEAM centrų steigimo.

Vykdyti mokyklų tinklo optimizavimo darbai: 2019 m. mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, skaičius, lyginant su 2016–2017 m., sumažėjo beveik ketvirtadaliu. Vykdamas mokslo ir studijų institucijų tinklo optimizavimo planą, 2019 m. sausio 1 d. pasibaigė Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) ir Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) reorganizavimas prijungimo prie Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) būdu. Trys universitetai oficialiai tapo konsoliduotu Vytauto Didžiojo universitetu, kuris vykdo mokslinius tyrimus ir studijas humanitarinių, socialinių, fizinių, menų, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse.

Siekiant užsienio lietuvių integracijos į Lietuvos švietimo sistemą, 2019 m. atliktas Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas²⁵. Patvirtinta Lituanistinio švietimo integruota programa²⁶, skirta pasirengti sugrįžimui į Lietuvą ir sugrįžusių vaikų mokymui tradiciniu ir nuotoliniu būdu. Pateiktos rekomendacijos savivaldybių administracijų švietimo padaliniais ir mokykloms dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos²⁷.

Įgyvendinant šį prioritetą, taip pat vykdoma švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka.

Siekama gerinti mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir karjeros sistemą. Lietuvoje įsteigti 3 nacionaliniai pedagogų rengimo centrai, kurių veikla vykdoma Vilniaus, Vytauto Didžiojo ir Šiaulių universitetuose. Juose telkiamos geriausios tyrėjų ir dėstytojų pajėgos, kur pedagogai bus rengiami pasitelkiant ir tarptautinę patirtį. Taip pat siekiama sukurti patrauklias pedagogų karjeros sąlygas gerinant atlyginimų apskaičiavimo tvarką. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, mokytojų *neto* VDU 2019 m. III ketv. buvo 928 Eur; 2018 m. III ketv. *neto* VDU – 739,1 Eur; padidėjimas *neto* VDU – 188,9 Eur, arba 25,6 proc.

2019 m. dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokestis padidintas vidutiniškai 16 proc. (skirta 23,1 mln. Eur, kaip ir 2018 m.). 2019 metais Vyriausybės strateginės analizės centro atlikta apžvalga parodė, kad akademinio personalo darbo užmokestis šalyje augo vidutiniškai du kartus sparčiau nei atlyginimai šalies ūkyje ir valstybinių mokslo ir studijų institucijų dėstytojų ir tyrėjų atlyginimų augimas buvo didžiausias per praėjusius 4 metus.

Pradėta kurti profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, įgyvendinančių formalias profesinio mokymo programas, išorinio vertinimo sistema; taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo (išorės ir vidaus) sistema. Patvirtintas Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai²⁸. Šis aprašas reglamentuoja Lietuvos Respublikoje įsteigtų ir turinčių leidimą vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą aukštųjų mokyklų, užsienio aukštųjų mokyklų filialų veiklos išorinio vertinimo ir akreditavimo atlikimo tvarką.

Taip pat siekta aukštojo mokslo, mokslo ir inovacijų sistemos darnos užtikrinimo. Įgyvendinant mokslo ir inovacijų politiką, stiprinti mokslo ir studijų institucijų inovacijų ir technologijų perdavimo centrai, juose tiesiogiai sudarinėtos sąlygos efektyviai bendradarbiauti mokslui ir verslui.

Skatintas įsitraukimas į tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras, suteikiančias didžiausią pridėtinę vertę Lietuvos mokslo plėtrai. 2017–2019 m. tam sukurtos visos reikiamos sąlygos. Į daugelį tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų, į kurias įsijungti numatyta finansavimą gavusiuose

²⁴ STEAM yra paraidinis angliskų žodžių *science*, *technologies*, *engineering*, *arts* ir *mathematics* trumpinys, apjungiantis keletą disciplinų: gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką.

²⁵ UAB „PPMI Group“, „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“, galutinė tyrimo ataskaita, 2019 m., prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/Nuotolinio%20mokymo%20paslaugos%20u%C5%BEsienyje%20gyvenantiems_galutine%2020190710.pdf.

²⁶ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-06-17 įsakymas Nr. V-364. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e527e7d0913611e98a8298567570d639?ifwid=nl6mpyfk>.

²⁷ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. rugpjūčio 30 d. raštu Nr. SR-3534. Prieiga internete: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/rekomendacijos%20mokykloms%20del%20sugriztanciuju.pdf>.

²⁸ 2019 m. gruodžio 19 d. švietimo, mokslo ir sporto ministras įsakymu Nr. V-1529.

projektuose, jau įsijungta ir dalyvavimas jose yra užtikrintas. Šis MTI sąrašas apima ESS-ERIC, EMBC, MAX IV bei tarptautiniu mastu labiausiai pripažintas ir didžiausią pridėtinę vertę sukuriančias infrastruktūras – CERN²⁹ ir EMBL³⁰.

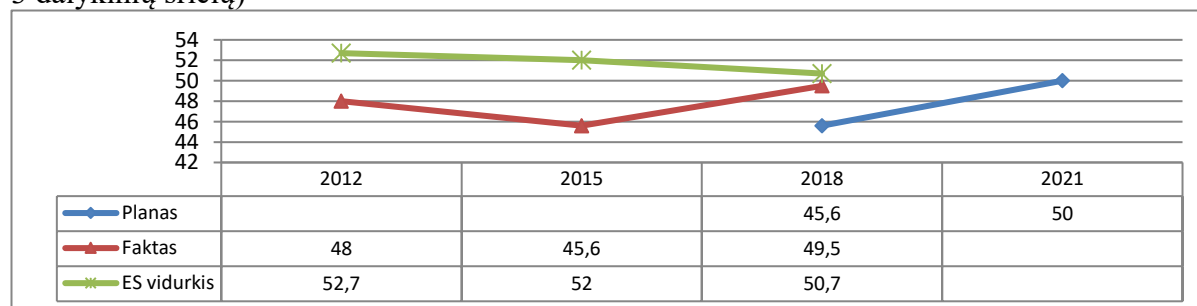
Nr. 2.1. Kryptis. *Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką*

2019 m. pradėti reikšmingi darbai siekiant atnaujinti ugdymo turinį. Siekiama, kad nuo pat ugdymo pradžios ikimokyklinėse įstaigose vaikai būtų mokomi pažangiais metodais. Patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Prie mokinių pasiekimų gerinimo, tikimasi, prisidės ir 2019 m. pradėta kurti į skirtingų ugdymosi poreikių asmenis orientuota mokinio pasiekimų vertinimo sistema. Individualios pažangos vertinimas geriau atlieps mokymosi poreikius, leis laiku pastebėti ir suteikti reikiamą mokymosi pagalbą.

2019 m. taip pat pradėta atnaujinti profesinio orientavimo sistema, siekiant subalansuoti ir užtikrinti profesinio orientavimo paslaugų teikimą visoms suinteresuotoms grupėms.

Taip pat pradėtas kurti nuolatinis skaidrus mechanizmas, leidžiantis kompensuoti įmonių išlaidas, patiriamas vykdant profesinį mokymą pameistrystės forma. Tikimasi, kad daugės mokinių išsilavinimą įgyjančių realioje darbo vietoje, dėl to didės rengiamų kvalifikuotų darbuotojų kompetencijų atitiktis darbo rinkos poreikiams.

8 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA, dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių PISA tyrimas

Bent 3 (iš 6) PISA tyrimo pasiekimų lygmenį 2018 m. Lietuvoje pasiekė pusė 15-mečių: matematinio raštingumo srityje – 50,2, skaitymo gebėjimų ir gamtamokslinio raštingumo – 49,5 proc. Nuo ankstesnio (2015 m.) tyrimo ciklo padaryta pažanga buvo didesnė nei numatyta ir 2018 m. rezultatu pasiektas Vyriausybės 2020 m. siekis, kad visose tiriamų gebėjimų srityse bent 3 pasiekimų lygmenį pasiektų ne mažiau kaip 49 proc. mokinių. Nuo 2015 m. bent 3 pasiekimų lygmenį pasiekiančių mokinių padaugėjo visose tiriomose pasiekimų srityse, bet labiausiai – gamtamokslinio raštingumo srityje. 2018 m. mūsų šalies rezultatai artimi PISA tyrime dalyvavusių ES šalių vidurkiui. 2019 m. faktinės rodiklio reikšmės nėra, nes PISA tyrimas vykdomas kas 3 metus (kitas tyrimo ciklas vyks 2021 m.).

PISA tyrimas matuoja baigiančių privalomąjį ugdymą mokinių gebėjimus taikyti sukauptas žinias. Siekiant, kad Lietuvos mokinių pasiekimai stabiliai gerėtų, 2019 m. pradėti ugdymo turinio atnaujinimo darbai: į ugdymą bus integruotos darnaus vystymosi, kūrybingumo, emocinio intelekto, bendradarbiavimo, sveikos gyvensenos nuostatos, taip pat verslumo, finansinio raštingumo, modernaus skaitymo ir rašymo samprata. 2019 m. patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Jose nustatytos Bendrųjų programų pokyčių sritys: tikslai, ugdymosi rezultatai (kompetencijos), mokymosi turinys ir mokinių pasiekimų vertinimo kaita. Sudarytos Ugdymo turinio stebėsenos ir Ugdymo turinio

²⁹ Angl. *The European Organization for Nuclear Research*, didžiausia pasaulyje dalelių fizikos laboratorija.

³⁰ Europos molekulinės biologijos laboratorija, angl. *European Molecular Biology Laboratory*.

atnaujinimo veiklų koordinavimo grupės, šiuo metu vyksta darbų planavimas, rengiami reikalavimai kompetencijų aprašų rengėjams, planuojami susitikimai su dalykininkų bendruomenėmis. Atnaujintas ugdymo turinys labiau atlieps mokinių poreikius ir galimybes sukauptomis žiniomis naudotis gyvenime.

Taip pat siekiama, kad nuo pat ugdymo pradžios ikimokyklinėse įstaigose vaikai būtų mokomi pažangiais metodais. 2019 m. parengtos metodinės medžiagos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams koncepcijos, kaip įtraukti darnaus vystymosi, kūrybingumo, informacinių technologijų ir STEAM ugdymo elementus į ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą. 2020 m. bus parengti metodinių priemonių rinkiniai ikimokyklinio amžiaus (nuo gimimo iki 6 m.) ir priešmokyklinio amžiaus (vaikams nuo 5 iki 7 m.) vaikų ugdymui, o 2021 m. rekomendacijos bus diegiamos praktikoje.

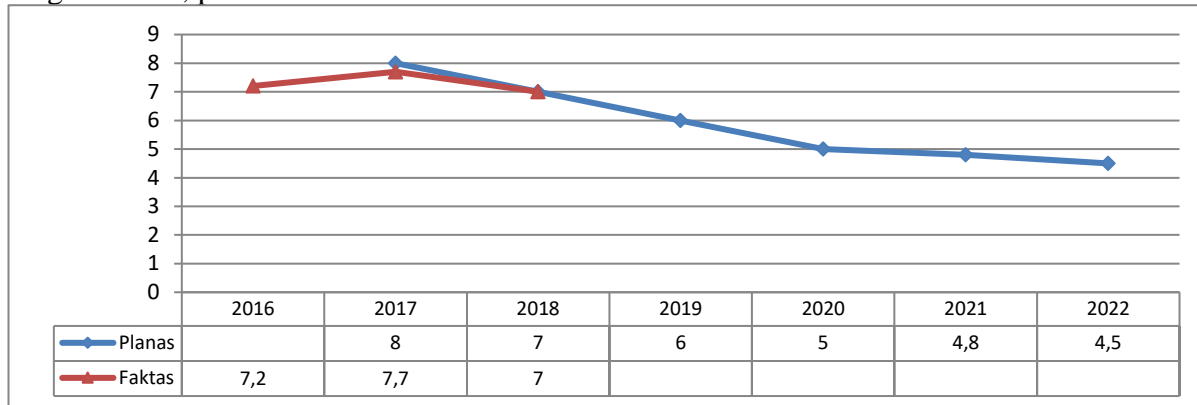
PISA tyrimo rezultatus didele dalimi lemia mokinių patirtis dirbant gamtos mokslų laboratorijose, taip pat skaitmeniniai įgūdžiai (tyrime dalyvaujama naudojantis kompiuteriu). 2019 m. pradinio ir pagrindinio ugdymo programos I dalį įgyvendinančios mokyklos pagal planą aprūpintos reikiamomis informacinių technologijų ir kitomis mokymosi priemonėmis, gamtos mokslų laboratorijomis ir galimybėmis saugiai jungtis prie interneto tinklų. Gamtos ir technologinių mokslų priemonės 2017–2019 m. laikotarpiu jau gavo 62 proc. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų: 672 mokyklos, vykdančios pradinio ugdymo programą 1–4 klasėse, gavo visas planuotas mokymo priemones; 533 mokykloms, vykdančioms pagrindinio ugdymo programą 5–8 klasėse, nupirktos numatytos priemonės. Organizuota ir metodinė pagalba mokytojams, naudojantiems gautas gamtos ir technologinių mokslų priemones. Ji pasiekama ir internetu, interneto puslapis www.vedlys.smm.lt. Taip pat sukurta ir testuojama Tapatybių valdymo sistema autorizuotam prisijungimo prie belaidžio tinklo ir Belaidžio tinklo stebėsenos sistema, taip pat prieigos prie interneto turinio valdymo sistema. Įrenginama 2 000 belaidžio interneto zonų mokyklose.

Taip pat 2019 m. siekiant įgalinti ir motyvuoti mokytojus, psichologus atpažinti mokinių gebėjimus ir atpažinus juos tinkamai ugdyti, vykdytas projektas „Mokinių akademinį gebėjimų atpažinimo ir jų ugdymo kokybės plėtra“³¹. Jo metu sukurti ir išbandyti specialieji moduliai aukštesniųjų gebėjimų turintiems vaikams – 3–4 ir 5–8 klasių mokiniams. Jie pasiekiami Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro internetinės svetainės www.sppc.lt išteklių banke: [Mokytojo](#) ir [Mokinio](#) modulių aplankai. Sukurti moduliai yra orientuoti į vaikų analitinio ir kūrybinio mąstymo ugdymą pateikiant sudėtingesnę medžiagą ir užduotis.

2018 metais Tarptautiniame penkiolikmečių pasiekimų tyrime PISA buvo tiriamas ir mokinių finansinis raštingumas (rezultatai bus skelbiami 2019 m. gegužės mėnesį). Siekiant gerinti šios srities pasiekimus, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su VšĮ Lietuvos *Junior Achievement* nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. vykdo pilotinį finansiniam raštingumui pradiniam ugdyme stiprinti skirtą projektą. Iš visos Lietuvos atrinktos 10 pradinio ugdymo programą vykdančių mokyklų išbando *Junior Achievement* finansiniam raštingumui stiprinti skirtą programą „Mano bendruomenė“: mokiniai mokomi planuoti savo finansus, klasės bendruomenės, atsižvelgdamos į savo konkrečius poreikius, kuria savo verslo prototipus. Projekto pirmas etapas bus baigiamas bendra dalyvių komandų muge. Planuojama, kad finansinio raštingumo stiprinimo veiklos bus įtraukiamos į atnaujinamą ugdymo turinį.

³¹ Nr. 09.2.2-ESFA-V-707-01-0001.

9 pav. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo dalis, proc.

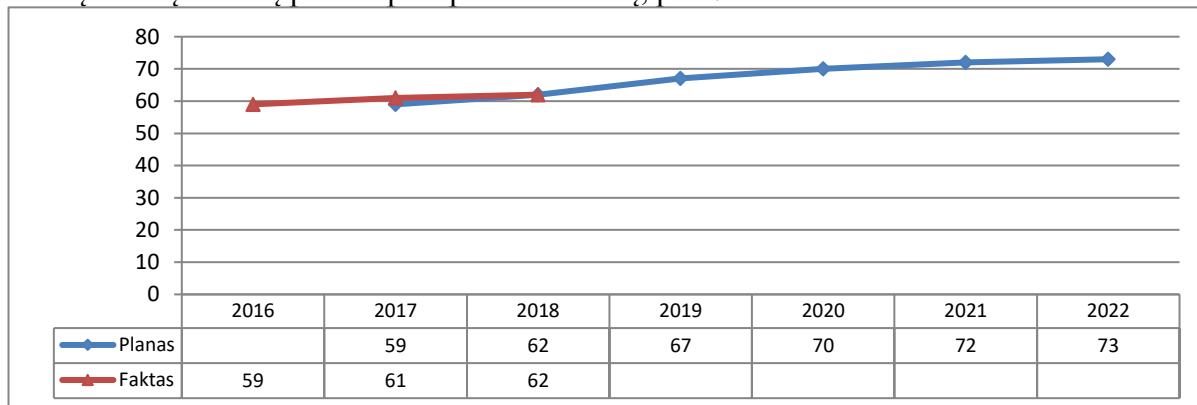

Duomenų šaltinis Užimtumo tarnyba

Sumažėjo profesinio mokymo absolventų, po metų nuo baigimo registruotų teritorinėse darbo biržose. 2018 m. tokių asmenų buvo 7 proc. ir tai atitiko planuotą reikšmę. 2019 m. duomenys bus pateikti balandžio mėnesį.

Tikintis, kad įsidarbinančių ir toliau daugės, pradėta atnaujinti profesinio orientavimo sistema: siekiama subalansuoti ir užtikrinti profesinio orientavimo paslaugų teikimą visoms suinteresuotoms grupėms. Remiantis Europoje veikiančių „one stop shop“ centrų patirtimi, regionuose numatoma įkurti Regioninius karjeros centrus (reorganizuojant Užimtumo tarnybos struktūroje veikiančius Jaunimo darbo centrus), kuriuose taip pat būtų teikiamos profesinio orientavimo paslaugos. Siekiant įgyvendinti minimus pokyčius, rengiamas Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo projektas, kurį numatoma patvirtinti 2020 m. pradžioje.

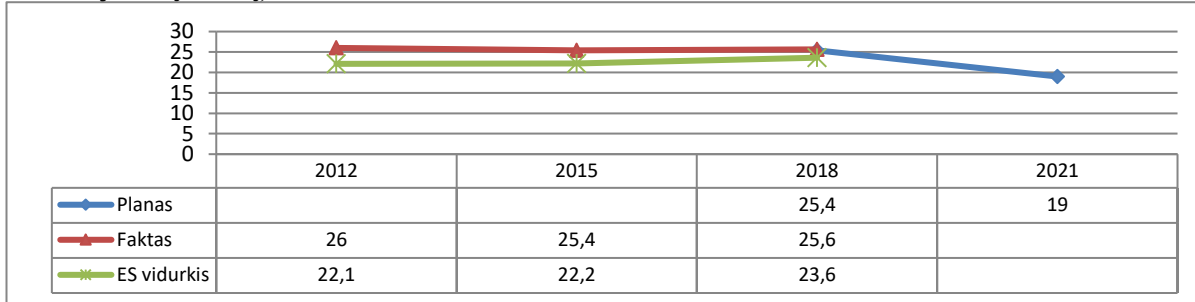
10 pav. Aukštųjų mokyklų pirmos pakopos absolventų, dirbančių 1–3 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinėse grupėse kitų metų po studijų baigimo sausio 1 d. dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų pirmos pakopos absolventų, proc.

Duomenų šaltinis Vyriausybės strateginės analizės centras

2018 m. aukštųjų mokyklų pirmos pakopos absolventai, po studijų baigimo dirbantys aukštos kvalifikacijos darbuotojais (pagal profesijas, priskiriamas 1–3 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinėms grupėms: vadovų, specialistų bei technikų ir jaunesniųjų specialistų), sudarė 62 proc. visų dirbančių ir mokslo netęsiančių absolventų. Nors rodiklio pokytis nedidelis, tačiau jis atitinka planą ir rodo, kad studijų ir darbo rinkos dermė, darnios ekonomikos, leidžiančios atsiskleisti asmenų iniciatyvai ir kūrybiškumui, įgytomis kompetencijomis prisidėti prie šalies ūkio plėtros, kūrimas šiek tiek gerėja.

11 pav. Mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) PISA pasiekimų lygmens, dalis, proc. (aukščiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių PISA tyrimas

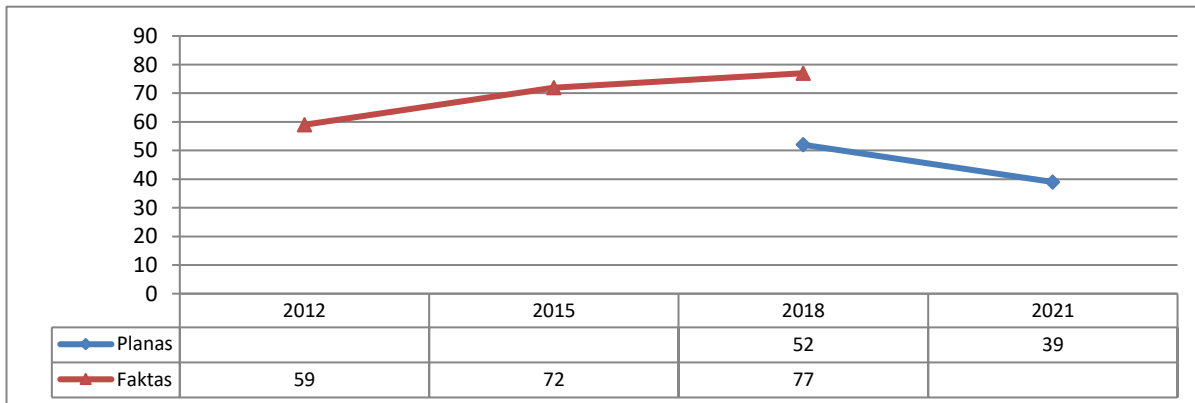
Iki 2018 m. nepasiekta planuotos pažangos mažinant žemų pasiekimų mokinių dalį ir neartėjama prie 2020 m. siekinio 20 proc. PISA tyrime 2 pasiekimų lygmuo laikomas baziniu lygmeniu, kad būtų galima produktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime. 2018 m. 2 pasiekimų lygmens mūsų šalyje nepasiekė skaitymo gebėjimų srityje – 24,3 proc. 15-mečių, matematinio raštingumo – 25,7 proc., gamtamokslinio raštingumo – 22,2 proc.; lyginant su 2015 m., padėtis labiausiai pagerėjo gamtamokslinio raštingumo srityje. ES šalyse 2 lygmens nepasiekiančių mokinių buvo šiek tiek mažiau nei Lietuvoje, tačiau, lyginant su ankstesniais metais, padėtis taip pat negerėja. 2019 m. faktinės rodiklio reikšmės nėra, nes PISA tyrimas vykdomas kas 3 metus (kitas tyrimo ciklas vyks 2021 m.).

Kas ketvirtas–penktas penkiolikmetis šalyje, didelė tikimybė, gali negebėti kurti pridėtinės vertės šalies kultūrai ir ekonomikai. Tokiam mokinių pasiekimų atotrūkiui mažinti reikalingos nuoseklios pastangos. Didele dalimi jį lemia švietimo pagalbos mokymosi sunkumų patiriantiems mokiniams trūkumas.

Prie pasiekimų gerinimo, tikimasi, prisidės 2019 m. pradėta kurti į skirtingų ugdymosi poreikių asmenis orientuota mokinių pasiekimų vertinimo sistema. Individualios pažangos vertinimas geriau atlieps mokymosi poreikius. 2019 m. patvirtinus Bendrųjų programų atnaujinimo gaires, sukurtas kaupiamojo vertinimo modelis. Svarbiausias naujos vertinimo sampratos uždavinys – tarpusavyje suderinti ugdymo tikslus, uždavinius, mokymosi turinį, ugdomąją veiklą ir rezultatų vertinimą. Be to, bus atsisakoma pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų programų. Vertinant mokinių pasiekimus, bus vadovaujama Bendrosiomis programomis.

2019 m. parengtos pedagogų 4 kvalifikacijos tobulinimo programos, skirtos mokinių individualiai pažangai vertinti. Artimiausiu metu bus tariamasi su pedagogų rengimo centrais ir švietimo centrais dėl kvalifikacijos tobulinimo programų įgyvendinimo.

12 pav. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų (skaitymo gebėjimų) skirtumo taškai

Duomenų šaltinis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarptautinis penkiolikmečių PISA tyrimas

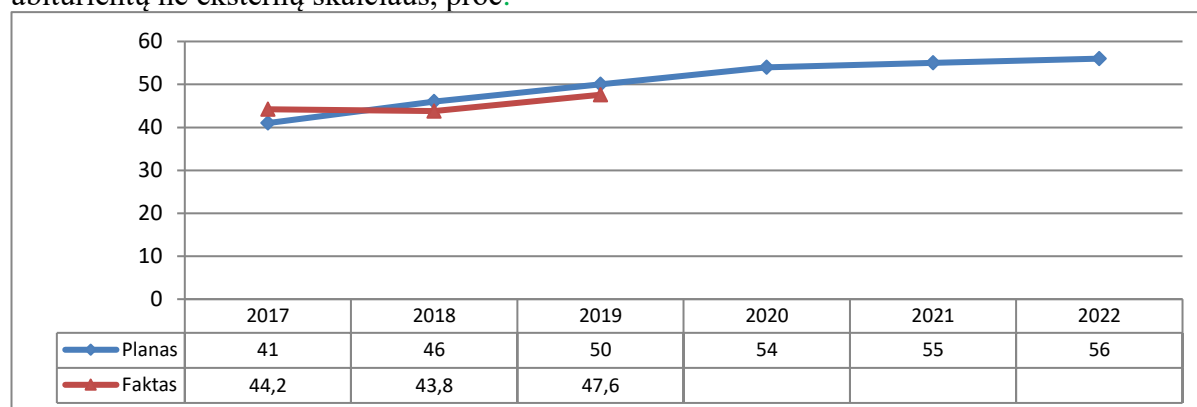
2019 m. paskelbto PISA tyrimo duomenimis, skirtumas tarp miesto (Vilniaus) ir kaimo

mokinių pasiekimų toliau didėja: 2018 m. atotrūkis skaitymo gebėjimų srityje siekė 77 taškus. Kol kas neartėjama prie tikslo jį sumažinti, tyrimas rodo tik sumažėjusį jo gilėjimą (nuo 2012 m. iki 2015 m. miesto ir kaimo mokinių pasiekimų skirtumas padidėjo 13 taškų, o nuo 2015 m. iki 2018 m. – 5 taškais). 2019 m. faktinės rodiklio reikšmės nėra, nes PISA tyrimas vykdomas kas 3 metus (kitas tyrimo ciklas vyks 2021 m.).

Tyrimas rodo, kad kaimo vietovėse gyvenantys mokiniai daugiau veikiami žemesnės socialinės, ekonominės, kultūrinės aplinkos. Tam išlyginti reikalingos ne tik švietimo srities pastangos.

2019 m. patvirtinus Bendrojo ugdymo programų gaires, pradėtas kurti individualios mokinio pažangos kaupiamasis vertinimas, tikimasi, leis geriau atlikti mokymosi poreikius ir pasiekimai gerės mažiau paisant gyvenamojo konteksto.

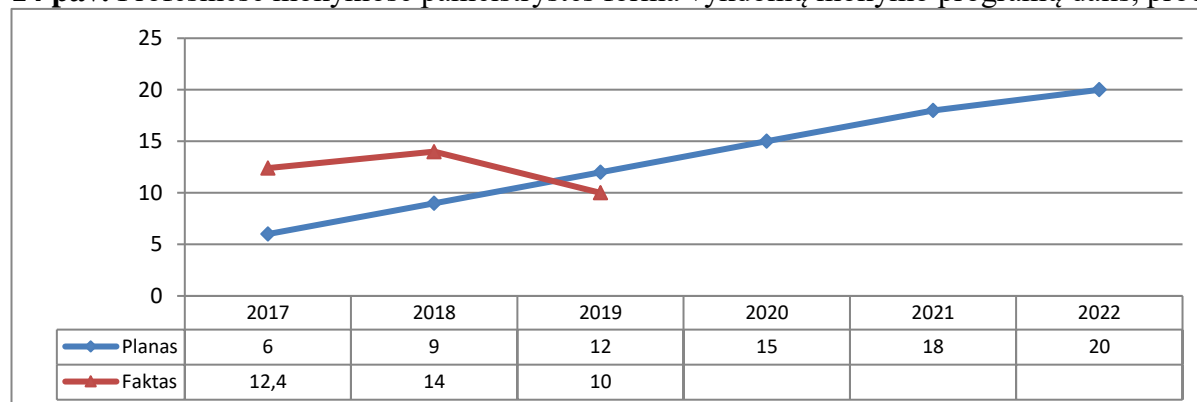
13 pav. Aukštesniu pasiekimų lygiu išlaikytų valstybinių brandos egzaminų dalis nuo tų metų abiturientų ne eksternų skaičiaus, proc.

Duomenų šaltinis Nacionalinė švietimo agentūra

Aukštesniu pasiekimų lygiu išlaikytų valstybinių brandos egzaminų dalis nuo abiturientų ne eksternų skaičiaus 2019 m. padidėjo 3,8 procentiniais punktais.

14 pav. Profesinėse mokyklose pameistrystės forma vykdomų mokymo programų dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2019 m. pameistrystės forma buvo vykdoma 10 proc. profesinio mokymo programų. Tai mažiau nei buvo 2018 m. ir nesiekia planuotos reikšmės. Pameistrystei Lietuvoje diegti reikia daugiau laiko.

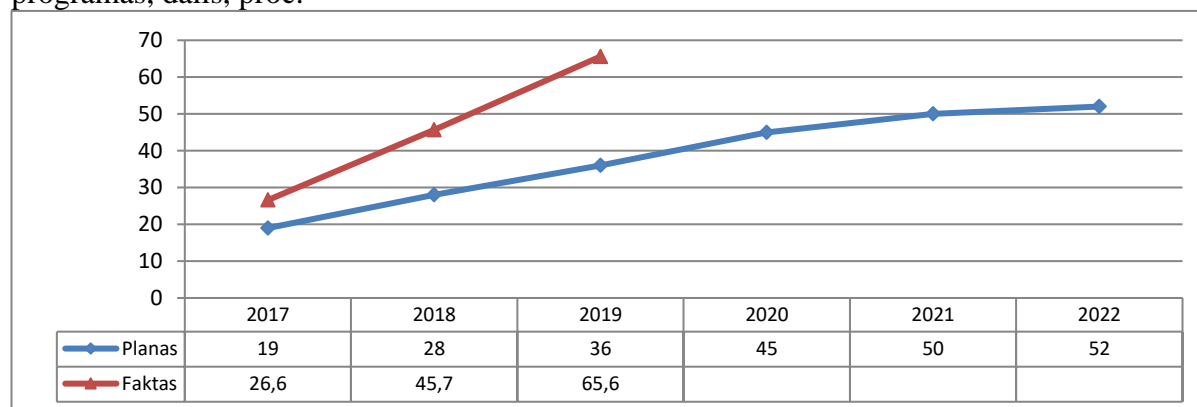
Kuriamas nuolatinis skaidrus mechanizmas, leidžiantis kompensuoti įmonių išlaidas, patiriamas vykdant profesinį mokymą pameistrystės forma. Patvirtintas „Profesinio mokymo organizavimo pameistrystės forma tvarkos aprašas“³². Juo siekiama sudaryti sąlygas plėsti praktinį profesinį mokymą darbo vietoje, tikintis, kad daugės mokinių, kvalifikaciją įgyjančių pameistrystės forma. Tvarkos aprašas numato profesinio mokymo teikėjų ir darbdavių teises ir pareigas, asmens,

³² 2019 m. spalio 23 d. LRV nutarimu Nr. 1065.

siekiančio darbo vietoje įgyti profesijai reikalingą kvalifikaciją ar kompetencijų pameistrystės mokymo organizavimo forma, teises ir pareigas, profesinio mokymo, vykdomo pameistrystės forma, kokybės užtikrinimą. Šiuo aprašu siekiama sudaryti palankias teises sąlygas profesinio mokymo, organizuojamo pameistrystės forma, spartesnei plėtrai ir galimybei kvalifikacijos siekiantiems mokiniams didesnę mokymo dalį mokytis realioje darbo vietoje, taip padidinant rengiamų kvalifikuotų darbuotojų kompetencijų atitiktį darbo rinkos poreikiams ir greitesnį bei sklandesnį jų perėjimą iš mokymosi į darbą.

Nuo 2020 m. ES SF lėšomis bus pradėta įgyvendinti priemonė „Praktinių įgūdžių įgijimo rėmimas ir skatinimas“ (Nr. 09.4.1-ESFA-T-736), kurios įgyvendinimas padės sukurti nuolatinį skaidrų mechanizmą, leidžiantį kompensuoti įmonių išlaidas, patiriamas vykdant profesinį mokymą pameistrystės forma.

15 pav. Mokinių, kurie mokėsi pagal parengtas arba atnaujintas modulines profesinio mokymo programas, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Mokinių, kurie mokosi pagal modulines profesinio mokymo programas, daugėja sparčiau nei buvo planuota. 2019 m. pagal tokias programas mokėsi 65,6 proc. mokinių; tai beveik dvigubai daugiau nei buvo numatyta (per 2019 metus Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre įregistruota 341 modulinė profesinio mokymo programa. Modulinės profesinio mokymo programos parengtos 72 skirtingoms kvalifikacijoms įgyti; 2018 m. buvo parengta 11 profesinio mokymo programų, pradėtas 17 modulių profesinio mokymo programų atnaujinimas ir 43 naujų modulių profesinio mokymo programų rengimas).

Vadovaujantis Profesinio mokymo įstatymu ir Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu „Dėl Profesinio mokymo programų rengimo ir registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, numatyta, kad nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. priėmimas į Profesinį mokymą vykdomas tik į modulines profesinio mokymo programas.

Įgyvendinant šios krypties darbus siejami veiklos rezultatai prisideda prie **2019–2020 metų ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano** vykdymo. Patvirtinus Bendrųjų programų atnaujinimo gaires, pradedamas atnaujinti ugdymo turinys labiau atlieps mokinių poreikius ir galimybes, bus papildytas dalykų įtraukimo pavyzdžiais, neformaliojo būdu įgytomis kompetencijomis, bus orientuotas į globalius pokyčius, visuomenės poreikius. Tai sudarys palankias sąlygas gerinti švietimo ir ugdymo kokybę ir mokinių pasiekimus.

Pradėta atnaujinti profesinio orientavimo sistema sudarys palankias sąlygas gerinti suaugusiųjų švietimo kokybę, atlieps šalies demografines tendencijas siekiant išlaikyti vyresnio amžiaus žmones darbo rinkoje, taip pat sudarys neįgalųjų profesinio švietimo ir įsitraukimo į darbo rinką sąlygas.

Nr. 2.2. Kryptis. Švietimo prieinamumo ir tarptautinio konkurencingumo didinimas

Siekiant spręsti ikimokyklinio ugdymo prieinamumo problemą sostinės regione, 2017–2019 m. laikotarpiu atidarytos 8 papildomos ikimokyklinio ugdymo grupės, dar 4 grupių atidarymas numatomas 2020 m. Taip pat šiuo metu vykdomi 48 regioniniai projektai, skirti vaikų darželiams modernizuoti, kurių pabaiga numatoma 2020 metais.

Didinama neformaliojo vaikų švietimo įvairovė, prieinamumas ir gerinama jo kokybė. 2019 m. neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis mokykloje ar kitur pasinaudojančių mokinių buvo daugiau kaip trys penktadaliai ir per metus jų padaugėjo maždaug 3 proc. punktais.

Užtikrinant neformaliojo vaikų švietimo finansavimą, programų plėtrą (prioritetai – STEAM krypties programos ir tų kryptių programos, kurių nėra savivaldybėje ar jų yra santykinai mažai) ir mažinant švietimo netolygumus regionuose, siekta teisės aktuose numatyti pirmumą gauti NVŠ lėšas mažiau galimybių turintiems vaikams (specialiųjų ugdymosi poreikių ir socialinę paramą gaunantiems).

2019 m. su partneriais – Alytaus kolegija, Marijampolės kolegija, Šiaulių universitetu, Panevėžio m. savivaldybe ir Panevėžio švietimo centru, Tauragės r. savivaldybe ir Tauragės pagalbos mokytojui ir mokiniui centru, Telšių r. savivaldybe ir Telšių švietimo centru, Utenos r. savivaldybe ir Utenos švietimo centru – pasirašytos finansavimo sutartys dėl 7 regioninių STEAM³³ atviros prieigos centrų kūrimo. Taip pat pasirašytos finansavimo sutartys su Vilniaus ir Klaipėdos universitetais dėl metodinių STEAM centrų steigimo.

Vykdyti mokyklų tinklo optimizavimo darbai: 2019 m. mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, skaičius, lyginant su 2016–2017 m., sumažėjo beveik ketvirtadaliu.

Vykdamas mokslo ir studijų institucijų tinklo optimizavimo planą, 2019 m. sausio 1 d. pasibaigė Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) ir Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) reorganizavimas prijungimo prie Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) būdu. Trys universitetai oficialiai tapo konsoliduotu Vytauto Didžiojo universitetu, kuris yra plačios aprėpties ir vykdo mokslinius tyrimus bei studijas humanitarinių, socialinių, fizinių, menų, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse.

Siekiant didinti socialinę įtrauktį, atnaujinama studentų socialinės paramos sistema (šiuo metu laukiama galutinio Seimo plenarinio posėdžio sprendimo).

Siekiant užsienio lietuvių integracijos į Lietuvos švietimo sistemą, 2019 m. atliktas Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas³⁴. Atsižvelgiant į jo rekomendacijas, Švietimo valdymo informacinė sistema pritaikyta sugrįžusių į Lietuvą ir išvykstančių į užsienį asmenų stebėsenai. Patvirtinta Lituanistinio švietimo integruota programa³⁵, skirta pasirengti sugrįžimui į Lietuvą ir sugrįžusių vaikų mokymui tradiciniu ir nuotoliniu būdu. Pateiktos rekomendacijos savivaldybių administracijų švietimo padaliniams ir mokykloms dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos³⁶.

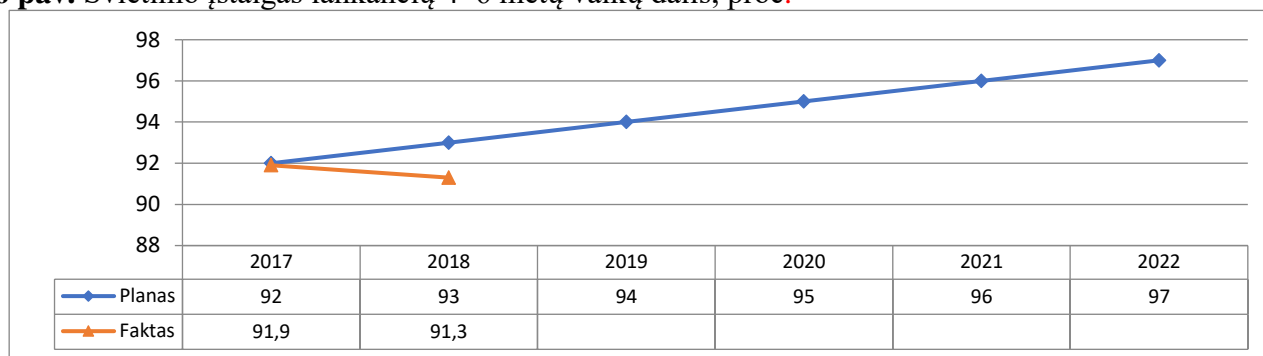
³³ STEAM yra paraidinis angliškų žodžių *science*, *technologies*, *engineering*, *arts* ir *mathematics* trumpinys, apjungiantis keletą disciplinų: gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką.

³⁴ UAB „PPMI Group“, „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“, galutinė tyrimo ataskaita, 2019 m., prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/Nuotolinio%20mokymo%20paslaugos%20u%C5%BEsienyje%20gyvenantiems_galutine%2020190710.pdf.

³⁵ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-06-17 įsakymas Nr. V-364. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e527e7d0913611e98a8298567570d639?ifwid=nl6mpyyfk>.

³⁶ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. rugpjūčio 30 d. raštu Nr. SR-3534. Prieiga internete: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/rekomendacijos%20mokykloms%20del%20sugriztanciuju.pdf>.

16 pav. Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

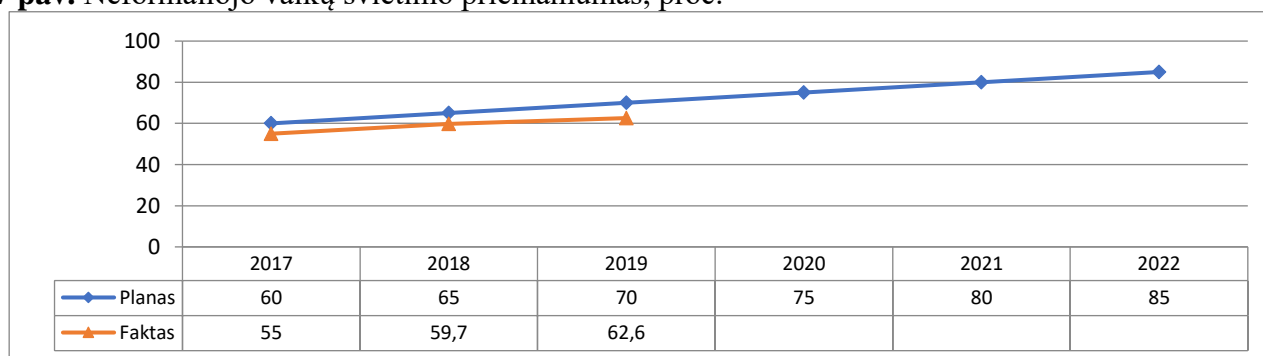
2019 m. duomenys šiuo metu yra renkami, tikslinami ir bus pateikti 2020 m. kovo–balandžio mėn.

Pastaraisiais 2017–2018 m. švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis statistiškai nereikšmingai sumažėjo ir nutolo nuo siekiamo rezultato. Lietuva pagal švietimo įstaigose ugdomų vaikų nuo 4 metų iki privalomo mokytis amžiaus dalį atsilieka ir nuo ES šalių vidurkio: 2017 m. Lietuvoje tokių vaikų buvo 91,9 proc., ES vidurkis – 95,4 proc. Šiuo rodikliu matuojami ir *Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos* įgyvendinimo rezultatai (siekinys 2017 m. – 90 proc. (pasiekta), 2022 m. – 95 proc.).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ugdomų vaikų sumažėti galėjo dėl to, kad nuo 2018 m. atsisakyta privalomo vaiko brandumo vertinimo, kai priešmokyklinio ugdymo programą norima pradėti lankyti vieneriais metais anksčiau (t. y. ne nuo 6 m., o nuo 5 m. (tai ypač aktualu gimusiems pirmoje metų pusėje), o į pirmą klasę ateiti ne nuo 7 m., o nuo 6 m.). Pasinaudojus tuo, praėjusiais metais penkiamečių į priešmokyklinines grupes atėjo daugiau nei 7 proc.

Siekiant didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, 2017–2019 m. laikotarpiu sostinės regione atidarytos 8 papildomos ikimokyklinio ugdymo grupės, dar 4 grupių atidarymas numatomas 2020 m.

Taip pat šiuo metu vykdomi 48 regioniniai projektai, skirti vaikų darželiams modernizuoti, kurių pabaiga numatoma 2020 metais. Iš viso įgyvendinant projektus suplanuota atnaujinti 59-ias įstaigas, vykdančias ikimokyklinio ir / ar priešmokyklinio ugdymo programas.

17 pav. Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Kasmet gerėja neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NŠA) prieinamumas, tačiau atsiliekama nuo planuotų siekinių (rodiklis buvo planuotas nuosekliai didinant lėšas NVŠ, 2019 m. turėjo būti skirta 15 mln. eurų, skirta 12 mln.). 2019 m. neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis mokykloje ar kitur pasinaudojančių mokinių buvo daugiau kaip trys penktadaliai ir per metus jų padaugėjo maždaug 3 proc. punktais. *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* numatyta pasiekti, kad 2020 metais neformaliojo švietimo galimybėmis pasinaudotų visi mokiniai. Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą gerina užtikrinamas finansavimas (skiriamos tikslinės lėšos, t. y. neformaliojo vaikų

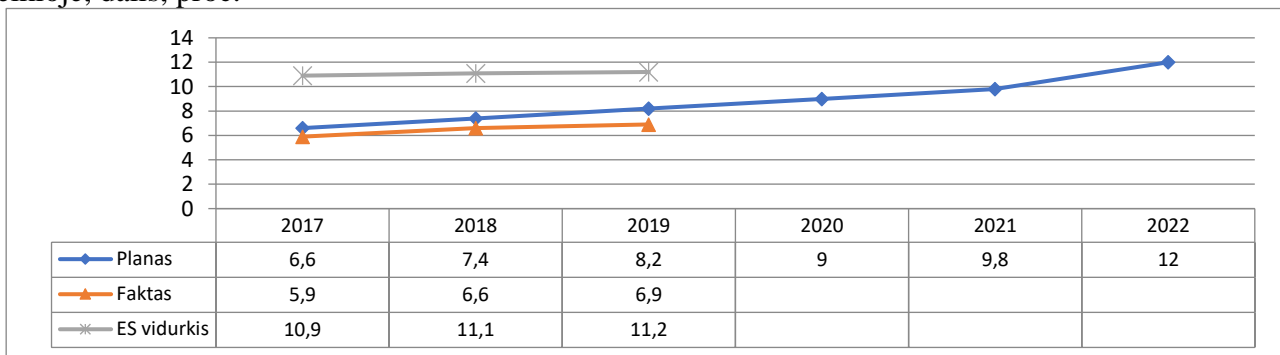
švietimo krepšelis) ir gerinama kokybė. Neužtikrinus stabilaus NVŠ finansavimo didinimo mechanizmo, užsibrėžti LRV programos tikslai nebus pasiekti.

Užtikrinant neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimą, programų plėtrą (prioritetai – STEAM krypties programos ir tų krypčių programos, kurių nėra savivaldybėje ar jų yra santykinai mažai) ir mažinant švietimo netolygumus regionuose, siekta teisės aktuose numatyti pirmumą gauti NVŠ lėšas mažiau galimybių turintiems vaikams (specialiųjų ugdymosi poreikių ir socialinę paramą gaunantiems). Todėl 2019 m. atnaujintas NVŠ lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašas³⁷.

Įgyvendinant valstybinių ir nevalstybinių neformaliojo vaikų švietimo erdvių modernizavimo ES fondų projektus, 2019–2020 m. suplanuota: atnaujinti 65 neformaliojo ugdymo įstaigas arba nevalstybines neformaliojo švietimo erdves (iš jų 29 jau atnaujintos); atnaujinti 36 edukacines erdves valstybinėse ir nevalstybinėse bendrojo ugdymo mokyklose (iš jų 1 jau atnaujinta).

2019 m. pasirašytos metodinių STEAM³⁸ atviros prieigos centrų kūrimo sutartys. Nacionaliniai STEAM centrai – Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje – veiks ir kaip metodiniai, konsultaciniai centrai. Jie rengs regioniniams STEAM centrams bei mokykloms priemonių paketus, pamokų modelius, priemonių rinkinius, nuotolinių mokymų medžiagą, priims mokinius ir teiks pagalbą regioniniams STEAM atviros prieigos centrams. 2019 m. kovo mėn. kartu su partneriais – Alytaus kolegija, Marijampolės kolegija, Šiaulių universitetu, Panevėžio m. savivaldybe ir Panevėžio švietimo centru, Tauragės r. savivaldybe ir Tauragės pagalbos mokytojui ir mokiniui centru, Telšių r. savivaldybe ir Telšių švietimo centru, Utenos r. savivaldybe ir Utenos švietimo centru – pasirašytos finansavimo sutartys dėl 7 regioninių STEAM atviros prieigos centrų kūrimo. Šie centrai veiklą pradės 2021 m. pradžioje. Juose bus kuriamos standartizuotos gamtos mokslų, inžinerijos, robotikos, IT laboratorijos ir specializuotos laboratorijos. Standartizuotose laboratorijose mokiniai galės atlikti tiriamuosius darbus pagal bendrųjų programų reikalavimus ir aukštesnius savo gebėjimus, skirtingus poreikius.

18 pav. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.

* 2019 m. Eurostat duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis Eurostat

Pastaraisiais 2017–2019 metais planuotos pažangos skatinant mokymąsi visą gyvenimą pasiekti nepavyko, tačiau padėtis kiek pagerėjo. Lyginant su ES šalių vidurkiu, padėtis beveik nekito: 2019 m., kaip ir 2018 m., vidutiniškai ES mokėsi apie 1,6 karto daugiau 25–64 metų gyventojų nei Lietuvoje. Lėtai augantis mokymosi visą gyvenimą mastas rodo, kad gali kilti sunkumų įgyvendinti ne tik LRV programos uždavinius, bet ir *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* numatytus šio rodiklio siekinius (2017 m. – 8 proc., 2022 m. – 12 proc.).

Siekiant sudaryti veiksmingas sąlygas ir paskatas mokytis visą gyvenimą, įgyvendinant ESF

³⁷ Patvirtintas 2019 m. lapkričio 18 d. Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-1316 „Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2018 m. rugsėjo 12 d. įsakymo Nr. V-758 „Dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo“.

³⁸ STEAM yra paraidinis anglišių žodžių *science, technologies, engineering, arts* ir *mathematics* trumpinys, apjungiantis keletą disciplinų: gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką.

lėšomis finansuojamą projektą „Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas“, finansuotas neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų vykdymas regionuose, asmenų, kurie atsakingi už suaugusiųjų švietimo koordinavimą savivaldos lygmenyje, kompetencijų stiprinimas, gerinta neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybė. 2019 m. mokymuose dalyvavo daugiau kaip 1450 asmenų.

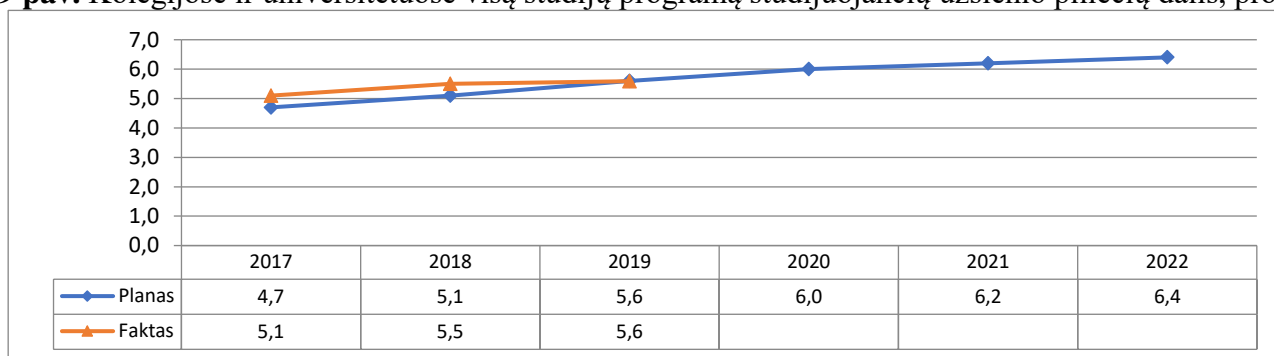
Bendradarbiaujant su suinteresuotomis ministerijomis (SADM, EIM, VRM ir kt.), parengtas pirminis atnaujinamos suaugusiųjų švietimo sistemos modelio projektas. Siekiama, jog naujai kuriama sistema sudarytų sąlygas kiekvienam asmeniui gauti mokymosi pasiūlymą pagal jo specifinę situaciją darbo rinkoje (dirbantis / nedirbantis), taip pat atspindint kitus specifinius poreikius (specifinė amžiaus grupė ar kt.).

Taip pat šiuo metu rengiamas ESF lėšomis finansuojamas projektas, kuris skatins savivaldybių įsitraukimą į suaugusiųjų švietimo sistemos plėtojimo, koordinavimo ir finansavimo veiklas, sudarys sąlygas plėtoti tiek bendrųjų kompetencijų, tiek ir profesinių kompetencijų programas.

Skatinant mokymąsi visą gyvenimą, siekiama, kad neformaliu būdu įgytas kompetencijas būtų galima pripažinti suteikiant kvalifikaciją. Šiuo metu kuriami įvairiais būdais įgytų kompetencijų vertinimo centrai. Parengtas kompetencijų centrų, kurių viena iš pagrindinių funkcijų būtų organizuoti asmens įgytų kompetencijų vertinimą siekiant kvalifikacijos, modelis. Atitinkamai parengti 3 teisės aktų projektai, kurie įveiklins atskirų ūkio šakų kompetencijų centrus: Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašo projektas, Reikalavimų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo institucijoms ir jų akreditacijos tvarkos aprašo projektas ir Kompetencijų vertinimo lėšų skaičiavimo vienam asmeniui metodikos pakeitimo projektas. Planuojama, kad reikalingi teisės aktai bus patvirtinti 2020 m. I ketvirtį.

Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašo projekte yra numatyta suteikti įgaliojimus 17 profesinio mokymo įstaigų, kurioms būtų deleguota atsakomybė už tam tikros ūkio srities kompetencijų vertinimo organizavimą. Šios įstaigos taip pat veiktų kaip atskiro ūkio sektoriaus tinklinio veikimo pagrindiniai taškai. Centralizuotą teorinių žinių vertinimą vykdyti deleguota Nacionalinei švietimo agentūrai. Koordinuojant KPMPC, vyksta teorinių klausimų bankų kūrimas profesiniuose standartuose aprašytoms kvalifikacijoms vertinti (t. y. rengiamos teorinės užduotys). Planuojama, kad nauji kompetencijų centrai visa apimtimi pradės savo veiklą nuo 2021 metų.

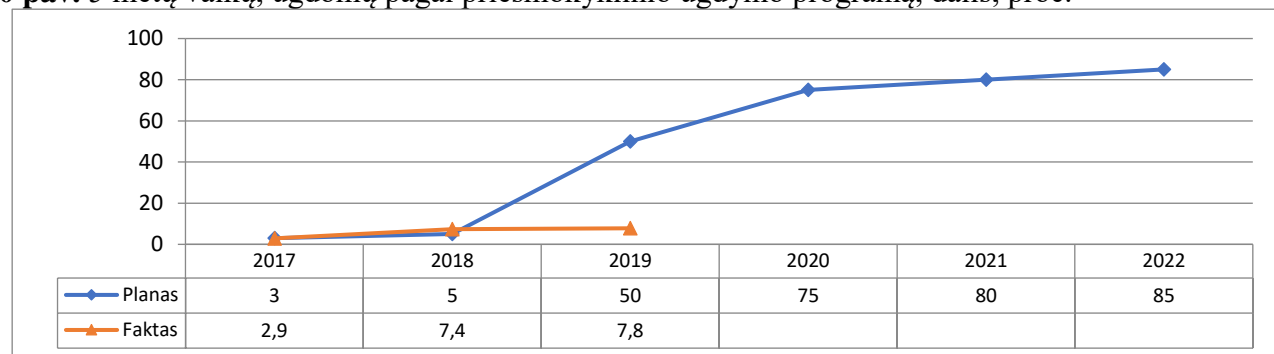
2019 m., vykdant ES investicijų veiksmų programos projektą, didintas profesinio mokymo patrauklumas ir populiarintas mokymasis visą gyvenimą: organizuotas ir viešintas grožio paslaugų sektoriaus profesinio meistriškumo konkursas per nacionalinę televiziją (1 vaizdo klipas, 2 televizijos siužetai); sukurtos ir transliuotos 3 radijo reklamos, skirtos populiarinti suaugusiųjų mokymąsi visą gyvenimą ir profesinį mokymą; organizuotas viešbučio ir maitinimo paslaugų posričio profesinio mokymo populiarinimo konkursas socialiniuose tinkluose; organizuoti 3 profesinio mokymo populiarinimo renginiai bendrojo ugdymo mokyklose; organizuoti grupiniai renginiai ir individualizuotos mokomosios konsultacijos 40-yje mokymo institucijų organizacijos įvaizdžio stiprinimo klausimais; sukurtos ir ištransliuotos 6 televizijos laidos, skirtos populiarinti mokymąsi visą gyvenimą; sukurtas ir ištransliuotas 10 radijo laidų ciklas, skirtas didinti mokymosi visą gyvenimą motyvaciją; parengta pameistrystės viešinimo kampanijos strategija; parengti profesinio mokymo įstaigų ir profesinio mokymo programų įgyvendinimo išorinio vertinimo rodikliai ir jų aprašai; atliktas tyrimas ir parengta tyrimo ataskaita „Lietuvos profesinio mokymo teikėjų veiklos įsivertinimo praktika“; parengtas Profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formalųjį profesinį mokymą, veiklos savianalizės ataskaitos formos projektas (vertinimo sritys, kriterijai, rodikliai); suorganizuoti mokymai „Ugdomasis vadovavimas ir konsultavimas profesiniame mokyme“, skirti išorinio vertinimo ekspertams (dalyvavo 67 asmenys).

19 pav. Kolegijose ir universitetuose visą studijų programą studijuojančių užsienio piliečių dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Pamažu augo aukštosiose mokyklose visą studijų programą studijuojančių užsieniečių dalis: 2019 m. Lietuvos aukštosiose mokyklose visą studijų programą studijavo 6690 užsienio studentų, t. y. 477 (arba 7,7 proc.) daugiau nei 2018 m. ir 795 (arba 13,5 proc.) daugiau nei 2017 m. Todėl rodiklio planuota reikšmė 2019 m. – 5,6 proc. buvo pasiekta.

Siekiant pritraukti užsienio studentus, veikia tinklapis, kuriame vienoje vietoje pateikiama visa užsienio studentui aktuali informacija (<http://studyin.lt/>). Užsieniečiai Lietuvoje gali pretenduoti į valstybės finansuojamas trečiosios pakopos studijas. 2019 m. įsigaliojo Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimai dėl užsieniečių teisės dirbti studijų metu: *Užsienietis studijų ar mokymosi laikotarpiu turi teisę dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę, išskyrus švietimo įstaigos ar mokslo ir studijų institucijos nustatytą vasaros atostogų, studijų arba mokymosi laikotarpiu numatytos praktikos laikotarpį. Šioje dalyje nustatytas darbo laiko apribojimas netaikomas užsieniečiams, studijuojantiems doktorantūroje* (46 str. 4 dalis). Švietimo mainų paramos fondas ESF projekto rėmuose dalyvauja tarptautinėse studijų mugėse (prioritetinės šalys: Kinija, Kazachstanas, Turkija, Ukraina, Baltarusija).

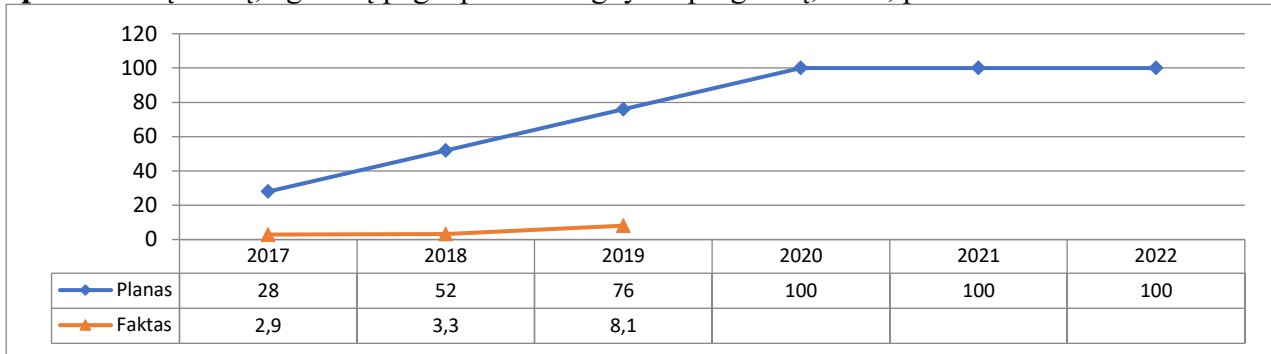
20 pav. 5 metų vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Per 2017–2019 m. išaugo penkiamečių, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, dalis. 2019 m. ji sudarė 7,8 proc. ir buvo 0,4 proc. punkto didesnė nei 2018 m. ir 4,9 proc. punkto didesnė nei 2017 m., tačiau planuotas siekinys – 50 proc. nebuvo pasiektas. Nors penkiamečių, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, dalis augo, tačiau jų skaičius, pradėjęs augti nuo 2017 m. iki 2018 m. (atitinkamai nuo 716 iki 2161), 2019 m. sumažėjo iki 2112, tad rodiklio reikšmė 2019 m. paaugo dėl apskritai sumažėjusio minėto amžiaus vaikų skaičiaus.

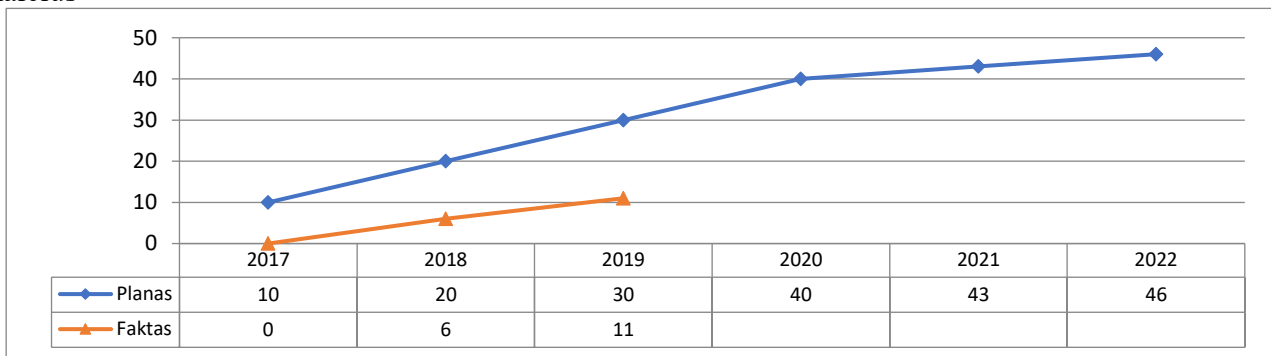
2019 m. valstybei nebuvo finansinių galimybių tęsti dar 2018 m. pradėto priešmokyklinio ugdymo ankstinimo įteisinimo³⁹.

³⁹ Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2018 m. kovo 26 d. Seimo Švietimo ir mokslo komitetui (toliau – Komitetas) buvo pateikusi Švietimo įstatymo keitimo projektą dėl priešmokyklinio ir pradinio ugdymo ankstinimo. Kartu su Švietimo įstatymo keitimo projektu buvo pateikti galimi ugdymo ankstinimo etapai bei kokybiškam ankstinimo įgyvendinimui užtikrinti reikalingų lėšų paskaičiavimai. Komitetas, išanalizavęs pateiktą informaciją bei įvertinęs valstybės finansines galimybes, dėl sklandžių ugdymo ankstinimo galimybių suabejojo ir sprendimai dėl tolesnio Švietimo įstatymo keitimo nebuvo priimti.

21 pav. 6 metų vaikų, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Pastaruosius tris metus augo 6 metų vaikų, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, skaičius ir dalis. 2019 m., lyginant su 2018 m., šešiamečių pradinėjų mokinių skaičius padidėjo daugiau kaip du kartus – nuo 957 iki 2 219 vaikų, o jų dalis išaugo 4,8 proc. punkto, tačiau numatyti siekiniai tiems metams nebuvo pasiekti taip pat dėl to, kad 2019 m. valstybei nebuvo finansinių galimybių tęsti dar 2018 m. pradėto priešmokyklinio ugdymo įteisinimo.

22 pav. Savivaldybių, naudojančių neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmą, skaičius

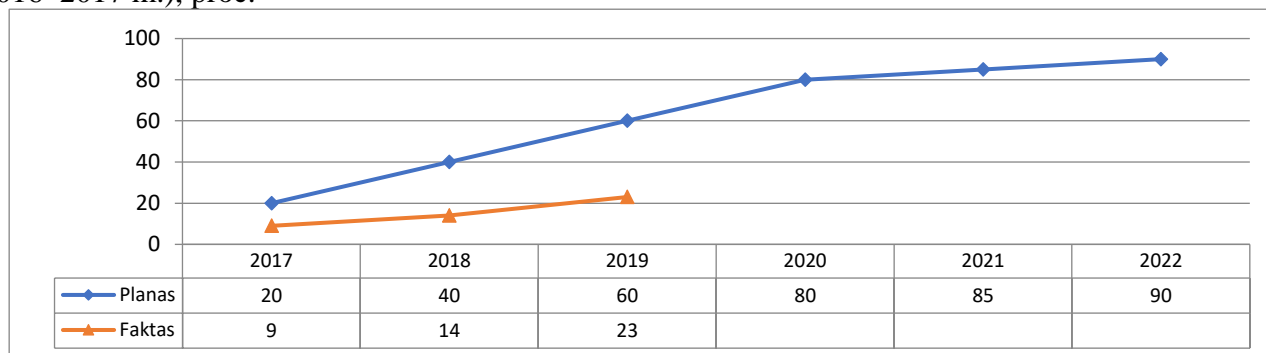
Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2019 m. neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmą taikė 11 savivaldybių, t. y. apie 3 kartus mažiau nei šiems metams planuotas siekinys. Numatytoji rodiklio reikšmė nepasiekta, nes tik nuo 2018 m. 6 savivaldybėse buvo pradėtas vykdyti eksperimentinės neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo metodikos išbandymas. Patobulinta eksperimentinė metodika buvo rekomenduojama taikyti visose šalies savivaldybėse. Tikėtina, kad ateityje turėtų išaugti neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo metodiką naudojančių savivaldybių skaičius.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2019 metais parengtą siūlymų paketą dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo finansavimo galima rasti čia: www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/ES_parama/2014_2020/SI%C5%AALYM%C5%B2%20PAKETAS%20D%C4%96L%20IKIMOKYKLINIO%20IR%20PRIE%C5%A0MOKYKLINIO%20UGDYMO%20FINANSAVIMO%20MODELIO.pdf.

Analizę – trumpąją – dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo finansavimo galima rasti čia: www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/ES_parama/2014_2020/SI%C5%AALYM%C5%B2%20PAKETAS%20D%C4%96L%20IKIMOKYKLINIO%20IR%20PRIE%C5%A0MOKYKLINIO%20UGDYMO%20FINANSAVIMO%20MODELIO_%20TRUMPRA%20AOTIS.pdf.

23 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 120 mokinių, sumažėjimas (lyginant su 2016–2017 m.), proc.

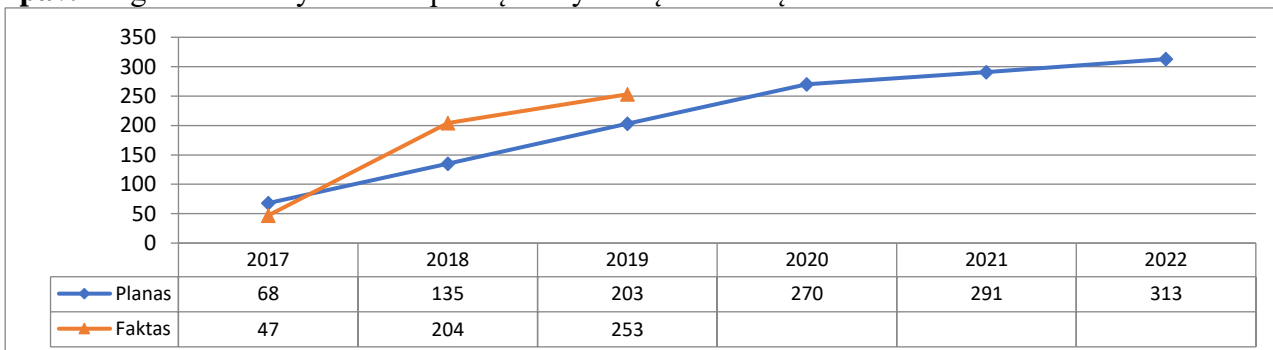

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Vykdamas mokyklų tinklo optimizavimo darbus, mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, skaičius mažėjo. 2019 m., lyginant su 2016–2017 m., tokių mokyklų skaičius sumažėjo beveik ketvirtadaliu. Visgi ši rodiklį pagal planą įgyvendinti sunku, nes dėl mokinių skaičiaus mažėjimo tokių mokyklų, kuriose mokosi mažiau nei 120 mokinių, kaimo vietovėse daugėja. 2019 m. dėl savivaldybių rinkiminio laikotarpio sprendimai nusikėlė. 2020 m. daugelis savivaldybių planuoja pertvarkyti mažas mokyklas.

Įgyvendinant Bendrojo ugdymo mokyklų finansinių ir žmogiškųjų išteklių optimizavimo planą, nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. pradėta įgyvendinti griežtesnė nepilnų III ir IV gimnazijų klasių (kuriose mokinių skaičius nesiekia 12) ugdymo finansavimo iš valstybės biudžeto tvarka (pakeitus Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašą). Nepilnai IV gimnazijos klasei skiriamos valstybės biudžeto lėšos ugdymui tik tuo atveju, jei mokykloje nesudaromos III gimnazijos klasės.

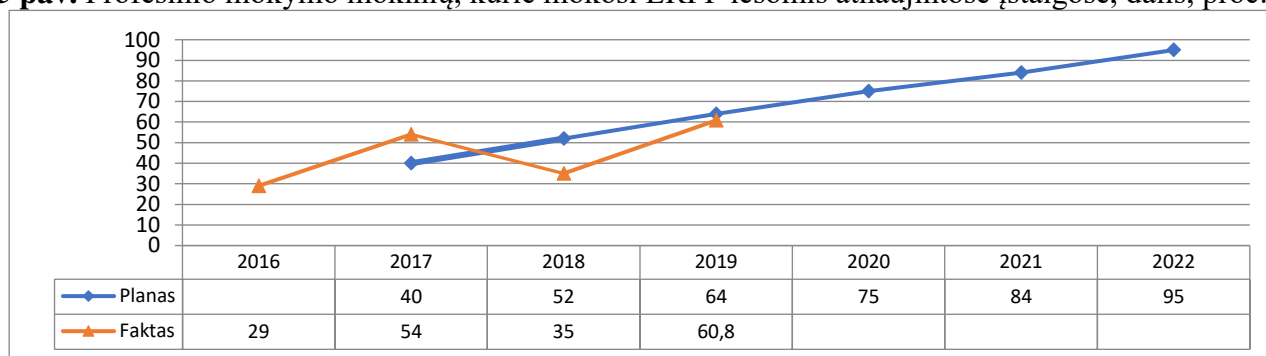
24 pav. Jungtinėms mokykloms nupirktų mokyklinių autobusų skaičius

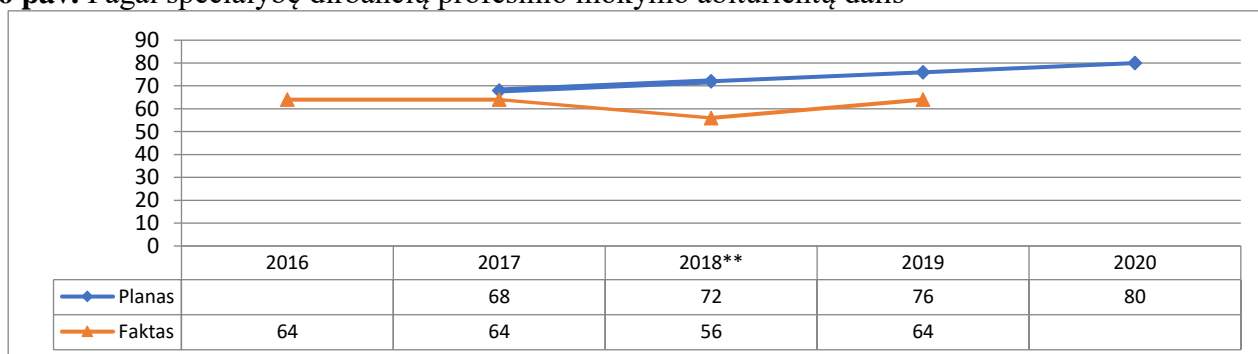
Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2019 m. jungtinėms mokykloms buvo nupirkti 47 mokykliniai autobusai. Per trejus metus nupirktų autobusų skaičius (253) viršijo siektą rodiklio reikšmę. 2020 m. planuojama nupirkti 54 autobusus jungtinėms mokykloms.

Mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais padeda savivaldybėms spręsti mokinių vežiojimo klausimus, optimizuojant mokyklų tinklą. 2020 metais skirtais geltonaisiais autobusais vežiami 1176 mokiniai, pagerėjo jų vežiojimo sąlygos bei sumažėjo jų kelionės į mokyklą ir iš jos trukmė. Mokyklų tinklo pokyčiai savivaldybėse padėjo sumažinti jungtinių klasių skaičių ir pagerinti mokinių ugdymo sąlygas. 2019–2020 m. m., lyginant su 2018–2019 m. m., 1–4 jungtinių klasių skaičius sumažėjo 79 klasėmis, 5–8 jungtinių klasių skaičius – 56 klasėmis.

25 pav. Profesinio mokymo mokinių, kurie mokosi ERPF lėšomis atnaujintose įstaigose, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

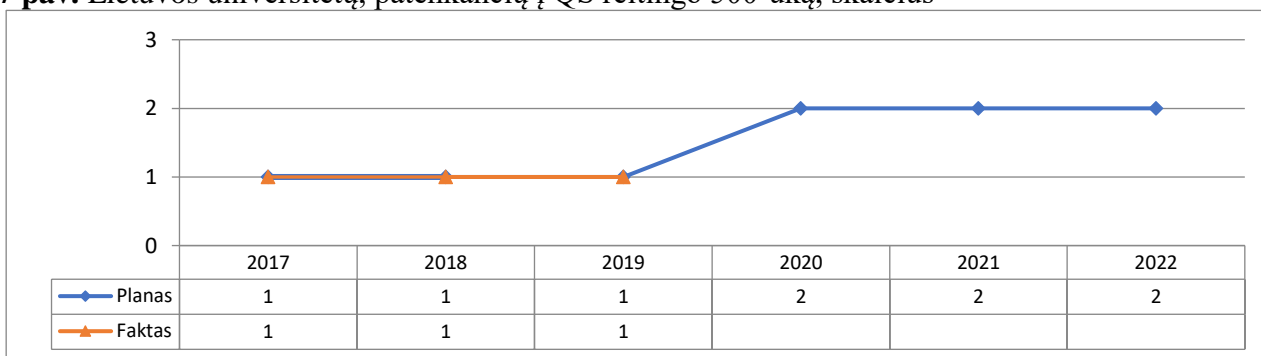
26 pav. Pagal specialybę dirbančių profesinio mokymo abiturientų dalis*

* Be sau darbo vietas susikūrusių abiturientų.

** 2018 m. fakto reikšmė preliminarinė, naudoti pirmojo pusmečio duomenys.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Duomenys nerodo planuotos pažangos gerinant profesinio mokymo įstaigų abiturientų įsidarbinamumą pagal specialybę, tačiau tikėtina, kad profesinio mokymo įstaigų tinklo pertvarka, profesinio mokymo turinio ir proceso tobulinimas padės profesinio mokymo įstaigų mokiniams geriau pasirengti įsiliejimui į darbo rinką.

27 pav. Lietuvos universitetų, patenkančių į QS reitingo 500-uką, skaičius

Duomenų šaltinis QS World University Rankings

2019 m. QS pasaulio universitetų reitingo 500-uke, kaip ir ankstesniais metais, yra vienas Lietuvos universitetas – Vilniaus universitetas (VU). Tačiau jis užėmė žemesnę (488) vietą nei 2018 m. (401–410). Tais pačiais metais, kaip ir prieš metus, į reitingą pateko dar trys Lietuvos universitetai: Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU) (581–590 vieta), Kauno technologijos universitetas (751–800) ir Vytauto Didžiojo universitetas (801–1000). Tokia padėtis atitinka planuotą rodiklio reikšmę 2019 m., tačiau 2020 m. siekiniui pasiekti reikalinga pažanga. Į QS pasaulio universitetų reitingo 500-uką galėtų pretenduoti VGTU, kuris tam tikrais šio reitingo rodikliais net lenkia Vilniaus universitetą. Pavyzdžiui, pagal dalykų reitingą 2019 m. VGTU pateko į 51–100, o VU tik į 201–250 vietų grupę.

Kol kas nepasiektas *Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos* siekinys bent vienai Lietuvos aukštajai mokyklai patekti į akademinio pasaulio universitetų reitingo (ARWU) 500-ą. Vis dėlto padaryta tam tikra pažanga: Vilniaus universitetas 2019 m. pateko į ARWU 601–700 vietų grupę (2018 m. – 601–700, 2017 m. – 701–800 m.). Palyginimui: Estijos Tartu universitetas tais pačiais metais pateko į šio reitingo 301–400 vietų grupę (2018 m. ir 2017 m. – 301–400).

Siekiant didinti Lietuvos aukštojo mokslo kokybę, įgyvendinami Seimo ir Vyriausybės sprendimai dėl mokslo ir studijų institucijų optimizavimo.

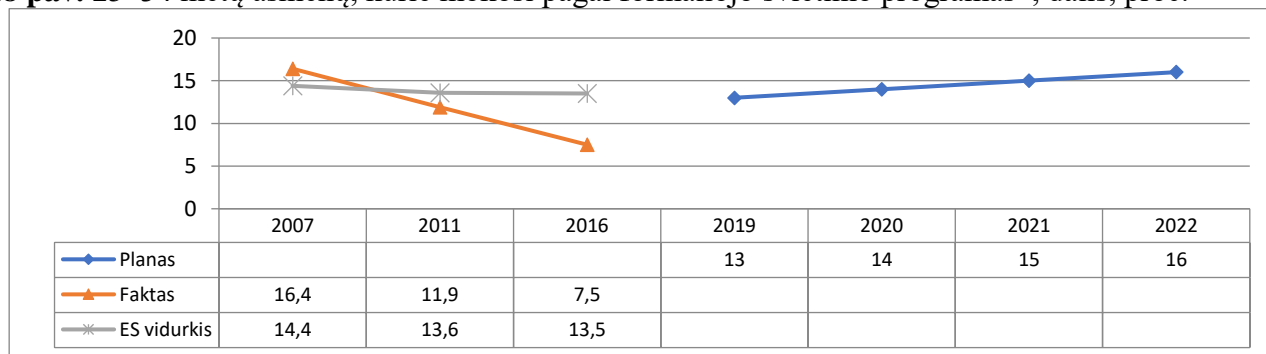
2019 m. sausio 1 d. pasibaigė Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) ir Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) reorganizavimas prijungimo prie Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) būdu. Trys universitetai oficialiai tapo konsoliduotu Vytauto Didžiojo universitetu, kuris yra plačios aprėpties ir vykdo mokslinius tyrimus bei studijas humanitarinių, socialinių, fizinių, menų, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse. Integracija siekiama užtikrinti aukštą studijų ir mokslo kokybę, mažinti studijų programų dubliavimą, skatinti tarpdisciplininius tyrimus bei efektyviai naudoti mokslo ir studijų infrastruktūrą. Po susijungimo LEU tapo VDU Švietimo akademija, o ASU – VDU Žemės ūkio akademija.

Kita 2019 m. Kaune suplanuota akademinų bendruomenių jungtis neįvyko, nes jai nepritarė Lietuvos sporto universiteto valdymo organai – taryba ir senatas, todėl Vyriausybė priėmė sprendimą (nutarimas Nr. 945) atsisakyti nuostatos reorganizuoti Lietuvos sporto universitetą prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu.

Vyriausybė taip pat metams (iki 2020 m. liepos 1 d.) nukėlė Šiaulių universiteto reorganizavimo prijungimo prie VU būdu terminą. Kita Vilniuje 2019 m. numatyta akademinų bendruomenių jungtis neįvyko, nes jai nepritarė abiejų – Mykolo Romerio universiteto ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto valdymo organai – tarybos ir senatai.

Siekiant didinti socialinę įtrauktį, atnaujinama studentų socialinės paramos sistema. Seimui pateiktos Mokslo ir studijų įstatymo pataisos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad socialines stipendijas gautų visų studijų pakopų studentai ir studentai, studijuojantys pagal profesinių studijų programas, taip pat įstatyme nustatyti socialinių stipendijų skyrimo pagrindus, didesnę dydį, kurį siūloma padidinti nuo 3,25 (126,75 Eur) iki 3,5 bazinės socialinės išmokos dydžio per mėnesį (136,5 Eur). Projekte keičiama formuluotė iš „socialines stipendijas gali gauti studentai“ į formuluotę „socialinės stipendijos skiriamos studentams“, įtvirtinant imperatyvaus pobūdžio normą, nustatančią pareigą viešojo administravimo subjektui skirti ir mokėti stipendiją studentams, kurie atitinka būtinąsias įstatyme nustatytas sąlygas. Taip pat siūloma keičiamame įstatyme nustatyti, kad socialinės stipendijos neturi teisės gauti studentai aukštosios mokyklos nustatyta tvarka turintys daugiau kaip 3 akademinės skolas. Šiuo metu laukiama Seimo plenarinio posėdžio sprendimo.

28 pav. 25–34 metų asmenų, kurie mokosi pagal formaliojo švietimo programas*, dalis, proc.

* skaičiuojami asmenys, kurie mokėsi per pastaruosius 12 mėnesių.

** tyrimas vyksta kas keleri metai. Kitas tyrimas numatomas 2022 m.

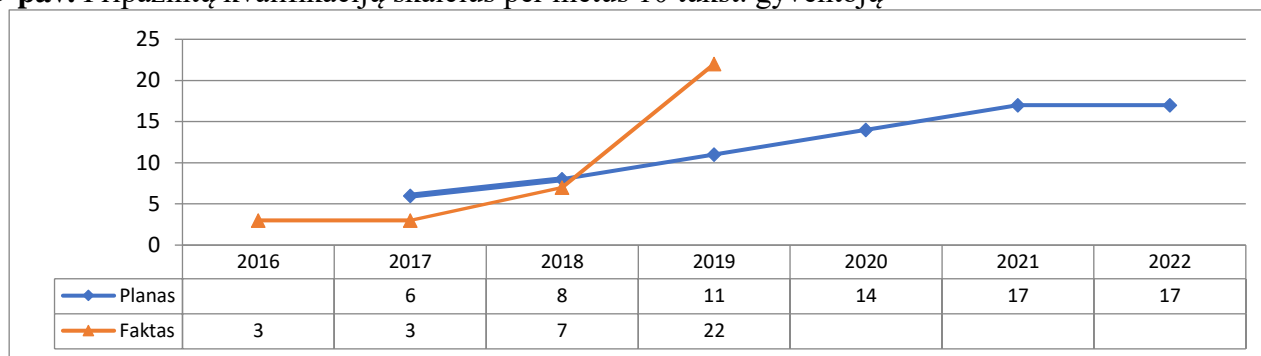
Duomenų šaltinis Eurostat

LRV programai įgyvendinti naudojamo rodiklio, kai skaičiuojami per 12 mėn. besimokę 25–34 metų asmenys, vėlesnių nei 2016 m. duomenų kol kas nėra, nes tyrimas, kurio duomenys naudojami rodiklio stebėsenai, vykdomas kas keleri metai (kitas tyrimas numatomas 2022 m.). Toks pat rodiklis,

skaičiuojamas 4 savaitių laikotarpiui, atskleidžia, kad iki 2018 m. tvarios pažangos pasiekta nebuvo: 2016 m. pagal formaliojo švietimo programas Lietuvoje mokėsi 5,4 proc., 2017 m. – 4,3 proc., 2018 m. – 4,9 proc. 25–34 metų asmenų (ES vidurkis kiekvienais atitinkamais metais siekė 9 proc.). Šio rodiklio reikšmė buvo žemesnė ir už kaimyninių šalių Estijos (atitinkamai 12,8 proc., 14,6 proc. ir 13,5 proc.) ir Latvijos (atitinkamai 7,6 proc., 6,9 proc. ir 7,2 proc.). *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* numatytas šio rodiklio siekinys 2017 m. – 7,5 proc. (nepasiekta), 2022 m. – 8,5 proc.

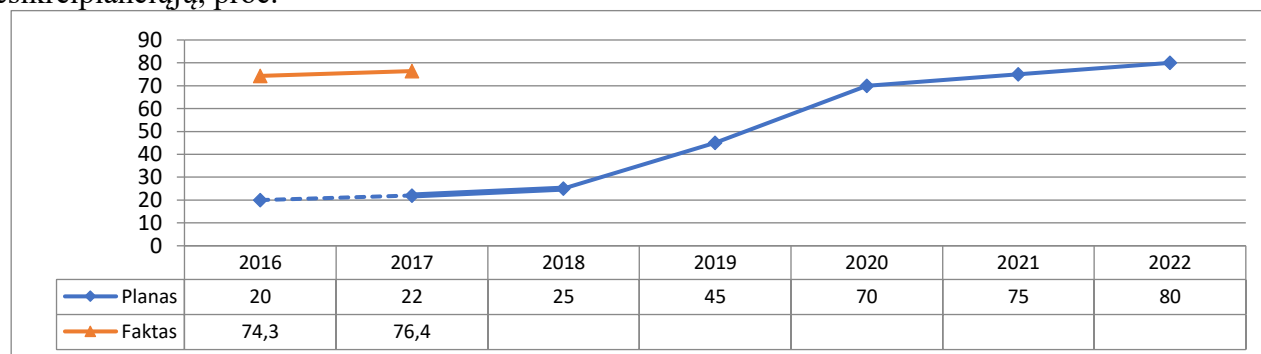
29 pav. Pripažintų kvalifikacijų skaičius per metus 10 tūkst. gyventojų

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Nuo 2018 m. iki 2019 m. labiau nei ankstesniais metais padaugėjo pripažintų kvalifikacijų rodiklio reikšmė. Pažangą paskatino patobulintas įvairiais būdais įgytų kompetencijų vertinimo ir įskaitymo kaip kvalifikacijos dalies reglamentavimas ir kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemų diegimas aukštosiose mokyklose.

30 pav. Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integravimuisi į švietimo sistemą, dalis nuo besikreipiančiųjų, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2017 m. pagalbą integravimuisi į švietimo sistemą gavo 76,4 proc. jos besikreipusių į Lietuvą sugrįžusių asmenų. Rodiklio reikšmė smarkiai viršijo numatytąją šiems metams ir netgi 2020 metų LRV siekį. To priežastis 2018 m., atlikus tyrimą, sukurta nauja rodiklio skaičiavimo metodika. Pagal šią metodiką ir 2016 m. reikšmė (74,3 proc.) yra keliskart didesnė nei LRV programos įgyvendinimo plane fiksuota padėtis 2016 metais (20 proc.; pagal tai numatyta siektina pažanga). Nuo 2016 m. iki 2017 m. pagalbos sugrįžusiems asmenims prieinamumo rodiklis pagerėjo 2 proc. punktais. Naujesnių duomenų kol kas nėra, nes, sukūrus rodiklio skaičiavimo metodiką, vyko informacinių sistemų pritaikymo duomenims rinkti darbai, šiuo metu tikslinami mokyklų teikiami duomenys ir 2019 m. rodiklio reikšmę numatoma pateikti 2020 m. I ketv. Tolesnei pažangai siekti numatytas švietimo

paslaugų sugrįžusiems asmenims tobulinimas, pagrįstas 2018 m. atlikto padėties tyrimo rezultatais.

Siekiant užsienio lietuvių integracijos į Lietuvos švietimo sistemą, atlikti tyrimai: Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas⁴⁰ ir Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas⁴¹.

Atsižvelgiant į tyrimų rekomendacijas, Švietimo valdymo informacinė sistema pritaikyta sugrįžusių į Lietuvą ir išvykstančių į užsienį asmenų stebėsenai; skirta lėšų Mokinių registro pakeitimams⁴², sukuriant galimybes vertinti sugrįžusiems asmenims teikiamą pagalbą, taip pat užtikrintas 30 proc. didesnis klasės krepšelio finansavimas⁴³.

Lietuvos ir užsienio lituanistinėms mokykloms išplatinta švietimo problemos analizė „Sugrįžtame į Lietuvą: mokyklos vaidmuo“⁴⁴, kurioje remiantis aukščiau minėtais tyrimais⁴⁵ paaiškinami pagrindiniai sugrįžusių į Lietuvą vaikų ir mokinių patiriami sunkumai ir su jais susiję švietimo paslaugų poreikiai, pateikiamos rekomendacijos, kaip tobulinti sugrįžtantiems į Lietuvą vaikams teikiamas švietimo paslaugas. Atskleidžiama, kad Lietuvoje veikiančių ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamos paslaugos iš esmės atitinka sugrįžusių asmenų poreikius, tačiau bendrojo ugdymo mokyklų teikiamos ugdymo paslaugos sugrįžusiems į Lietuvą mokiniams ir nuotolinio mokymo paslaugos užsienyje gyvenantiems mokiniams yra nepakankamos. Sugrįžę į Lietuvą vaikai pasižymi poreikiais, susijusiais su nepakankamu lietuvių kalbos mokėjimu, su užsienyje ir Lietuvoje taikomų ugdymo sistemų ir būdų skirtumais, geriau išlavintomis komunikavimo užsienio kalba(-omis) ir kitomis kompetencijomis, patiriamais psichologiniais ir socialiniais adaptacijos sunkumais. Integruotis trukdo pritaikytos metodinės medžiagos, švietimo pagalbos specialistų, ypač psichologų, atitinkamą pasirengimą dirbti su kitakalbiais ir iš kitų kultūrų vaikais turinčių pedagogų trūkumas, taip pat informacijos apie teikiamas paslaugas ir jų finansavimą stoka.

Analizėje mokykloms ir savivaldybėms rekomenduojama tobulinti sugrįžtančių vaikų švietimo stebėseną, sugrįžtančius ir išvykstančius asmenis ir jų tėvus periodiškai informuoti apie galimybes gauti švietimo ir integracijos paslaugas, skatinti ugdymo įstaigose dirbančius pedagogus tobulinti turimus komunikavimo užsienio kalbomis gebėjimus ir mokytis naujų užsienio kalbų, skleisti vertingą ugdymo įstaigų, pedagogų ir kitų paslaugų teikėjų taikomą sugrįžusių į Lietuvą vaikų integracijos mokykloje, bendruomenėje praktiką ir skatinti mokyklų bendradarbiavimą, informuoti užsienyje gyvenančius asmenis apie nuotolinio lituanistinio mokymosi galimybes ir jo teikiamą naudą.

Patvirtinta Lituanistinio švietimo integruota programa⁴⁶, skirta pasirengti sugrįžimui į Lietuvą ir sugrįžusių vaikų mokymui tradiciniu ir nuotoliniu būdu.

Pateiktos rekomendacijos savivaldybių administracijų švietimo padaliniais ir mokykloms dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos⁴⁷: sugrįžtančių asmenų priėmimo į mokyklas,

⁴⁰ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas“, galutinė tyrimo ataskaita, 2018 m., prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/%C5%A0svietimo%20paslaugos%20sugr%C4%AF%C5%BEusiems_galutin%C4%97%20ataskaita_20181120.pdf.

⁴¹ UAB „PPMI Group“, „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“, galutinė tyrimo ataskaita, 2019 m., prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/Nuotolinio%20mokymo%20paslaugos%20u%C5%BEsienyje%20gyvenantiems_galutine%2020190710.pdf.

⁴² Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-06-27 įsakymu Nr. V-758 tam skirta lėšų.

⁴³ Nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus naujai mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkai, numatyta, kad, apskaičiuojant iš savivaldybėms skiriamų mokymo lėšų finansuojamas ugdymo reikmes, užsieniečiams ir Lietuvos Respublikos piliečiams, atvykusiems ar grįžusiems iš užsienio gyventi ir dirbti Lietuvoje, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas bendrojo ugdymo klasėse turėtų būti taikomas 2,6535 pareiginės algos bazinio dydžio ugdymo reikmių koeficientas švietimo pagalbai mokykloje teikti (t. y. 459,06 Eur).

⁴⁴ Švietimo problemos analizė „Sugrįžtame į Lietuvą: mokyklos vaidmuo“, 2019 m. Prieiga internete: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2019/10/Sugrizontame_i_lietuva_mokyklos_vaidmuo.pdf.

⁴⁵ „Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas“ ir „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“.

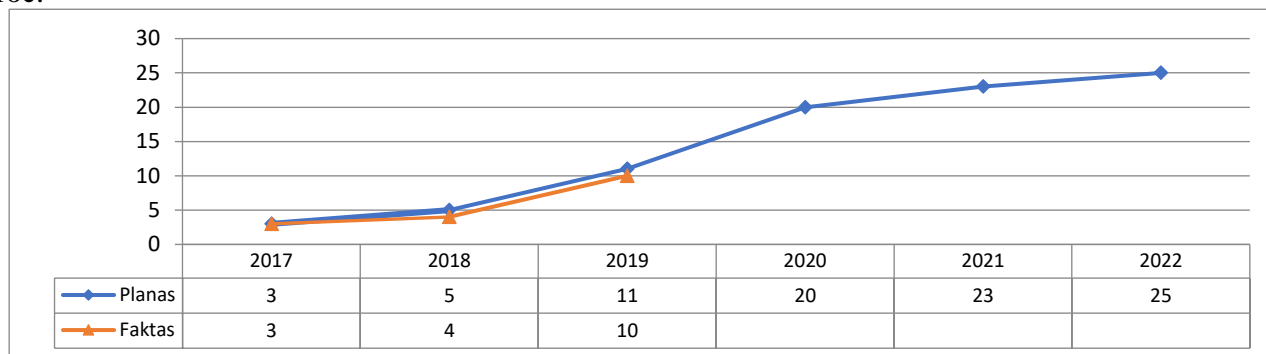
⁴⁶ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-06-17 įsakymas Nr. V-364. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e527e7d0913611e98a8298567570d639?ifwid=nl6mpvyfk>.

⁴⁷ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. rugpjūčio 30 d. raštu Nr. SR-3534. Prieiga internete: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/rekomendacijos%20mokykloms%20del%20sugrizontanciuju.pdf>.

poreikių nustatymo, ugdymo, vertinimo, mokyklų papildomo finansavimo, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo, informavimo ir konsultavimo.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija „vieno langelio“ principu nuolat teikia informaciją ir konsultacijas el. paštu ir telefonu sugrįžimo į mokyklas ir integracijos klausimais⁴⁸.

31 pav. Užsienio lietuvių, Lietuvos mokyklose besimokančių nuotoliniu būdu, skaičiaus padidėjimas, proc.

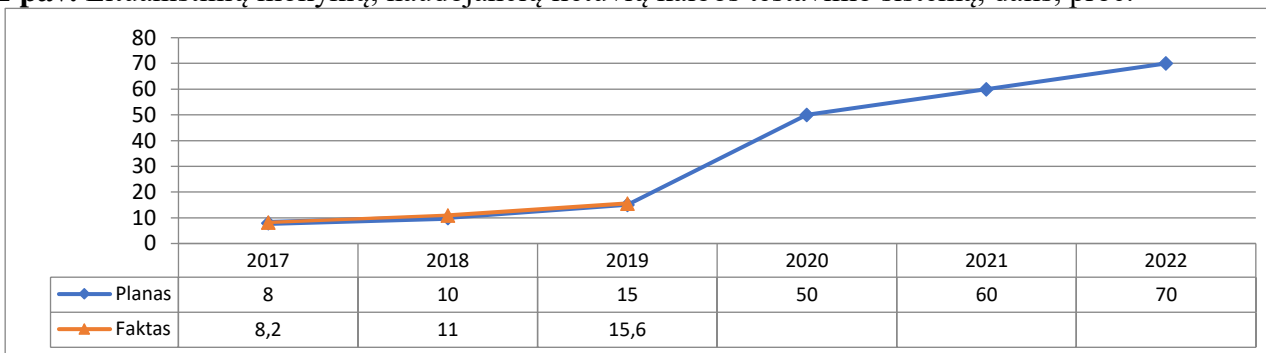

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

Pastaruosius trejus (2017–2019) metus augo užsienio lietuvių, Lietuvos mokyklose besimokančių nuotoliniu būdu, skaičius. Daugėja šeimų, kurios renkasi nuotolinį mokymą. Priežastys įvairios: planuoja grįžti į Lietuvą, nori palaikyti lietuvių kalbos žinių lygį, puoselėja lietuviybę, ruošiasi studijuoti Lietuvoje ir kt. Taip pat auga nuotolinį mokymą teikiančių švietimo įstaigų skaičius Lietuvoje. Siekiant nuotolinio mokymo kokybės ir prieinamumo, rengiamos mokymo priemonės, pritaikytos skirtingo lietuvių kalbos žinojimo lygio asmenims. Tikėtina, kad nuotolinio mokymo paklausa dar labiau didės.

Plečiamas nuotolinį mokymą vykdančių mokyklų tinklas: 2019 m. Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centrui leista organizuoti šį mokymą mokiniams, laikinai ar nuolat gyventi išvykusiems į užsienį.

32 pav. Lituanistinių mokyklų, naudojančių lietuvių kalbos testavimo sistemą, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Pastaruosius trejus (2017–2019) metus beveik dvigubai išaugo dalis lituanistinių mokyklų, naudojančių lietuvių kalbos testavimo sistemą. 2019 m. tokių mokyklų buvo 4,6 proc. punkto daugiau nei 2018 m. ir viršijo numatytą siekinį – 15 proc.

Sukurti Lietuvių kalbos testavimo aprašai, kuriais šiuo metu naudojasi lituanistinės mokyklos⁴⁹. 2017 m., bendradarbiaujant su Vilniaus universitetu, parengti Lietuvių kalbos mokėjimo

⁴⁸ ŠMM interneto svetainės pagrindiniame lange sukurta nuoroda <Grįžtantiesiems į Lietuvą>. Čia per „vieną langelį“ pasirinkus Vaikas lankys darželį / Vaikas lankys mokyklą / Noriu įgyti specialybę / Noriu studijuoti / Noriu tęsti mokslinę veiklą galima sužinoti apie švietimo sistemą tame lygmenyje ir/arba kur kreiptis norint mokytis. Yra galimybė užduoti klausimą, nurodant el. pašta, kuriuo paklauskėjas gaus atsakymą ir rūpinimą klausimą.

⁴⁹ Prieiga Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos interneto svetainėje: <https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/informacija-atvykstantiems-is-usienio-isvykstantiems-i-uzsieni/lietuviu-kalbos-testai>.

lygio (A1–B1) testai, kurie organizuoti JAV ir Europos lituanistinėse mokyklose (18 lituanistinių mokyklų 7 šalyse). 2018 m. suorganizuotas seminaras testuotojams, dalyvavo 19 lituanistinių mokyklų. 2018 m. Lietuvių kalbos lygių testą organizavo 7 mokyklos JAV ir 5 mokyklos Europoje. Dar 6 mokyklų iš Europos seminare parengti testuotojai vyko padėti testuoti į kitas mokyklas. 2018 m. testavime dalyvavo 18 lituanistinių mokyklų. 2018 m. pradėtas įgyvendinti Lietuvos ir ES lėšomis finansuojamas projektas „Įvairiais būdais įgytų kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemos tobulinimas“, kurio viena iš veiklų – „Asmens bendrųjų gebėjimų (bendravimo lietuvių kalba) testavimo sistemos sukūrimas“. 2019 m. spalio mėn. 18 lituanistinių mokyklų dalyvavo bandomajame testavime. 2020 m. pavasarį numatomi pirmieji sertifikuoti testai.

Pasiekti veiklos rezultatai prisideda prie **2019–2020 metų ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano** vykdymo. Pertvarkant ir modernizuojant profesinio mokymo įstaigų tinklą, siekiama užtikrinti profesinio mokymo paslaugų atitiktį regionų poreikiams – rengti specialistus, kurių reikia šalies darbo rinkai. Taip bus užtikrintas racionalesnis profesiniam mokymui skiriamų lėšų naudojimas ir darbdavių poreikius atitinkančių darbuotojų rengimas. Siekiant užtikrinti aukštos kokybės mokymą, bus specializuotos ir panaikintos dubliuojamos programos.

Nr. 2.3. Kryptis. Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka

Siekiama gerinti mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir karjeros sistemą. Lietuvoje įsteigti 3 nacionaliniai pedagogų rengimo centrai, kurių veikla vykdoma Vilniaus, Vytauto Didžiojo ir Šiaulių universitetuose. Juose telkiamos geriausias tyrėjų ir dėstytojų pajėgos, kur pedagogai bus rengiami pasitelkiant ir tarptautinę patirtį.

Taip pat siekiama sukurti patrauklias pedagogų karjeros sąlygas gerinant atlyginimų apskaičiavimo tvarką. 2019 m. įteisinti ir nuo rugsėjo 1 d. įsigaliojo etatinio mokytojų darbo užmokesčio modelio tobulinimai⁵⁰. Pakeistame etatinio apmokėjimo modelyje esminis pokytis lyginant su dabar veikiančiu – etato sandara iš dviejų kategorijų darbo valandų: pamokų ir pasiruošimo pamokoms, mokinių darbų vertinimo, vadovavimo klasei ir veiklų mokyklų bendruomenei, ir kvalifikacijai tobulinti. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, mokytojų *neto* VDU 2019 m. III ketv. buvo 928 Eur; 2018 m. III ketv. *neto* VDU – 739,1 Eur; padidėjimas *neto* VDU – 188,9 Eur, arba 25,6 proc.

2019 m. dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokestis padidintas vidutiniškai 16 proc. (skirta 23,1 mln. Eur, kaip ir 2018 m.). 2019 metais Vyriausybės strateginės analizės centro atlikta apžvalga parodė, kad akademinio personalo darbo užmokestis šalyje augo vidutiniškai du kartus sparčiau nei atlyginimai šalies ūkyje ir valstybinių mokslo ir studijų institucijų dėstytojų ir tyrėjų atlyginimų augimas buvo didžiausias per praėjusius 4 metus.

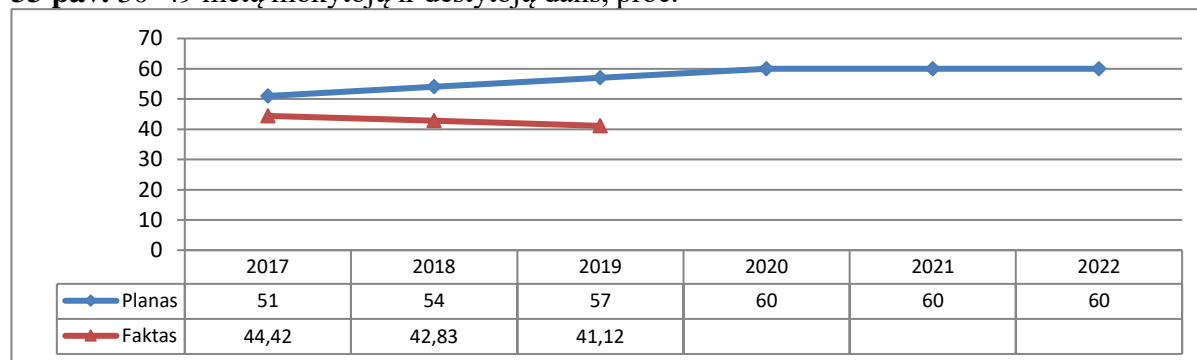
Kuriant ir tobulinant visos švietimo sistemos stebėsenos ir veiklos vertinimo sistemą, pradėta kurti profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, įgyvendinančių formaliojo profesinio mokymo programas, išorinio vertinimo sistema. Planinis išorinis vertinimas visų profesinio mokymo įstaigų planuojamas vykdyti 2020 m. II ketvirtį. Taip pat kuriama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo (išorės ir vidaus) sistema įgyvendinant ES SF projektą „Neformaliojo vaikų švietimo, ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo vertinimo, įsivertinimo tobulinimas ir plėtotė“. Planuojama projekto įgyvendinimo laikotarpiu parengti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo

⁵⁰ [Mokytojų darbo krūvio nustatymo tvarkos aprašas \(2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymas Nr. V-186\)](#), [Mokytojų, dirbančių pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas \(išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas\), darbo laiko grafiko sudarymo bendrosios nuostatos](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymas Nr. V-187), [Veiklų mokyklos bendruomenei aprašas](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymu Nr. V-184), [Veiklų, susijusių su profesiniu tobulėjimu, aprašas](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymu Nr. V-184).

ir išorinio vertinimo metodikas. Galutinis metodikų variantas po išbandymo planuojamas 2021 m.

2019 m. patvirtintas Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai⁵¹. Šis aprašas reglamentuoja Lietuvos Respublikoje įsteigtų ir turinčių leidimą vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą aukštųjų mokyklų, užsienio aukštųjų mokyklų filialų veiklos išorinio vertinimo ir akreditavimo atlikimo tvarką.

33 pav. 30–49 metų mokytojų ir dėstytojų dalis, proc.

2019–2020 m. m. duomenys preliminarūs.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinę sistema

Darbingiausių 30–49 metų mokytojų dalis šalyje mažėja, todėl tolstama tiek nuo LRV išsikeltų, tiek *Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos* (2020 m. – 60 proc.) siekinių. Stojančiųjų į pedagogines studijas taip pat mažėja, 2019 m. sumažėjo net 34 proc., lyginant su 2018 m. LAMA BPO duomenimis, studijuoti pedagogo kvalifikaciją teikiančiose studijų programose 2019 m. pasirašytos 429 studijų sutartys (2018 m. – 651), iš jų 249 – į valstybės finansuojamas vietas (2018 m. – 236).

Siekama gerinti mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir karjeros sistemą. Lietuvoje įsteigti 3 nacionaliniai pedagogų rengimo centrai, kurių veikla vykdoma Vilniaus, Vytauto Didžiojo ir Šiaulių universitetuose. Juose telkiamos geriausias tyrėjų ir dėstytojų pajėgos, kur pedagogai bus rengiami pasitelkiant ir tarptautinę patirtį.

Taip pat siekiama sukurti patrauklias pedagogų karjeros sąlygas gerinant atlyginimų apskaičiavimo tvarką. Mokytojų darbo užmokestis ypač žymiai padidėjo nuo 2018 m. iki 2019 m.: mėnesinis darbo užmokestis atskaičius mokesčius (neto) per metus padidėjo nuo 739 Eur (2018 m. III ketv.) iki 928 Eur (2019 m. III ketv.).

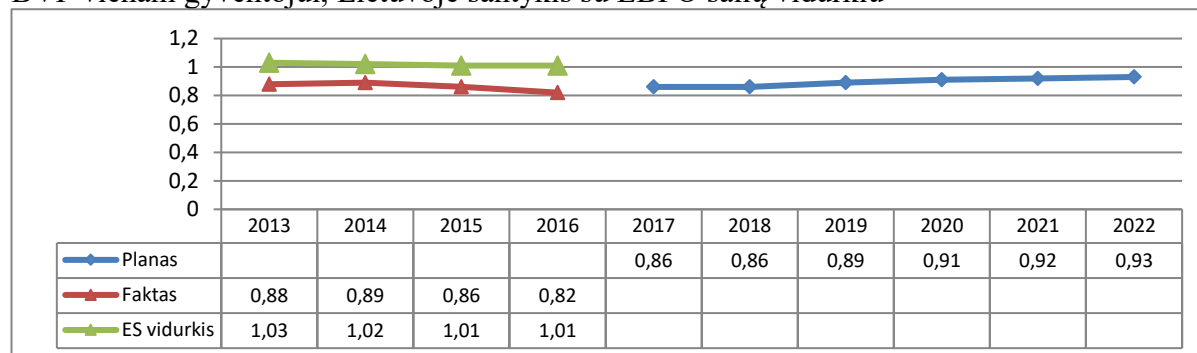
Taip pat vykdant švietimo ir mokslo sistemos struktūrinę reformą, siekiama dėstytojams ir mokslininkams sudaryti palankias darbo sąlygas, užtikrinti stabilų jų atlyginimų augimą. Pastarojo tikslo siekiama palaipsniui, atlyginimus didinant keliais etapais (papildomi asignavimai šiam tikslui skiriami kasmet jau nuo 2017 m.): 2017 m. pirmą kartą nuo 2009 m. didėjo mažiausiai uždirbančių mokslininkų atlyginimai (tam skirta 3,1 mln. Eur); 2018 m. dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai padidinti vidutiniškai 20 proc., tam skirta 23 mln. Eur; 2019 m. dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai padidinti dar apie 16 proc. papildomai skyrus 23,1 mln. Eur asignavimų. Bendras padidėjimas per dvejus metus (palyginti su 2017 m.) – apie 40 proc.

Aukštosios mokyklos (toliau – AM) turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve. Tai įtvirtinta LR Konstitucijoje⁵². Gavusios papildomą finansavimą atlyginimams pakelti, AM pačios turi teisę spręsti, kokioms pareigybėms ir kiek didinti.

⁵¹ 2019 m. gruodžio 19 d. švietimo, mokslo ir sporto ministras įsakymu Nr. V-1529.

⁵² 40 straipsnio nuostata.

34 pav. Metinių bendrųjų išlaidų vidutiniškai vienam visų švietimo lygmenų mokiniui, lyginant su BVP vienam gyventojui, Lietuvoje santykis su EBPO šalių vidurkiu*

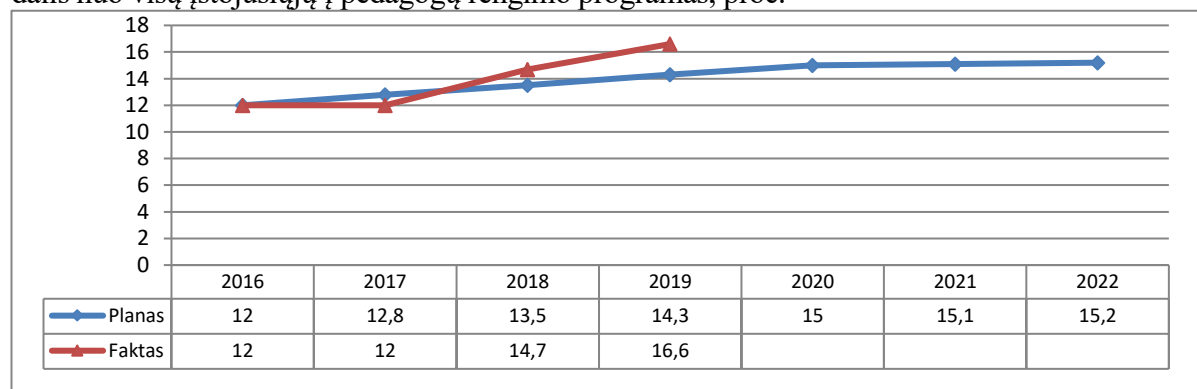
* Skaičiuojant ES vidurkį, skaičiuojamos 23 ES šalys-EBPO narės.

Duomenų šaltiniai: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Rodiklį skaičiuoja ŠMSM, remdamasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) duomenų bazėmis. Naujesni duomenys tikėtini 2020 m. spalio mėnesį.

Pastaruosius 10 metų kasmet mažėja BVP dalis švietimui, todėl atitinkamai blogėja ir šis rodiklis. Lietuva atsilieka nuo savo pačios išsipareigojimų, prisiimtų 2013 m., tvirtinant *Valstybinę švietimo 2013–2022 metų strategiją*. Nuo joje numatyto siekinio 2017-iems metams (5,8 proc.) atsilieka jau beveik visu procentu. Net pasaulio ekonomikos krizės metu 2009 m. Lietuva skyrė daug didesnę dalį BVP švietimui (2008 m. – 6,1 proc., 2009 m. – 7,2 proc.). Nuo 2009 m. nuolat mažėjanti švietimui skirta BVP dalis 2017 m. pasiekė rekordines žemumas – švietimui skirta tik 4,9 proc. BVP. Tai yra pirmas kartas, kai Lietuva švietimui skyrė mažiau nei 5 proc. BVP. Lietuva pagal šį rodiklį gana smarkiai atsilieka nuo artimiausių kaimynių – Estijos (skiria 5,8 proc. BVP), Latvijos (5,8 proc.), Suomijos (5,7 proc.)⁵³.

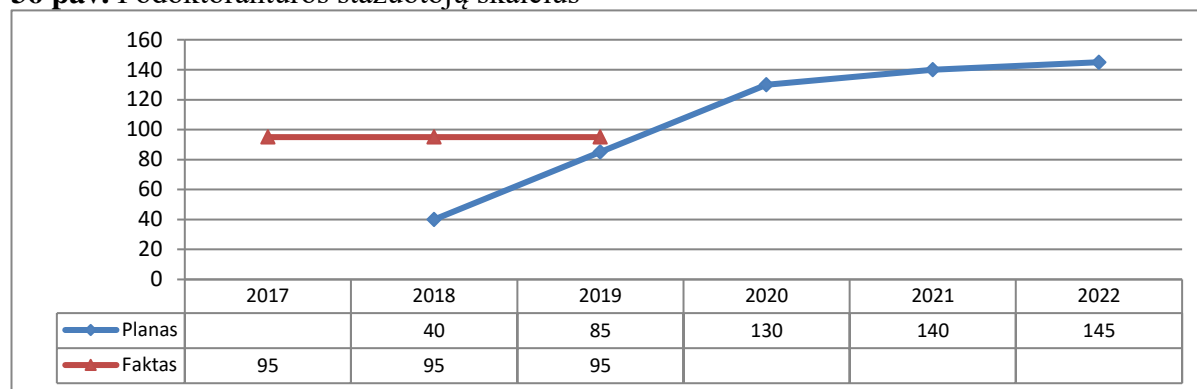
35 pav. Geriausiai baigusiuju vidurinio ugdymo programas ir įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas dalis nuo visų įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo valdymo informacinė sistema

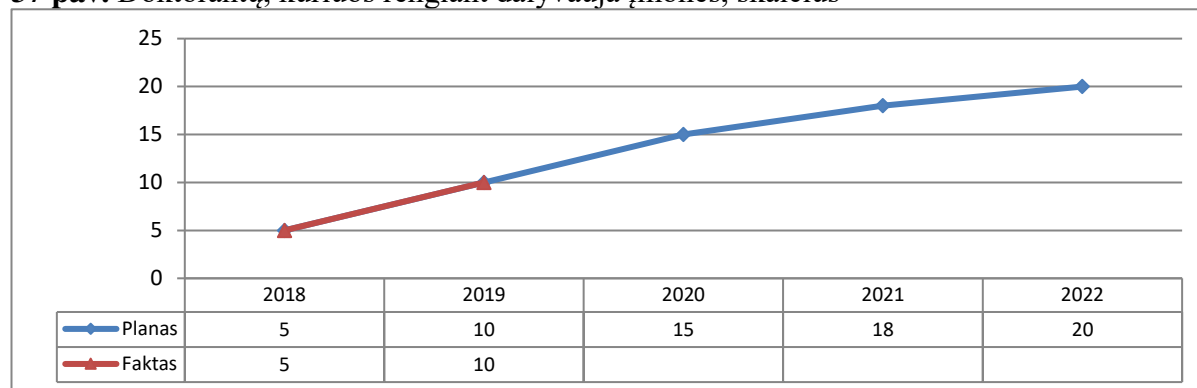
Pastaruosius trejus (2017–2019) metus augo geriausiai baigusiuju vidurinio ugdymo programas ir įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas dalis nuo visų įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas. 2019 m. tokių abiturientų dalis sudarė 16,6 proc. ir viršijo ne tik tų metų, bet ir 2020 m. siekinį *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje*.

⁵³ Eurostat duomenimis.

36 pav. Podoktorantūros stažuotojų skaičius

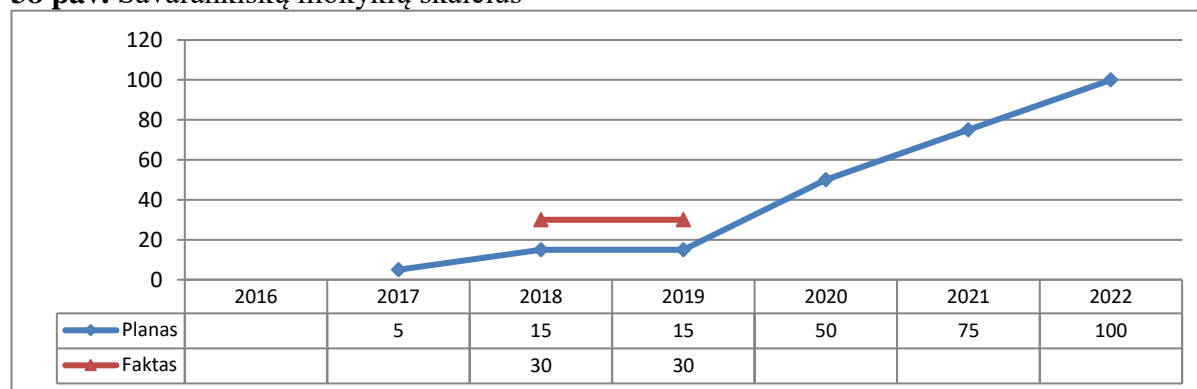
Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Podoktorantūros stažuotojų skaičius per pastaruosius trejus metus nepakito. Jis viršijo 2018 ir 2019 m. siekinius. Tam skiriamas tęstinis finansavimas.

37 pav. Doktorantų, kuriuos rengiant dalyvauja įmonės, skaičius

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Rodiklis pradėtas planuoti ir skaičiuoti nuo 2018 m. Juo stebimas Vyriausybės programos veiksmo „Profesinės doktorantūros koncepcijos parengimas ir įdiegimas“ įgyvendinimas. Rodiklis svarbus siekiant didinti mokslui imlių įmonių skaičių. Planuojamos vertės numatytos atsižvelgiant į Lietuvos mokslo tarybos planuojamų finansuoti šio tipo doktorantūros vietų skaičių.

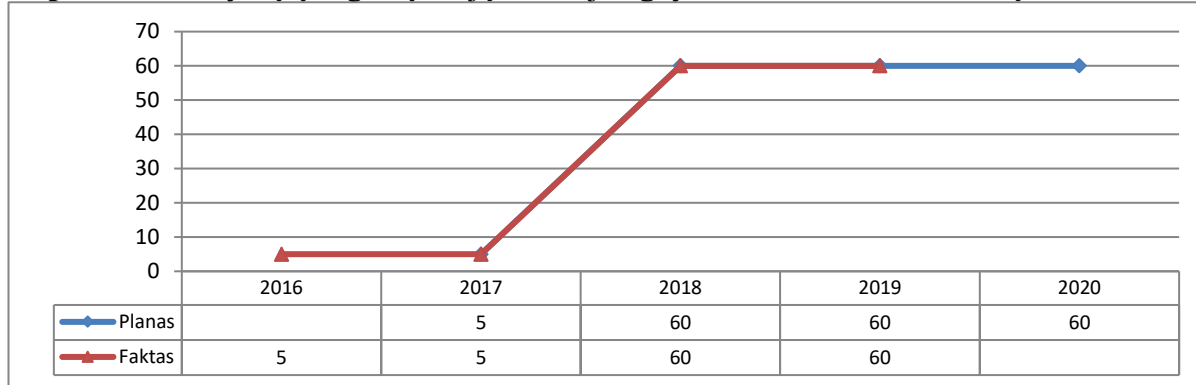
38 pav. Savarankiškų mokyklų skaičius

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2018 m. patvirtinus Kokybės krepšelio skyrimo bendrojo ugdymo mokykloms tvarkos aprašą, atrinktos ir gavo valstybės paramą 180 mokyklų. Tais pačiais metais Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra parengė *Savarankiškos mokyklos modelio aprašo* projektą. Savarankiškos mokyklos statusas prilygintas stiprią tobulėjančios mokyklos požymių raišką turinčios mokyklos, gausiančios kokybės

krepšelio lėšas, statusui. 2019 m. minėtų mokyklų buvo atrinkta tiek pat, kiek 2018 m. – 30 ir tai yra dvigubai daugiau nei LRV planuotos šio rodiklio reikšmės minėtiems metams. *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* numatyta, kad savarankiškos mokyklos statusą turinčių mokyklų dalis 2017 m. sudarytų 5 proc., o 2022 m. 10 proc. Kol kas strategijos pusiaukelės numatytas siekinys nėra įgyvendintas: 2018 m. ir 2019 m. tokių mokyklų buvo tik po 2,8 proc.

39 pav. Savivaldybių, įdiegusių naują bendrojo ugdymo finansavimo metodiką, skaičius

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2018 m. visos Lietuvos savivaldybės jau buvo įsidedusios naują bendrojo ugdymo finansavimo metodiką, todėl planuoti siekiniai 2018 m., 2019 m. ir 2020 m. jau yra įgyvendinti.

2019 m. įteisinti ir nuo rugsėjo 1 d. įsigaliojo etatinio mokytojų darbo užmokesčio modelio tobulinimai⁵⁴. Pakeistame etatinio apmokėjimo modelyje esminis pokytis lyginant su dabar veikiančiu – etato sandara iš dviejų kategorijų darbo valandų: 1) pamokų ir pasiruošimo pamokoms, mokinių darbų vertinimo, vadovavimo klasei ir 2) veiklų mokyklų bendruomenei ir kvalifikacijai tobulinti.

Dalies darbo valandų paskirstymas nuo 2019 m. rugsėjo mėnesio priklauso nuo klasės dydžio ir dalyko: didesnė klasė – daugiau laiko. Numatyta, kad bendrojo ugdymo pamokos sudarytų ne daugiau kaip 888 val. (60 proc.) iš 1 512 etato valandų, tik pradedantiesiems – 756 val. (50 proc.). Pirmą kartą vadovavimo klasei valandos diferencijuojamos pagal klasių dydį: ne mažiau kaip 152 metinės val. – jei klasėje mokosi iki 11 mokinių, ne mažiau kaip 180 val. – jei 12–20 mokinių, ir ne mažiau kaip 210 val., jei klasėje mokosi daugiau kaip 21 mokinius. Pamokoms pasiruošti ir mokinių darbams vertinti skirtos valandos taip pat diferencijuojamos pagal mokomuosius dalykus ir klasės dydį – didesnė klasė, daugiau laiko pasirėngimui, mokinių darbams taisyti. Tai leidžia teisingiau atlyginti už darbų taisymą, nes skiriasi darbo krūvis priklausomai nuo klasės dydžio – ar ją sudaro 12 mokinių, ar 30. Apibrėžta, kad valandos pasiruošti pamokoms ir mokinių darbams vertinti sudaro 40–60 proc. nuo kontaktinių valandų.

Apibrėžtos privalomos ir neprivalomos veiklos mokyklos bendruomenei. Numatyta valandų veikloms mokyklos bendruomenei ir tobulėjimui minimali riba, privaloma visiems mokytojams – 102 metinės valandos. Tai valandos darbui su tėvais (tėvų konsultavimas, informavimas, bendravimas, bendradarbiavimas), valandos mokyklos veiklai planuoti ir tobulinti (dalyvavimas pasitarimuose, posėdžiuose), kvalifikacijos tobulinimas.

Papildomai numatytos ir galimos, bet mokytojui neprivalomoms veiklos, kurios galėtų sudaryti iki 400 metinių valandų ir galėtų būti įtrauktos į darbo krūvį: dalyvavimas darbo grupėse, mokyklos savivaldoje, metodinė veikla, mokyklos ugdymo programų rengimas, patirties sklaida (mentorstė, kolegų konsultavimas, atviros pamokos, kvalifikacijos tobulinimo programų, seminarų rengimas ir kt.), vertinimas ir ekspertavimas (egzaminų taisymo, mokytojų veiklos, ugdymo proceso,

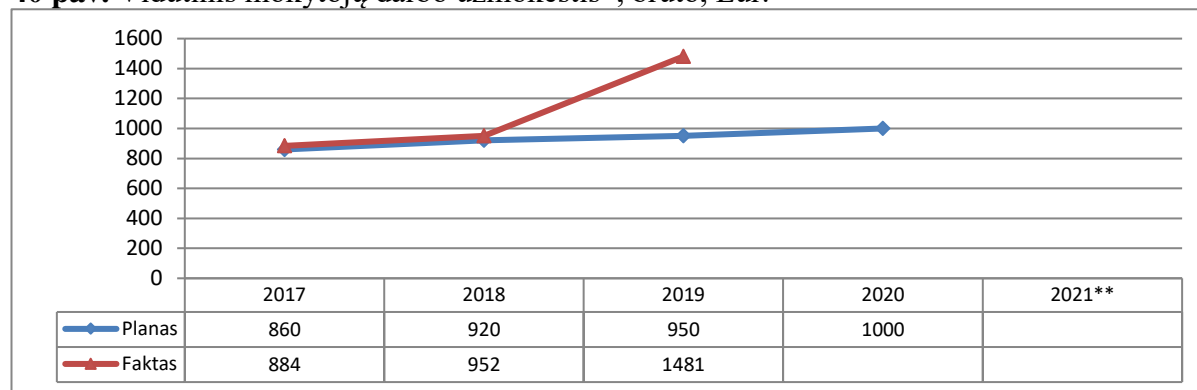
⁵⁴ [Mokytojų darbo krūvio nustatymo tvarkos aprašas \(2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymas Nr. V-186\)](#), [Mokytojų, dirbančių pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas \(išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas\), darbo laiko grafiko sudarymo bendrosios nuostatos](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymas Nr. V-187), [Veiklų mokyklos bendruomenei aprašas](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymu Nr. V-184), [Veiklų, susijusių su profesiniu tobulėjimu, aprašas](#) (2019 m. kovo 1 d. ministro įsakymu Nr. V-184).

kt.), edukacinių veiklų organizavimas, profesinis tobulėjimas.

Kartu pateiktos rekomendacijos dėl mokytojų, turinčių skirtingas kvalifikacines kategorijas, darbo laiko sandaros. Pavyzdžiui, pradedantiems mokytojams skirti pakankamai laiko profesiniam tobulėjimui ir būtinoms mokytojo profesijos kompetencijoms įtvirtinti, o aukščiausią eksperto kategoriją turintiems mokytojams – laiko veikloms dalijantis sukaupta patirtimi.

40 pav. Vidutinis mokytojų darbo užmokestis*, bruto, Eur.

* Fakto reikšmė – kiekvienų metų III ketvirčio duomenys.

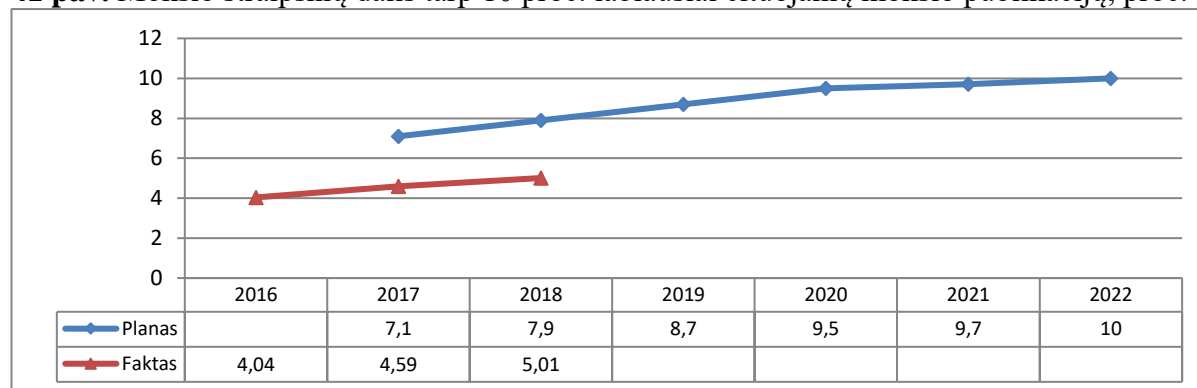
**Tolimesnis mokytojų atlyginimų augimas priklausys nuo šalies finansinių galimybių ir Vyriausybės sprendimų.

Duomenų šaltinis Lietuvos statistikos departamentas

Didėja vidutinis mokytojų darbo užmokestis. Ypač ryškų jo padidėjimą nuo 2018 m. iki 2019 m., gerokai viršijantį planuotą augimą, lėmė ne tik mokytojų darbo užmokesčio didinimo politika, bet ir pokyčiai šalyje apskaičiuojant darbo užmokestį (nuo 2019 m. sausio 1 d. pakeisti darbdavio ir darbuotojo mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai). Mokytojų mėnesinis darbo užmokestis atskaičius mokesčius (neto) per metus padidėjo nuo 739 Eur (2018 m. III ketv.) iki 928 Eur (2019 m. III ketv.).

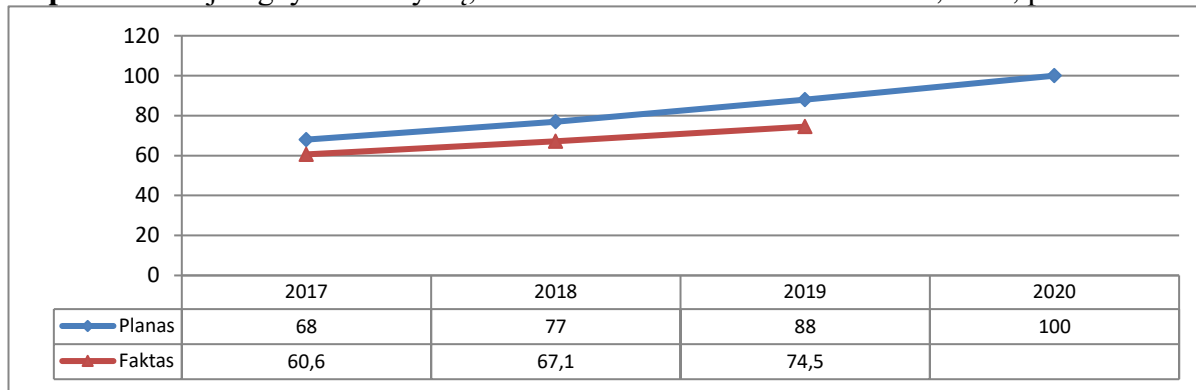
Mokytojų užmokestis viršija vidutinį darbo užmokestį šalyje ir didėja sparčiau. 2018 m. mokytojų darbo užmokestis (bruto) buvo 2 proc. didesnis už vidutinį darbo užmokestį šalyje (neskaičiuojant individualiųjų įmonių), o 2019 m. – 12 proc.

41 pav. Mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų, proc.

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2019 metų duomenys bus pateikti Europos inovacijų švieslenteje 2020 m. liepos mėnesį. Atsižvelgiant į stiprėjančią tinklaveiką, svarbius Lietuvos mokslininkų atradimus, vykdomą šio sektoriaus pažangą tikėtasi, kad šio rodiklio kilimas bus staigesnis. Nepaisant to, reikšmė stabiliai kyla.

42 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurioms atliktas išorinis vertinimas, dalis, proc.

Duomenų šaltinis Nacionalinė švietimo agentūra

2019 m. 10-yje bendrojo ugdymo mokyklų atliktas išorinis visuminis vertinimas ir 53 mokyklose – rizikos vertinimas. Visuminio vertinimo metu vertinama visa mokyklos veikla, o rizikos vertinimu identifikuojami, analizuojami mokyklos veiklos rizikos veiksniai ir numatomos veiklos tobulinimo galimybės. Mokyklų, kuriuose atliktas išorinis vertinimas (skaičiuojant nuo 2007 m.), dalis padidėjo iki 74,5 proc. Toks išorinio vertinimo mastas yra mažesnis nei planuotas ir nesudarys galimybių pasiekti 2020 m. tikslo, kad būtų įvertintos visos mokyklos.

Iš 2019 m. veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų visuminiu vertinimu nė karto nebuvo vertintos 322 mokyklos. Savivaldybės buvo pateikusios prašymus 2019 m. visuminį vertinimą atlikti 91 mokykloje, 2020 m. prašoma įvertinti 67 mokyklas. Planuotos pažangos ir savivaldybių poreikio neatitinkančio išorinio vertinimo masto priežastis – nepakankamas finansavimas.

Švietimo institucijų stebėseną ir veiklos vertinimo sistemos sukūrimas, orientuojantis į kokybės ir efektyvumo nuostatas, yra Vyriausybės prioritetą.

Pradedant kurti profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, įgyvendinančių formaliojo profesinio mokymo programas, išorinio vertinimo sistemą, parengtame Profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formaliojo profesinio mokymo programas, išorinio vertinimo tvarkos aprašo projekte nustatyti 5 profesinio mokymo teikėjų ir profesinio mokymo programų įgyvendinimo išorinio vertinimo rodikliai. Pagal juos bus vykdomas profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, įgyvendinančių formaliojo profesinio mokymo programas, išorinis vertinimas. Planinis išorinis vertinimas PM įstaigų ir kt. teikėjų planuojamas vykdyti 2020 m. II ketvirtį vadovaujantis minėtu tvarkos aprašu.

Taip pat kuriama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo (išorės ir vidaus) sistema įgyvendinant ES SF projektą „Neformaliojo vaikų švietimo, ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo vertinimo, įsivertinimo tobulinimas ir plėtotė“. Planuojama projekto įgyvendinimo laikotarpiu parengti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo metodikas. Tikimasi, jog pirminis metodikos variantas bus 2020 m. I ketv. Planuojama, jog atrinkus ir parengus 40 įsivertinimo konsultantų bei 60 išorės vertintojų, šių metodikų išbandymas bus atliktas 20 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų. Galutinis metodikų variantas po išbandymo planuojamas 2021 m. spalio mėn.

Patvirtintas Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas, vertinamosios sritys ir rodikliai⁵⁵. Šis aprašas reglamentuoja Lietuvos Respublikoje įsteigtų ir turinčių leidimą vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą aukštųjų mokyklų, užsienio aukštųjų mokyklų filialų veiklos išorinio vertinimo ir akreditavimo atlikimo tvarką.

Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo tikslas – remiantis išorinio vertinimo išvadomis,

⁵⁵ 2019 m. gruodžio 19 d. švietimo, mokslo ir sporto ministras įsakymu Nr. V-1529.

nustatyti aukštosios mokyklos veiklos kokybę, sukurti prielaidas aukštosios mokyklos veiklai gerinti, skatinti veiklos kokybės kultūrą, taip pat informuoti steigėjus, akademinę bendruomenę ir visuomenę apie aukštosios mokyklos veiklos kokybę. Aukštųjų mokyklų išorinis vertinimas atliekamas ne rečiau kaip kartą per 7 metus. Vertinimo metu aukštosios mokyklos veikla bus įvertinama pagal 4 vertinamąsias sritis – valdymas, kokybės užtikrinimas, studijų ir mokslo (meno) veikla bei poveikis regionui ir visos šalies raidai. Įvertinus aukštosios mokyklos veiklą teigiamai aukštoji mokykla akredituojama 7 metų terminui. Įvertinus aukštosios mokyklos veiklą neigiamai, aukštoji mokykla akredituojama 3 metams ir po 3 metų atliekamas pakartotinis aukštosios mokyklos veiklos išorinis vertinimas. Jei pakartotinio vertinimo metu aukštosios mokyklos veikla įvertinama neigiamai, ji neakredituojama ir ministras priima sprendimą panaikinti leidimą vykdyti studijas.

Aukštųjų mokyklų ir užsienio valstybių aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas įsigalioja nuo 2020 m. kovo 1 d. Išorinis aukštųjų mokyklų vertinimas bus vykdomas pagal švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintą aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo planą.

Įgyvendinant šios Vyriausybės programos krypties darbus, pasiekti veiklos rezultatai prisideda prie **2019–2020 metų ES Tarybos rekomendacijos Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano vykdymo.**

Kuriama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo (išorės ir vidaus) sistema sudarys efektyvias sąlygas tobulinti mokyklų veiklą (taikydama konkrečius rodiklius, mokykla galės įvertinti įvairių veiklos sričių kokybę), skatins siekti geresnės ugdymo kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų.

Studijų bazinio finansavimo (skiriamo studijų kainai padengti) pertvarkymas leis studijų laikotarpiu pastangas sutelkti ne studentų skaičiui išsaugoti, bet studijų kokybei gerinti. Neliks paskatų iškreipti vidinių aukštųjų mokyklų studijų kokybės užtikrinimo sistemų. Padidės lėšos, tenkančios vienam valstybės finansuojamam studentui. Finansavimo valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangai skatinti atsiradimas sukurs papildomą motyvaciją gerinti studijų kokybę ir stiprinti mokslinę kompetenciją, leis derinti aukštųjų mokyklų veiklą su nacionaliniais aukštojo mokslo plėtros tikslais.

Siekiant pertvarkyti studijų bazinį finansavimą (skiriamą studijų kainai padengti), Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. Numatyta: įtvirtinti nemokamas bakalauro studijas; įvesti valstybinių aukštųjų mokyklų finansavimą, skirtą veiklos pažangai skatinti, kuris būtų skiriamas pagal sutarčių su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis vykdymo rezultatus; pertvarkyti lėšų skyrimą studijoms finansuoti ir numatyti leistiną studentų „nubyrėjimo“ ribą, kada finansavimas nebūtų mažinamas. Šiuo metu yra priimtas sprendimas nemokamą aukštąjį mokslą bakalauro studijose įgyvendinti nuo 2020 m. priimamiems studentams. Iš 2020 m. valstybės biudžeto tam skiriama 4 mln. Eur.

Skatinant atžalinių įmonių kūrimą ir jų rezultatų (MTEP grįstų inovacijų) komercinimą, prisidedama prie rinkos transformacijos – viešosios investicijos skiriamos didžiausią pridėtinę vertę kuriančio verslo segmentui kurti / stiprinti – žiniomis grįstoms įmonėms. Skatinant mokslo ir studijų institucijų atžalinių įmonių kūrimą ir jų MTEP rezultatų (MTEP grįstų inovacijų) komercinimą, 2019 m. paskelbtas kvietimas teikti paraiškas finansuoti atžalinių įmonių veiklos projektus⁵⁶. Pasirašytos 5 sutartys (su mokslo ir studijų institucijomis ir su MVĮ (labai mažomis, mažomis ir vidutinėmis įmonėmis)). Skirtas finansavimas – 111 578,27 Eur). Projektų trukmė – ne ilgesnė nei 12 mėn. 2019 m. gruodžio 20 d. paskelbtas kvietimas teikti paraiškas pagal atnaujintą priemonės projektų finansavimo sąlygų aprašą. Numatomas dar vienas kvietimas.

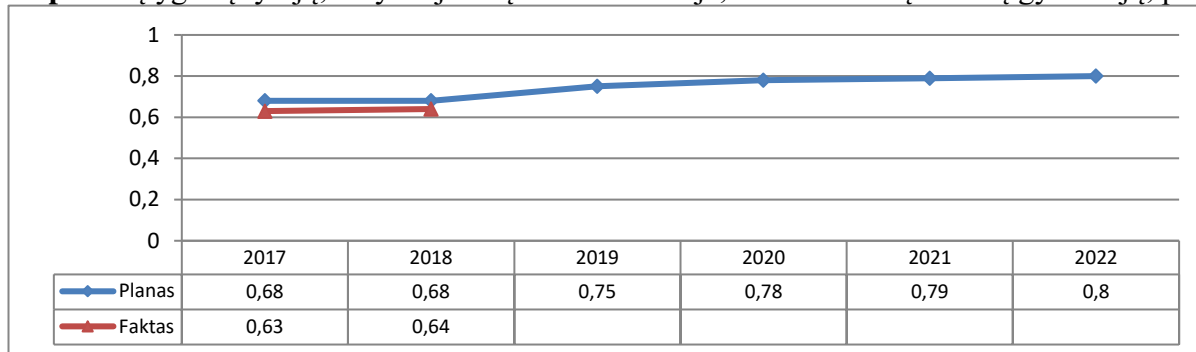
⁵⁶ Priemonė Nr. 01.2.2-MITA-K-702 „MTEP rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimas“.

Nr. 2.5. Kryptis. *Aukštojo mokslo, mokslo ir kultūros, meno ir inovacijų sistemos darnos užtikrinimas*

Įgyvendinant mokslo ir inovacijų politiką, stiprinami mokslo ir studijų institucijų (toliau – MSI) inovacijų ir technologijų perdavimo centrai, juose tiesiogiai sudaromos sąlygos efektyviai bendradarbiauti mokslui ir verslui.

Skatinamas įsitraukimas į tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras, suteikiančias didžiausią pridėtinę vertę Lietuvos mokslo plėtrai. 2017–2019 m. tam sukurtos visos reikiamos sąlygos: finansavimo priemonės, projektų finansavimo sąlygų aprašai ir susiję teisės aktai. Taip pat išnagrinėta tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų (toliau – MTI) dokumentacija. Projektų, skirtų infrastruktūroms plėtoti, pareiškėjams nurodyta jungtis į MTI institucijos vardu bei toms MTI, į kurias jungiamasi valstybės vardu, paruoštas ir derinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas dėl prisijungimo. Į daugelį MTI, į kurias įsijungti numatyta finansavimą gavusiuose projektuose, jau įsijungta ir dalyvavimas jose yra užtikrintas. Šis MTI sąrašas apima ESS-ERIC, EMBC, MAX IV bei tarptautiniu mastu labiausiai pripažintas ir didžiausią pridėtinę vertę sukuriančias infrastruktūras – CERN⁵⁷ ir EMBL⁵⁸.

43 pav. Sąlyginių tyrėjų, dalyvaujančių MTEP veikloje, dalis nuo visų užimtų gyventojų, proc.

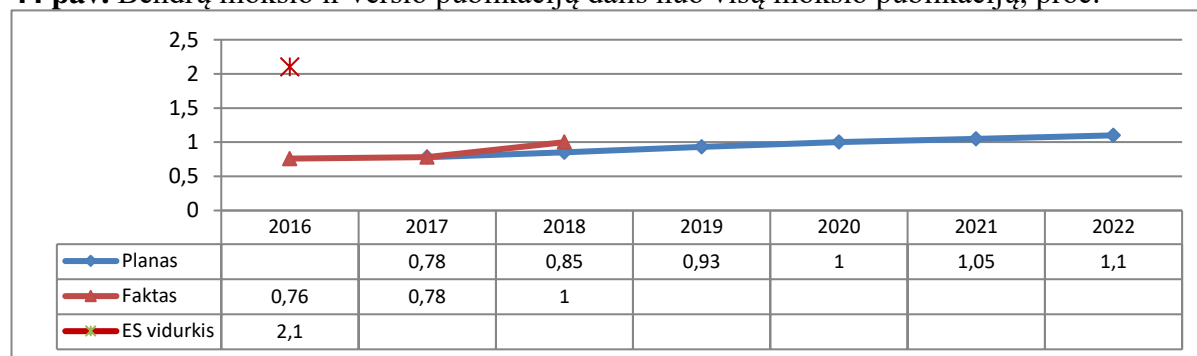
Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Prie šio siekio, tikimasi, prisidės 2017–2020 m. sklandžiai įgyvendinami 9 mokslo ir studijų institucijų projektai (priemonė Nr. 01.2.2-CPVA-K-703 „Kompetencijos centrų ir inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veiklos skatinimas“), kurių metu stiprinami MSI inovacijų ir technologijų perdavimo centrai, kurie yra vidiniai MSI MTEP ir inovacijų vadybos padaliniai, veikiantys „vieno langelio“ principu: atlieka žinių ir technologijų perdavimo, intelektinės nuosavybės valdymo, mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimo funkcijas, ieškodami verslo partnerių turimam mokslo potencialui realizuoti ir (arba) padėdami rasti konkrečius verslo poreikius galinčius atliepti MSI mokslininkus. Projektai vykdomi, jiems iš viso skirta 5,7 mln. Eur, projektų trukmė – iki 2021 m. pradžios.

2016–2019 m. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra vykdė projektą „Mokslo ir tyrimų atvira prieiga – MITAP II“, kuriam skirta 2 151 847,00 Eur. Projektu siekta skatinti atvirą prieigą prie mokslo ir studijų institucijų MTEP rezultatų ugdant mokslininkų ir tyrėjų gebėjimus komercinti MTEP rezultatus. Projekto įgyvendinimo metu vykdyti 8 tematikų mokymai, organizuota daugiau nei 100 komandiruočių užsienio valstybėse ryšiams su mokslo ir verslo atstovais megzti, o jų dėka pasirašyta 16 bendradarbiavimo sutarčių, pateikta 12 bendrų paraiškų dalyvauti tarptautiniuose projektuose. Siekiant viešinti Lietuvos mokslo potencialą ir pasiekimus organizuota 14 jungtinių mokslo ir studijų institucijų atstovų vizitų į užsienio valstybes. Vizitų metu buvo vystomi kontaktai, pasirašyta 11 bendradarbiavimo susitarimų, sutarta dėl 6 bendrų paraiškų teikimo dalyvauti tarptautinėse programose. Bendradarbiavimui skatinti įkurtas „Open R&D Lietuva“ kontaktų centras, kuriuo reprezentuojamos mokslo ir studijų institucijose teikiamos MTEP paslaugos.

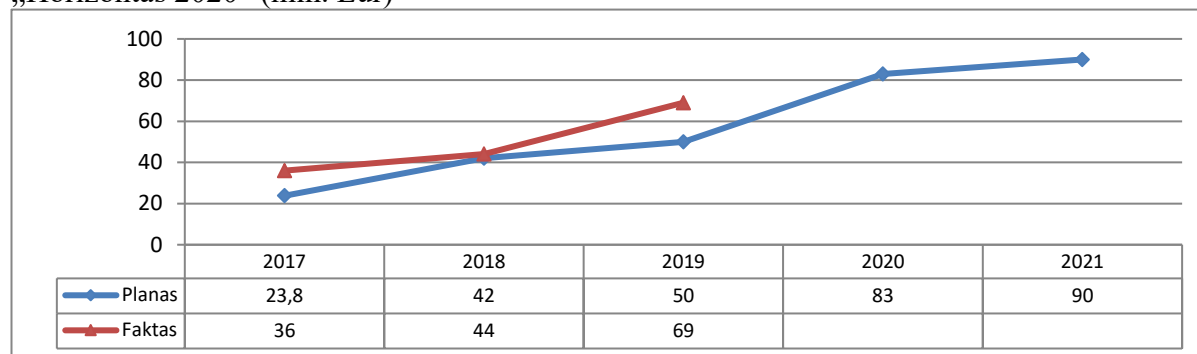
⁵⁷ Angl. *The European Organization for Nuclear Research*, didžiausia pasaulyje dalelių fizikos laboratorija.

⁵⁸ Europos molekulinės biologijos laboratorija, angl. *European Molecular Biology Laboratory*.

44 pav. Bendrų mokslo ir verslo publikacijų dalis nuo visų mokslo publikacijų, proc.

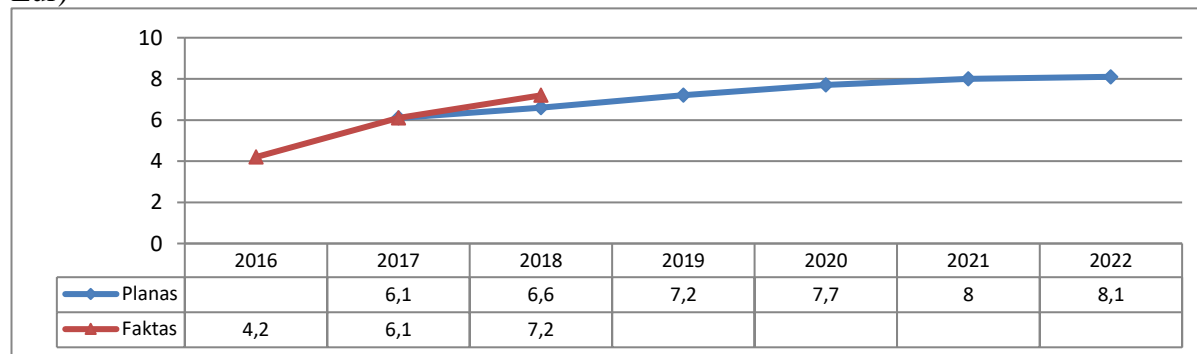
Duomenų šaltinis Lietuvos mokslo taryba

2019 m. reikšmės tikimasi 2020 m. kovo–balandžio mėnesiais. Tikėtina, kad šio rodiklio augimą pastaraisiais metais lėmė augantis doktorantų skaičius įmonėse, gerėjanti aplinka mokslo ir verslo bendradarbiavimui – pradėjusios veikti sumanios specializacijos projektus finansuojančios priemonės, pradėję veikti technologijų perdavimo centrai.

45 pav. Europos Komisijos dotacija, skirta Lietuvos dalyviams, dalyvaujantiems programoje „Horizontas 2020“ (mln. Eur)

Duomenų šaltiniai: e-CORDA, EK statistikos portalas

Europos Komisijos dotacijos dydžiai pastaruoju metu žymiai didėjo ir 2018 m. jau viršijo planuotą sumą. Tikėtina, kad augimui įtakos turėjo priemonės, skirtos skatinti dalyvavimą tarptautiniuose projektuose bei infrastruktūrose, tarptautinei ryšių užmezgimo ir paraiškų rengimo kompetencijai vystyti, dalyvavimo tarptautinėse MTEPI programose gebėjimams stiprinti, įsteigtas Lietuvos mokslo ir inovacijų ryšių ir kompetencijos biuras Briuselyje (LINO biuras), pasikeitusi mokslo ir studijų institucijų vertinimo metodika.

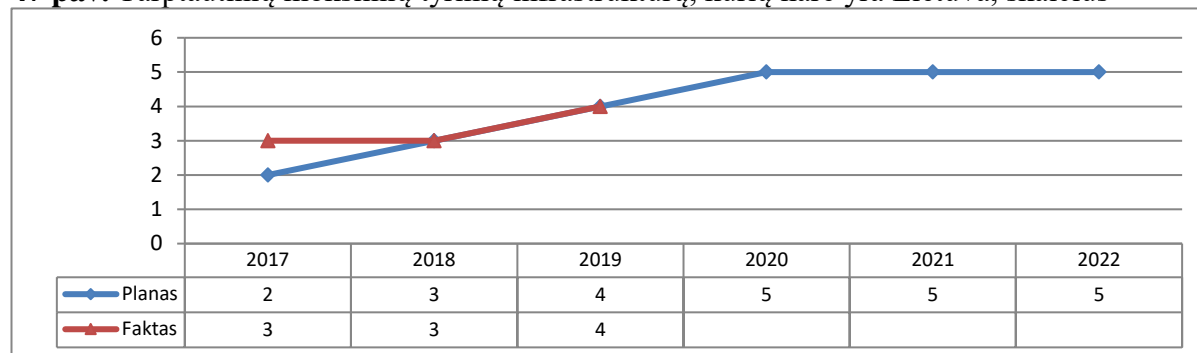
46 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamos, gautos už dalyvavimą tarptautinėse programose (mln. Eur)

Duomenų šaltinis Lietuvos mokslo taryba

Augo mokslo ir studijų institucijų pajamos, gautos už dalyvavimą tarptautinėse programose.

2018 m. gauta 7,2 mln. Eur; tai viršijo planuotą sumą. 2019 m. duomenis numatoma gauti 2020 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais. Tikėtina, kad augimui įtakos turėjo priemonės, skirtos didinti kompetencijas ir skatinti dalyvavimą tarptautiniuose projektuose bei infrastruktūrose, įsteigtas LINO biuras, pasikeitusi mokslo ir studijų institucijų vertinimo metodika.

47 pav. Tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų, kurių narė yra Lietuva, skaičius

Duomenų šaltinis Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

Skatintas įsitraukimas į tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras, suteikiančias didžiausią pridėtinę vertę Lietuvos mokslo plėtrai. Šiuo procesu tyrėjams suteikiama galimybė naudotis naujausiomis technologijomis, tarptautiniu mastu pripažintomis žiniomis, metodologijomis ar kitais, ne visuomet mokslo bendruomenei prieinamais išteklių. Mokslinių tyrimų infrastruktūros taip pat vaidina esminį vaidmenį keliant tyrėjų kompetenciją, didinant tyrimų centruose esančios įrangos įveiklinimą ir atliekant proveržį kuriančius mokslinius tyrimus. Glaudesnis bendradarbiavimas su užsienio partneriais suteikia galimybes užmegzti bendradarbiavimą ir vykdyti bendrus projektus, pritraukti investicijas.

2019 metais Lietuva tapo Europos molekulinės biologijos laboratorijos (EMBL) nare. Netrukus bus baigtas įsijungimo procesas į tarptautines mokslinių tyrimų infrastruktūras: Integruotos struktūrinės biologijos infrastruktūrą Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciume (Instruct-ERIC), Biobankų ir biomolekulinių išteklių infrastruktūrą Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciume (BBMRI-ERIC) ir Ekstremalios šviesos infrastruktūrą Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciume (ELI-ERIC).

Įsijungimai į Instruct-ERIC, BBMRI-ERIC prisidės prie Lietuvos pažangos biotechnologijų srityje, o narystė ELI-ERIC leis išplėsti tarptautiniu mastu žinomą Lietuvos lazerių technologijų sritį.

Įgyvendinant šios Vyriausybės programos krypties darbus, pasiekti veiklos rezultatai prisideda prie **2019–2020 metų ES Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo priemonių plano vykdymo.**

Kuriant nuoseklią žinių ir technologijų perdavimo grandį (plėtojant inovacijų ir technologijų perdavimo centrus), tiesiogiai sudaromos sąlygos efektyviai bendradarbiauti mokslui ir verslui. Technologijų ir inovacijų perdavimo centrai veikia vieno langelio principu – tokie instituciniai MSI padaliniai nustato verslo poreikius ir kartu rinkai pristato aktualų jau turimą mokslo potencialą.

4 PRIORITETAS: DARNI IR KONKURENCINGA EKONOMIKOS PLĖTRA

Siekiami tobulinti nacionalinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų viešąjį valdymą, užtikrinant politikos integralumą ir efektyvų tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

Tikintis mokslo, technologijų pažangos ir inovacijų populiarinimo, kuriamas Mokslo ir inovacijų sklaidos centras, kuris jungs mokslininkų, inžinierių, tyrėjų bendruomenę su plačiąja visuomene, suteikdamas patrauklią ir interaktyvią platformą vykdyti šalies ir pasaulio mokslo pasiekimų populiarinimą.

Siekama sukurti patrauklų užsienio tyrėjų pritraukimo ir reintegracijos į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas modelį vykdyti mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą sumanios specializacijos kryptyse.

Nr. 4.1. Kryptis. *Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra*

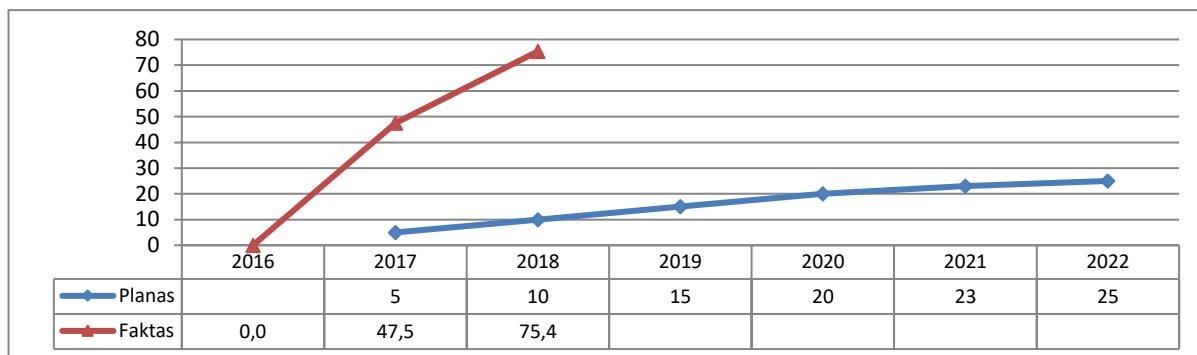
Siekama patvirtinti ilgalaikius strateginius nacionalinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų srities tikslus ir uždavinius. 2021–2027 m. Nacionalinėje pažangos programoje nusprendus integruoti mokslo srities strateginį tikslą su šalies ekonominės struktūros transformacijos strateginiu tikslu, ŠMSM kartu su socialiniais partneriais, mokslo ir studijų institucijų atstovais išgrynino ir parengė, vėliau su LRVK bei STRATA suderino mokslo srities uždavinius, rodiklius; kartu su EIM, LRVK koreguota NPP 1 strateginio tikslo struktūra.

Bendradarbiaujant su išorės ekspertais (UAB „Visionary Analytics“), parengtas MTEPI srities žemėlapis, skirtas naujojo 2021–2027 m. ES finansavimo laikotarpio Veiksmų programos numatomoms veikloms pagrįsti.

Kuriamas Mokslo ir inovacijų sklaidos centras, kuris svariai prisidės prie mokslo ir inovacijų sklaidos Lietuvoje gerinimo. Centras jungs mokslininkų, inžinierių, tyrėjų bendruomenę su plačiąja visuomene, suteikdamas patrauklią ir interaktyvią platformą vykdyti šalies ir pasaulio mokslo pasiekimų populiarinimą. Šiomet patvirtintas šio centro projektų finansavimo sąlygų aprašas ir švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-11-28 įsakymu Nr. V-1402 centro projektas įtrauktas į valstybės projektų sąrašą.

Taip pat šiuo metu keičiamu Mokslo ir studijų įstatymu būsimam Mokslo ir inovacijų sklaidos centrui bus suteiktos teisės vykdyti mokslo ir inovacijų sklaidos bei populiarinimo funkciją. Mokslo ir studijų įstatymas šiuo metu svarstomas Seime.

48 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP, gautų iš užsienio šaltinių (išskyrus verslą), augimas, proc.

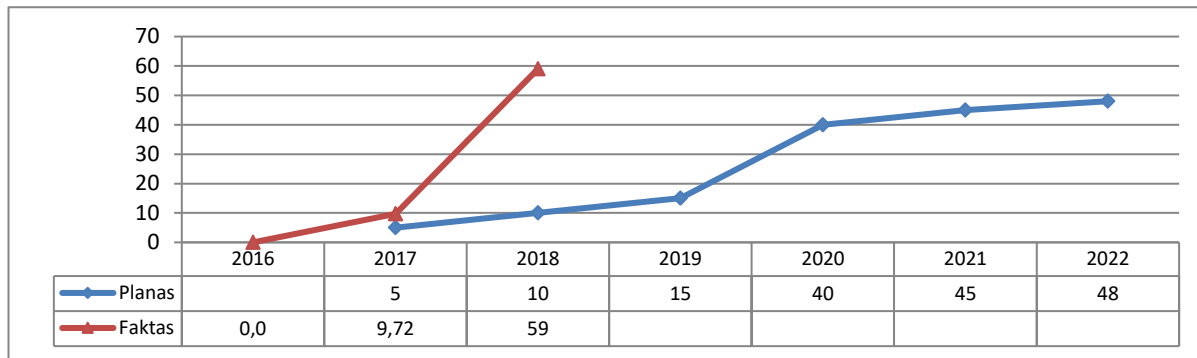

Duomenų šaltinis Lietuvos mokslo taryba

2019 m. duomenys bus 2020 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais.

Augimui įtakos galėjo turėti didesnė tinklaveika, priemonės skirtos didinti kompetencijas ir skatinti dalyvavimą tarptautiniuose projektuose bei infrastruktūrose, įsteigtas Lietuvos mokslo ryšių biuras Briuselyje (LINO), pasikeitusi mokslo ir studijų institucijų vertinimo metodika.

49 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP, gautų iš Lietuvos ir užsienio verslo įmonių, augimas, proc.

Duomenų šaltinis Lietuvos mokslo taryba

2019 m. duomenys bus skelbiami 2020 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais.

Augimui įtakos galėjo turėti palankesnė terpė bendroms veikloms ir glaudesnis bendradarbiavimas – pradėjusios veikti sumanios specializacijos projektus finansuojančios priemonės, pradėję veikti technologijų perdavimo centrai.

Nr. 4.2. Kryptis. Verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimas, vartotojų teisių apsaugos stiprinimas

Siekama sukurti patrauklų užsienio tyrėjų pritraukimo ir reintegracijos į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas modelį vykdyti mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą sumanios specializacijos kryptyse.

2019 m. parengti būtini teisės aktai ir kartu su Lietuvos mokslo taryba pradėtas vykdyti pilotinis projektas „Mokslininkų iš užsienio pritraukimas vykdyti mokslinius tyrimus“, kuris yra skirtas aukšto tarptautinio lygio užsienio mokslininkams ir tyrėjams pritraukti sumanios specializacijos kryptyse. Svarbiausi projekto rezultatai 2019 m.: pritraukta 13 tarptautinio lygio aukštos kvalifikacijos tyrėjų iš užsienio, suformuotos mokslinių tyrimų grupės ir vykdomi mokslinių tyrimų projektai sumanios specializacijos kryptyse.

Parengti būtini teisės aktai ir kartu su Lietuvos mokslo taryba pradėtas vykdyti pilotinis projektas „Valstybės profesorių programa“ (jo pabaiga numatoma 2023 m.), kuris yra orientuotas į aukščiausio tarptautinio lygio užsienio mokslininkų pritraukimą. Numatomi pagrindiniai projekto rezultatai: pritraukti ne mažiau nei 5 tarptautinio lygio aukštos kvalifikacijos tyrėjus (profesorius) iš užsienio, suformuoti mokslinių tyrimų grupes ir vykdyti mokslinių tyrimų projektus tyrėjų pasiūlytomis temomis.

Parengtas ir patvirtintas „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.3.3-lmt-k-712 priemonės „Mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų mokslinės kompetencijos ugdymas per praktinę mokslinę veiklą“ projektų finansavimo sąlygų aprašas Nr. 6⁵⁹ (šiuo metu vykdomas kvietimas teikti paraiškas. Sutarčių pasirašymas numatomas 2020 m. viduryje, projektų trukmė iki 2023 m. vidurio).

Parengta studija „Užsienio tyrėjų pritraukimo į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas modelis“⁶⁰. Studijoje išanalizuotos Europos Sąjungos „Horizontas 2020“ programos finansuojamos iniciatyvos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kartu su Lietuvos mokslo taryba vykdomos

⁵⁹ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-916.

⁶⁰ Prieiga internete https://www.smm.lt/uploads/documents/mokslas/Modelis_2019_10_16_FIN.pdf

priemonės, kiek jos prisideda prie užsienio tyrėjų pritraukimo ir išlaikymo. Taip pat pateikiamos rekomendacijos, kaip reikėtų tobulinti mokslo ir studijų sistemą siekiant į ją pritraukti daugiau talentingų užsienio tyrėjų. Identifikuojama, į kokią tyrėjų grupę esamoje dabartinėje ekonominėje – socialinėje situacijoje, turėtume orientuotis programuojant ateities talentų pritraukimo priemones. Studijos rezultatai šiuo metu naudojami programuojant būsimą 2021–2027 m. ES SF periodą.

5 PRIORITETAS: SAUGI VALSTYBĖ

Siekiant asmens ir visuomenės gerovės svarbu ugdyti stiprų, savo galiomis pasitikintį žmogų, kuriantį darnius tarpasmeninius santykius.

Pilietinės galios indekso tyrimas rodo neaukštą Lietuvos visuomenės pilietinę galią (surinkti 37 balai iš 100). Tačiau jaunimo pilietinė galia didesnė 5,5 punkto (įvertinta 42,5 balais) nei visos visuomenės. Jaunimas ypač išsiskiria savo pilietinės įtakos vertinimu, yra labiau nusiteikęs veikti visuomenėje kylant įvairioms problemoms, aktyviau dalyvauja pilietinėse ir politinėse veiklose. Aukštu savo įtakos vertinimu ir mažesniu grėsmių, galinčių kilti pilietiškai aktyviems žmonėms, pojūčiu ypač išsiskiria 15–19 metų jaunuoliai. Jaunimo pilietinę galią itin didina dalyvavimas visuomeninėse organizacijose, įvairiose pilietinėse veiklose. Jaunuolių, kurie šiuo metu dalyvauja jaunimo organizacijose, PGI reikšmė net 20 balų didesnė nei tų, kurie niekada neturėjo tokios patirties. Jaunimo pilietinė galia taip pat susijusi su dalyvavimu neformaliojo švietimo veiklose tiek mokykloje, tiek už jos ribų.

2019 m. pradėti ugdymo turinio atnaujinimo darbai. Patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės (toliau – Gairės), kuriose pabrėžta, kad ugdymo(si) rezultatai – nuosekliai įgyjamos dvasinė, intelektinė ir fizinė asmens brandą rodančios kompetencijos. Vienos svarbiausių siektinų kompetencijų – pilietinė ir kultūrinė. Todėl pradedamos atnaujinti visų mokomųjų dalykų bendrosios programos turės atskleisti, kaip šios kompetencijos bus auginamos.

Gairėse apibrėžta pilietinė kompetencija – tai tautinė ir pilietinė savimone, patriotiškumas, veikla siekiant tautos, visuomenės, valstybės ir pasaulio gerovės. Pilietinė kompetencija atveria tapatumo jausmą suvokiant save kaip tautinės ir pilietinės bendruomenės narį, suteikia galimybių aktyviai dalyvauti valstybės, ES gyvenime ir jį tobulinti, puoselėti etnokultūrinės, nacionalinės, Europos vertybes, demokratiją, savo šalies ir viso pasaulio gamtinę aplinką. Įgijęs pilietinę kompetenciją, mokinys: supranta, kad darnus Lietuvos valstybės gyvenimas remiasi solidarumo, pasitikėjimo, įsipareigojimo savo pilietinei visuomenei principais; turi pilietinę savimone ir savivertę; pažįsta, perima Lietuvos, Europos istorinį ir kultūrinį palikimą; pažįsta ir supranta visuomenės raidos tendencijas, demokratinės visuomenės prigimtį, jos gyvenimo principus, normas ir taisykles; naudojami savo teisėmis ir atsakingai atlieka pareigas, laikosi įstatymų, dalyvauja pilietinės visuomenės gyvenime; suvokia šalies ir pasaulio globalias problemas ir pagal išgales prisideda prie jų sprendimo, savo veiklą grindžia darnaus vystymosi principais.

Nr. 5.3. Kryptis. *Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas*

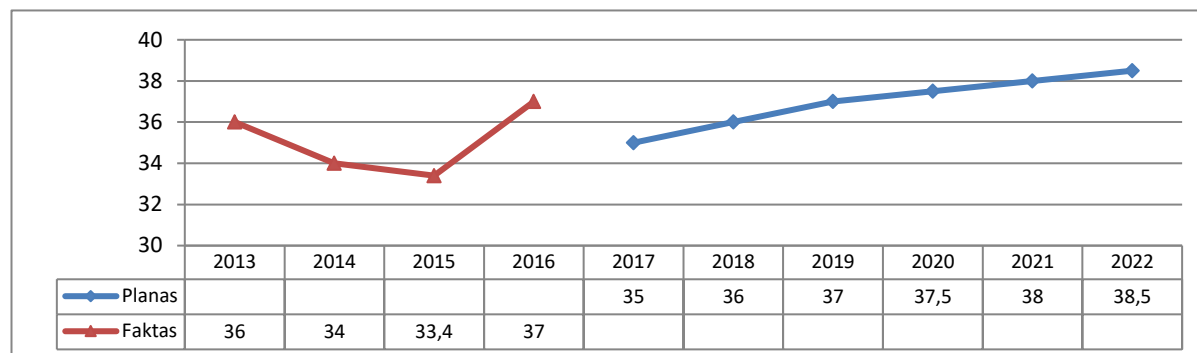
Stiprinant visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms grėsmėms, gerinamas medių ir informacinio raštingumo ugdymas. Siekiama parengti pedagogus medių ir informacinio raštingumo integracijai į ikimokyklinį, priešmokyklinį ir bendrąjį ugdymą. 2019 m. organizuoti mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginiai, skirti medių ir informacinio raštingumo kompetencijoms ugdyti. Vykdyti trys dviejų dienų mokymai tema „Medijos ir nacionalinis saugumas: iššūkiai ir galimybės“ pradinio ugdymo, lietuvių k., socialinio, dorinio ir kitų dalykų mokytojams Kaune, Klaipėdoje ir Alytuje. Dalyvavo 76 dalyviai⁶¹.

⁶¹ Mokymų medžiaga skelbiama internete adresu <https://duomenys.ugdome.lt/renginys/?17552>.

Taip pat parengta mokomoji medžiaga „Idėjos ugdymui: kaip atskleisti nacionalinio saugumo ir krašto gynybos temas“, kuri skelbiama e. platformoje „Ugdymo sodas“⁶².

Vyko Mokytojo TV transliacija „Kaip ugdyti medijų raštingumą ir stiprinti nacionalinį saugumą. Mokomosios medžiagos pristatymas“⁶³.

50 pav. Pilietinės galios indeksas

Duomenų šaltinis Pilietinės visuomenės institutas

Dvejus metus pilietinės galios tyrimai nebuvo vykdomi (kilo nesklandumų perkant iš vienintelio patentą turinčio šaltinio).

Lietuvos visuomenės pilietinės galios indekso apskaičiavimo rezultatai, paskutinio 2016 m. tyrimo duomenimis, rodo, kad, lyginant su 2013 m., visuomenės pilietinė galia nebuvo paaugusi. Tačiau lyginant su 2015 m., 2016 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas buvo paaugęs 3,6 punkto ir siekė 37,0 balus (indekso vidutinė reikšmė 2015 m. – 33,4). Labiausiai šį pokytį lėmė vienos iš sudedamųjų indekso dalių – pilietinės įtakos suvokimo visuomenėje – augimas: pilietinės įtakos suvokimo indeksas augo 10,5 punkto ir siekė 55,2 balų (vidutinė šio indekso reikšmė 2015 m. – 44,7).

Nors 2016 m. pilietinės įtakos suvokimo indekso vidurkiai paaugo visose amžiaus grupėse, tarp jaunesnių gyventojų įtakos suvokimas augo dar labiau nei tarp vyresnių: įtakos indeksas 60–75 m. amžiaus grupėje paaugo 8,1 punkto, 50–59 m. amžiaus grupėje – 7,7, 40–49 m. – 7,0, 30–39 m. – 10,5, o 15–29 m. amžiaus grupėje – jau pusantro karto daugiau nei tarp vyriausiųjų – 13,6 punkto.

Padidintos 15–29 m. respondentų imties dėka tyrime apskaičiuota jaunimo 2016 m. pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė – 42,5 – buvo 5,5 punkto didesnė nei visos visuomenės. Lyginant su visa visuomene, jaunimas labiausiai išsiskyrė savo pilietinės įtakos vertinimu (jaunimo pilietinės įtakos suvokimo indeksas buvo dar 11,1 punkto didesnis nei visos visuomenės), taip pat buvo kiek labiau nusiteikęs veikti visuomenėje kylant įvairioms problemoms (ypač politinės problemos atveju – 11 proc. mažiau jaunimo nei visos visuomenės tokios problemos atveju būtų likę nuošalyje, 8 proc. daugiau jaunimo būtų sutikę prisidėti prie problemos sprendimo, 6 proc. daugiau – patys būtų inicijavę veiksmus problemai spręsti), jaunimas aktyviau nei visa visuomenė dalyvauja pilietinėse ir politinėse veiklose.

Švietimo, mokslo ir sporto ministras

Algirdas Monkevičius

⁶² Prieiga internete: <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/9300>.

⁶³ Prieiga internete: <http://mokytojtvtv.blogspot.com/2019/01/kaip-ugdyti-mediju-rastinguma-ir.html>.

Paveikslų sąrašas

1 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA ⁶⁴ , dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)	6
2 pav. Pilietinės galios indeksas	8
3 pav. Save įdarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc.	9
4 pav. Bendros išlaidos MTEP kaip BVP dalis, proc.	11
5 pav. 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis.....	13
6 pav. Visos dienos mokyklą lankančių mokinių dalis, proc	14
7 pav. Mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis nuo visų mokinių, proc.....	15
8 pav. Mokinių, kurių pasiekimų lygmuo bent 3 (iš 6) pagal PISA, dalis proc. (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)	18
9 pav. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo dalis, proc.....	20
10 pav. Aukštųjų mokyklų pirmos pakopos absolventų, dirbančių 1–3 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinėse grupėse kitų metų po studijų baigimo sausio 1 d. dalis nuo visų dirbančių ir netęsiančių mokslų pirmos pakopos absolventų, proc.....	20
11 pav. Mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) PISA pasiekimų lygmens, dalis, proc. (aukščiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)	21
12 pav. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse, pasiekimų (skaitymo gebėjimų) skirtumo taškai	21
13 pav. Aukštesniu pasiekimų lygiu išlaikytų valstybinių brandos egzaminų dalis nuo tų metų abiturientų ne eksternų skaičiaus, proc.	22
14 pav. Profesinėse mokyklose pameistrystės forma vykdomų mokymo programų dalis, proc.....	22
15 pav. Mokinių, kurie mokėsi pagal parengtas arba atnaujintas modulines profesinio mokymo programas, dalis, proc.....	23
16 pav. Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis, proc.	25
17 pav. Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas, proc.....	25
18 pav. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.....	26
19 pav. Kolegijose ir universitetuose visą studijų programą studijuojančių užsienio piliečių dalis, proc. ...	28
20 pav. 5 metų vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, dalis, proc.....	28
21 pav. 6 metų vaikų, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, dalis, proc.	29
22 pav. Savivaldybių, naudojančių neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmą, skaičius	29
23 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 120 mokinių, sumažėjimas (lyginant su 2016–2017 m.), proc.....	30

⁶⁴ Tarptautinį penkiolikmečių tyrimą PISA (angl. *Programme for International Student Assessment, PISA*) vykdo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, EBPO (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) ir šalių švietimo ministerijos.

24 pav. Jungtinėms mokykloms nupirktų mokyklinių autobusų skaičius	30
25 pav. Profesinio mokymo mokinių, kurie mokosi ERPF lėšomis atnaujintose įstaigose, dalis, proc.....	31
26 pav. Pagal specialybę dirbančių profesinio mokymo abiturientų dalis	31
27 pav. Lietuvos universitetų, patenkančių į QS reitingo 500-uką, skaičius.....	31
28 pav. 25–34 metų asmenų, kurie mokosi pagal formaliojo švietimo programas, dalis, proc.	32
29 pav. Pripažintų kvalifikacijų skaičius per metus 10 tūkst. gyventojų.....	33
30 pav. Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integravimuisi į švietimo sistemą, dalis nuo besikreipiančiųjų, proc.	33
31 pav. Užsienio lietuvių, Lietuvos mokyklose besimokančių nuotoliniu būdu, skaičiaus padidėjimas, proc.	35
32 pav. Lituonistinių mokyklų, naudojančių lietuvių kalbos testavimo sistemą, dalis, proc.	35
33 pav. 30–49 metų mokytojų ir dėstytojų dalis, proc.	37
34 pav. Metinių bendrųjų išlaidų vidutiniškai vienam visų švietimo lygmenų mokiniui, lyginant su BVP vienam gyventojui, Lietuvoje santykis su EBPO šalių vidurkiu	38
35 pav. Geriausiai baigusiuju vidurinio ugdymo programas ir įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas dalis nuo visų įstojusiųjų į pedagogų rengimo programas, proc.....	38
36 pav. Podoktorantūros stažuotojų skaičius.....	39
37 pav. Doktorantų, kuriuos rengiant dalyvauja įmonės, skaičius	39
38 pav. Savarankiškų mokyklų skaičius	39
39 pav. Savivaldybių, įdiegusių naują bendrojo ugdymo finansavimo metodiką, skaičius	40
40 pav. Vidutinis mokytojų darbo užmokestis, bruto, Eur.	41
41 pav. Mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų, proc.....	41
42 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurioms atliktas išorinis vertinimas, dalis, proc.	42
43 pav. Sąlyginių tyrėjų, dalyvaujančių MTEP veikloje, dalis nuo visų užimtų gyventojų, proc.	44
44 pav. Bendrų mokslo ir verslo publikacijų dalis nuo visų mokslo publikacijų, proc.....	45
45 pav. Europos Komisijos dotacija, skirta Lietuvos dalyviams, dalyvaujantiems programoje „Horizontas 2020“ (mln. Eur).....	45
46 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamos, gautos už dalyvavimą tarptautinėse programose (mln. Eur)	45
47 pav. Tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų, kurių narė yra Lietuva, skaičius.....	46
48 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP, gautų iš užsienio šaltinių (išskyrus verslą), augimas, proc.	47
49 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP, gautų iš Lietuvos ir užsienio verslo įmonių, augimas, proc.	48